

Gmina Brańsk, 2026

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BRAŃSK

2026-2035

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
1. Wprowadzenie	5
1.1 Uwarunkowania prawne	5
1.2 Metodyka opracowania Strategii	6
1.3 Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej miasta	9
Sfera społeczna	9
Sfera gospodarcza	11
Sfera przestrzenna	12
Sfera środowiskowo-klimatyczna	14
1.4 Analiza SWOT	15
2. Część strategiczna	17
2.1 Wizja i misja rozwoju Gminy Brańsk	17
2.2 Cele strategiczne rozwoju gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym	18
2.3 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	24
2.4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	29
2.5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	38
2.6 Oczekiwane rezultaty planowanych działań	48
3. System wdrażania strategii	50
3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	50
3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	52
3.3 Komplementarność	54
3.4 Finansowanie Strategii	59
Załącznik nr 1 – diagnoza	63
1. Diagnoza sfery społecznej	63
1.1 Demografia	63
1.2 Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	71
1.3 Edukacja i wychowanie	77
1.4 Kultura i kapitał społeczny	81
1.5 Bezpieczeństwo	86
2. Diagnoza sfery gospodarczej	89
2.1 Przedsiębiorczość i rynek pracy	89
2.2 Finanse samorządowe	97
3. Diagnoza sfery przestrzennej	100
3.1 Zagospodarowanie przestrzenne i zasoby mieszkaniowe	100
3.2 Infrastruktura techniczna	105
3.3 Transport i łączność	110
4. Diagnoza sfery środowiskowo-klimatycznej	112
4.1 Stan środowiska przyrodniczego	112
5. Wyniki badań ankietowych	120
Spis tabel, grafik i wykresów	130

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 stanowi podstawowy dokument planistyczny wyznaczający długofalowe kierunki rozwoju samorządu lokalnego. Jej głównym celem jest stworzenie spójnej wizji rozwoju gminy, uwzględniającej potrzeby mieszkańców, potencjał lokalny oraz wyzwania wynikające ze zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych. Dokument ten ma służyć prowadzeniu świadomej i zrównoważonej polityki rozwoju, ukierunkowanej na poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzmacnianie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia, pracy i inwestowania.

Strategia obejmuje wszystkie kluczowe obszary funkcjonowania gminy, uwzględniając zarówno aktualny stan rozwoju gminy, jak i prognozowane trendy oraz wyzwania, które mogą wpływać na jej przyszłość. Struktura dokumentu została podzielona na trzy zasadnicze części. Pierwsza obejmuje uwarunkowania formalno-prawne opracowania strategii, analizę zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizę SWOT identyfikującą mocne i słabe strony gminy, a także szanse i zagrożenia wynikające z jej otoczenia. Druga część ma charakter strategiczny i określa wizję oraz cele rozwoju gminy, kierunki działań, a także model funkcjonalno-przestrzenny stanowiący podstawę planowania rozwoju i realizacji inwestycji. Trzecia część dotyczy systemu wdrażania strategii, w tym zasad monitoringu i ewaluacji, potencjalnych źródeł finansowania oraz mechanizmów realizacji przyjętych działań.

Dokument został opracowany z wykorzystaniem podejścia partycypacyjno-eksperckiego, łączącego wiedzę specjalistyczną z doświadczeniem oraz opiniami przedstawicieli różnych środowisk lokalnych. W proces opracowania strategii zaangażowani zostali mieszkańcy, przedstawiciele instytucji publicznych, organizacji społecznych, przedsiębiorców oraz innych interesariuszy życia lokalnego. Takie podejście sprzyja budowaniu społecznej akceptacji dla przyjętych kierunków rozwoju oraz zwiększa skuteczność wdrażania działań strategicznych.

Realizacja założeń strategii wymaga współpracy i zaangażowania wielu podmiotów, w tym władz samorządowych, jednostek organizacyjnych gminy, sektora prywatnego, organizacji społecznych oraz mieszkańców. Wspólne działanie na rzecz osiągania wyznaczonych celów strategicznych stanowi fundament skutecznego wdrażania dokumentu oraz warunek trwałego i stabilnego rozwoju gminy.

1. Wprowadzenie

1.1 Uwarunkowania prawne

Podstawę do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035* stanowi Uchwała Nr XXI/144/2026 Rady Gminy Brańsk z dnia 25 czerwca 2026 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Struktura niniejszej strategii uwzględnia zapisy Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, 1436, z 2026 r. poz. 252) która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności¹:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych,
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:
 - a) zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
 - b) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - c) kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
 - d) zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2026 r. poz. 538),
 - e) zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
 - f) kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
 - g) zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
 - h) zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
 - i) zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,

¹ Art. 10e pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, 1436, z 2026 r. poz. 252)

- j) zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 581, 1535, z 2026 r. poz. 252, 451) wraz z zakresem planowanych działań,
 - obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań,
 - system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 obejmuje wszystkie wymagane elementy, z uwzględnieniem specyfiki danego obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz klimatyczno-środowiskowym. Zgodnie z art. 10e ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym dokument opracowano w formie tekstowej i graficznej, obejmującej model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania oraz realizacji polityki przestrzennej w gminie, a także wyznaczenie obszarów strategicznej interwencji.

1.2 Metodyka opracowania Strategii

Proces przygotowania *Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035* miał charakter uporządkowany i etapowy, łącząc działania analityczne i koncepcyjne, co przedstawiono w poniższej tabeli.

	Analiza danych zastanych W ramach analizy danych zastanych dokonano przeglądu dostępnych publicznie informacji statystycznych oraz materiałów zawartych w dokumentach o charakterze diagnostycznym i strategicznym. Wykorzystano przy tym dane pochodzące m.in. z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku Podlaskim, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku oraz Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim. Uzupełniając przeanalizowano również opracowania dotyczące województwa podlaskiego. Zgromadzone materiały zostały następnie uporządkowane i ocenione pod kątem ich przydatności w diagnozie, stanowiąc podstawę do wyciągnięcia wniosków dotyczących badanego obszaru.
	Zaangażowanie mieszkańców w proces tworzenia dokumentu oraz uwzględnienie ich opinii ma kluczowe znaczenie dla jakości opracowania i pozwala lepiej dopasować działania rozwojowe do lokalnych potrzeb. Trafne rozpoznanie oczekiwań społeczności umożliwia właściwe określenie kierunków interwencji i planowanych przedsięwzięć. W lutym i marcu 2026 r. przeprowadzono badanie ankietowe metodą CAWI (Computer Assisted Web Interview), w którym udział wzięło 99 osób. Respondenci oceniali różne obszary

	funkcjonowania gminy, wskazując jej mocne i słabe strony oraz potencjalne przewagi rozwojowe.
	W celu pogłębienia diagnozy przeprowadzono badania jakościowe w formie warsztatów moderowanych przez ekspertów DELTA PARTNER Sp. z o.o. Ich celem było uzyskanie bardziej szczegółowych informacji dotyczących procesów zmian oraz uwarunkowań rozwojowych wpływających na Gminę Brańsk. Zajęcia odbyły się w marcu 2026 r. i objęły przedstawicieli różnych środowisk, w tym urzędników, radnych, pracowników jednostek organizacyjnych oraz mieszkańców. Uzyskane informacje posłużyły do rozwinięcia części diagnostycznej oraz stanowiły istotne wsparcie merytoryczne przy opracowywaniu strategii.
	Analiza SWOT ma na celu podsumowanie informacji zebranych na etapie diagnostycznym. Zebrane informacje podzielono na cztery grupy: przedstawiające wewnętrzne czynniki (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia rozwojowe), mające wpływ na rozwój Gminy Brańsk. Analiza SWOT stanowiła punkt wyjścia do sformułowania celów i kierunków rozwoju zawartych w dokumencie.
	Wizję i misję Gminy Brańsk wypracowano na podstawie przeprowadzonych na etapie diagnostycznym analiz oraz przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych, co pozwoliło na trafne określenie wizji rozwoju i misji, będącej celem nadrzędnym w przedmiotowej strategii.
	Cele strategiczne wyznaczono na podstawie wniosków z diagnozy oraz analizy SWOT, uwzględniając jednocześnie wyniki badań ilościowych i jakościowych. Odzwierciedlają one rzeczywiste potrzeby i problemy gminy, a także odpowiadają na zmieniające się warunki jej funkcjonowania
	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest ilustracją i graficznym przedstawieniem założeń zawartych w dokumencie. Przedstawia on główne elementy strategii i planowane zmiany, a jego opracowanie w formie graficznej sprawia, że jest od bardziej przystępny w odbiorze.
	W części wdrożeniowej opisano mechanizmy realizacji strategii, obejmujące m.in. monitoring, ewaluację oraz aktualizację dokumentu, co ma zapewnić skuteczne wdrażanie jego założeń. Wskazano także podmioty odpowiedzialne za realizację działań, zasady współpracy pomiędzy nimi oraz wytyczne dotyczące dokumentów wykonawczych. Dodatkowo przedstawiono możliwe źródła finansowania zaplanowanych przedsięwzięć.

	Proces konsultacji i opiniowania projektu strategii został skierowany do szerokiego grona interesariuszy, w tym mieszkańców, sąsiednich gmin i ich związków, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych, a także instytucji takich jak Dyrektor Regionalnego Zarządu Wód Polskich w Białymstoku oraz Zarząd Województwa Podlaskiego. Celem konsultacji było zebranie uwag i opinii dotyczących projektu dokumentu. Po ich zakończeniu opracowano raport podsumowujący, zawierający zgłoszone uwagi wraz ze sposobem ich rozpatrzenia.
	Kończącym etapem opracowania strategii była procedura środowiskowa, w ramach której dokument poddano ocenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. Instytucje te analizowały, czy zaplanowane działania w wystarczającym stopniu uwzględniają kwestie środowiskowe oraz czy konieczne jest sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko.

1.3 Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej miasta

Poniżej przedstawiono syntetyczne wnioski z analizy danych zastanych oraz przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców gminy Brańsk. Wnioski te stanowią podstawę do założeń części strategicznej.

Sfera społeczna

Postępująca depopulacja i utrwalający się spadek liczby mieszkańców

Analiza danych demograficznych wskazuje na systematyczny i długotrwały spadek liczby ludności Gminy Brańsk. W latach 2015-2024 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 15,4%, osiągając poziom ok. 5,0 tys. osób, przy czym prognozy GUS zakładają dalszy spadek do 4,3 tys. mieszkańców w 2035 r. (tj. o kolejne 14,6% względem 2024 r.). Negatywne trendy są pogłębiane przez niekorzystne saldo migracji (stała przewaga wymeldowań nad zameldowaniami) oraz bardzo niski przyrost naturalny, który w 2024 r. osiągnął wartość -17,6 na 1 000 mieszkańców – istotnie gorszą niż na poziomie powiatu i województwa. Wysoka liczba zgonów przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń dodatkowo przyspiesza proces depopulacji. Wskazuje to na utrwalający się charakter niekorzystnych zmian demograficznych, które w perspektywie długookresowej będą prowadzić do dalszego zmniejszania się potencjału ludnościowego gminy.

Nasilające się procesy starzenia społeczeństwa przy relatywnie malejącej bazie demograficznej

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Brańsk wskazuje na postępujący proces starzenia się populacji, przy jednoczesnym ograniczonym napływie młodszych roczników. W latach 2020-2024 zmniejszył się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 16,4%), a wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym (do 25,1%), co świadczy o rosnącym obciążeniu systemu społecznego w przyszłości. Choć udział osób w wieku produkcyjnym nieznacznie wzrósł (do 58,6%), zjawisko to ma charakter przejściowy i wynika m.in. z malejącej liczby urodzeń. Dodatkowo wysoki udział osób w wieku 65+ (22,0%) potwierdza zaawansowanie procesu starzenia demograficznego. W konsekwencji gmina stoi przed wyzwaniem dostosowania polityk publicznych do rosnącego udziału seniorów przy jednoczesnym ograniczonym potencjale odnowy demograficznej.

Potrzeba rozszerzenia usług pomocy społecznej

Pomimo że w latach 2020-2025 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmalała o 20%, a liczba osób w tych rodzinach o 16,7%, całkowite wydatki GOPS znacząco wzrosły o 115,3% do poziomu 441,4 tys. zł w 2025 r. Analiza funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku wskazuje, że pomimo spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach

2020-2025, potrzeby mieszkańców gminy pozostają istotne i wymagają dalszego wsparcia. Szczególnie rosną wymagania w zakresie opieki i wsparcia dla osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz osób z przewlekłymi chorobami, co znajduje odzwierciedlenie w wysokim poziomie korzystania ze świadczeń stałych i niepieniężnych. System pomocy społecznej wykazuje niedobory w zakresie dostępności opiekunów środowiskowych, wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, infrastruktury mieszkaniowej oraz placówek wsparcia dziennego, a także ograniczoną efektywność w pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi.

Niski poziom upowszechnienia wychowania przedszkolnego przy ograniczonej dostępności miejsc

Analiza wskazuje na istotnie niewystarczający poziom objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym w Gminie Brańsk. W 2024 r. udział dzieci w wieku 3-6 lat korzystających z edukacji przedszkolnej wyniósł 64,5%, co stanowi wartość znacząco niższą niż średnie dla powiatu i województwa. Jednocześnie liczba dostępnych miejsc (ok. 60) nie pokrywa pełnego zapotrzebowania, co skutkuje korzystaniem przez część mieszkańców z placówek poza terenem gminy. Pomimo spadku liczby dzieci w wieku przedszkolnym, dostępność usług wychowania przedszkolnego pozostaje ograniczona, co może negatywnie wpływać na aktywność zawodową rodziców oraz wyrównywanie szans edukacyjnych najmłodszych mieszkańców.

Spadek liczby uczniów i konieczność dostosowania infrastruktury oraz organizacji systemu oświaty

W gminie obserwuje się wyraźny spadek liczby uczniów szkół podstawowych (o 19,0% w latach 2020-2024), co w połączeniu z niskim współczynnikiem skolaryzacji brutto wskazuje na odpływ uczniów do placówek poza gminą. Dodatkowo wyniki egzaminu ósmoklasisty, szczególnie w zakresie języka polskiego i angielskiego, sygnalizują potrzebę wzmocnienia jakości kształcenia. Istotnym wyzwaniem pozostaje również stan infrastruktury edukacyjnej oraz potrzeba rozwoju oferty zajęć i wsparcia specjalistycznego. W perspektywie długookresowej konieczna będzie reorganizacja sieci szkół, obejmująca koncentrację zasobów w większych placówkach, co pozwoli na poprawę efektywności systemu oraz podniesienie jakości edukacji.

Ograniczona dostępność i niedostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb różnych grup mieszkańców

Analiza funkcjonowania instytucji kultury w Gminie Brańsk wskazuje na relatywnie wąską i niedostatecznie zróżnicowaną ofertę kulturalną, która nie odpowiada w pełni na potrzeby wszystkich grup społecznych. Szczególnie widoczny jest niedobór zajęć skierowanych do seniorów, starszej młodzieży oraz ograniczona aktywizacja dorosłych mieszkańców, co znajduje odzwierciedlenie m.in. w niskiej frekwencji na wydarzeniach plenerowych. Wskazuje to na potrzebę intensyfikacji działań animacyjnych, lepszego dopasowania wydarzeń do oczekiwań mieszkańców oraz skuteczniejszej komunikacji i promocji inicjatyw kulturalnych.

Niska dostępność i wykorzystanie zasobów bibliotecznych przy jednoczesnym potencjale do rozwoju funkcji integracyjnych

Funkcjonowanie Gminnej Biblioteki Publicznej charakteryzuje się ograniczoną dostępnością (m.in. skrócone godziny pracy, lokalizacja) oraz niskim poziomem czytelnictwa, znacząco odbiegającym od średnich powiatowych i wojewódzkich. Spadek liczby czytelników przy jednocześnie stabilnej liczbie wypożyczeń wskazuje na koncentrację aktywności w wąskiej grupie użytkowników. Zidentyfikowane potrzeby obejmują zarówno rozwój księgozbioru, jak i stworzenie przestrzeni do działań integracyjnych, w tym międzypokoleniowych. Biblioteka, przy odpowiednim wsparciu organizacyjnym i finansowym, może pełnić istotną rolę jako lokalne centrum aktywności społecznej, jednak wymaga to poprawy dostępności, rozszerzenia oferty oraz zwiększenia zaangażowania różnych grup mieszkańców, w tym m.in. seniorów.

Sfera gospodarcza

Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości i ograniczona dywersyfikacja struktury gospodarczej

Gospodarka Gminy Brańsk charakteryzuje się relatywnie niskim poziomem przedsiębiorczości, co potwierdza liczba podmiotów gospodarczych w relacji do liczby mieszkańców, znacząco odbiegająca od średnich powiatowych i wojewódzkich. Pomimo wzrostu liczby firm w ostatnich latach, struktura gospodarki pozostaje mało zróżnicowana i oparta głównie na mikroprzedsiębiorstwach oraz tradycyjnych sektorach, takich jak budownictwo, handel i przetwórstwo przemysłowe. Jednocześnie niski udział podmiotów działających w usługach wyższego rzędu oraz spadek liczby firm z sektora działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej wskazują na ograniczony poziom innowacyjności i słabą obecność nowoczesnych branż, co ogranicza potencjał rozwojowy lokalnej gospodarki.

Istotna rola rolnictwa przy postępujących procesach koncentracji i zmian strukturalnych.

Rolnictwo pozostaje jednym z kluczowych sektorów gospodarki Gminy Brańsk, o czym świadczy znacząca powierzchnia użytków rolnych oraz wzrost ich areału w ostatnich latach. Jednocześnie obserwowane są procesy koncentracji produkcji rolnej, przejawiające się spadkiem liczby gospodarstw, w szczególności najmniejszych, przy jednoczesnym wzroście powierzchni upraw oraz pogłowia niektórych zwierząt gospodarskich. Zmiany te wskazują na stopniową modernizację i specjalizację rolnictwa, jednak mogą również prowadzić do ograniczenia liczby miejsc pracy w sektorze oraz marginalizacji drobnych gospodarstw. W dłuższej perspektywie istotne będzie wspieranie dywersyfikacji działalności rolniczej oraz rozwój powiązań z przetwórstwem i rynkami zbytu w celu zwiększenia wartości dodanej lokalnej produkcji.

Stabilna sytuacja na rynku pracy przy niskim poziomie wynagrodzeń i silnych powiązaniach z rynkami zewnętrznymi

Rynek pracy w gminie cechuje się relatywnie niskim poziomem bezrobocia oraz stosunkowo wysokim wskaźnikiem pracujących na tle powiatu i województwa, co wskazuje na stabilność zatrudnienia. Jednocześnie obserwowany spadek liczby pracujących oraz wyraźnie niższy poziom wynagrodzeń świadczą o ograniczonej atrakcyjności lokalnego rynku pracy. Istotnym zjawiskiem są także codzienne migracje zarobkowe mieszkańców do ośrodków zewnętrznych, takich jak Brańsk, Bielsk Podlaski czy Białystok, co potwierdza silne uzależnienie gminy od rynków pracy poza jej obszarem. Ponadto ankietowani mieszkańcy zwracają uwagę na niską dostępność zatrudnienia i trudności ze znalezieniem satysfakcjonującej pracy. W dłuższej perspektywie wskazuje to na potrzebę wzmacniania lokalnych miejsc pracy oraz podnoszenia ich jakości i atrakcyjności ekonomicznej.

Sfera przestrzenna

Rozproszona struktura osadnicza i silne uzależnienie funkcjonalne od ośrodka miejskiego

Gmina Brańsk charakteryzuje się silnie rozproszoną strukturą osadniczą oraz typowo rolniczym charakterem przestrzeni, co wpływa na ograniczoną koncentrację funkcji usługowych i administracyjnych. Brak wykształconego lokalnego centrum powoduje konieczność korzystania przez mieszkańców z usług zlokalizowanych w Mieście Brańsk, które pełni rolę głównego ośrodka obsługi. Dodatkowo występowanie barier naturalnych oraz duża liczba sołectw utrudniają integrację przestrzenną i efektywne planowanie rozwoju infrastruktury. W konsekwencji rozwój gminy pozostaje silnie uzależniony od powiązań komunikacyjnych z otoczeniem oraz dostępności usług poza jej obszarem.

Wysoki poziom pokrycia planistycznego przy niskiej dynamice rozwoju budownictwa mieszkaniowego

Gmina wyróżnia się bardzo wysokim stopniem objęcia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co stanowi istotny potencjał w zakresie zarządzania ładem przestrzennym i prowadzenia polityki rozwoju. Jednocześnie obserwowana jest niska dynamika rozwoju budownictwa mieszkaniowego, przejawiająca się niewielką liczbą nowych mieszkań oraz niskim wskaźnikiem mieszkań oddawanych do użytkowania w przeliczeniu na mieszkańców. W połączeniu z niższą niż w otoczeniu liczbą mieszkań na 1 000 ludności wskazuje to na niewielką skalę inwestycji budowlanych, co może stanowić barierę dla napływu nowych mieszkańców i dalszego rozwoju demograficznego. Jednocześnie gmina oferuje atrakcyjne warunki do zamieszkania, w tym spokojne otoczenie, dostęp do terenów zielonych, dobrą jakość powietrza, co czyni ją interesującym miejscem dla potencjalnych nowych osiedleńców.

Wysoki poziom rozwoju sieci wodociągowej przy rosnącej potrzebie jej modernizacji

Gmina Brańsk charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą wodociągową. Jednocześnie brak rozbudowy długości sieci w ostatnich latach oraz jej przestarzały charakter, wynikający z budowy głównie w latach 80 XX wieku, wskazują na konieczność przeprowadzenia stopniowej modernizacji infrastruktury. Dodatkowo wysokie zużycie wody na mieszkańca może świadczyć o niskiej efektywności systemu lub specyfice zużycia (np. rolniczego), co w dłuższej perspektywie wymaga monitorowania i optymalizacji.

Bardzo niski poziom rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej i dominacja rozwiązań indywidualnych

Jednym z kluczowych problemów infrastrukturalnych gminy jest skrajnie niski poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej, z której korzysta marginalny odsetek mieszkańców. Brak rozbudowy sieci w ostatnich latach oraz jej niewielki zasięg wynikają przede wszystkim z rozproszonej zabudowy i wysokich kosztów inwestycyjnych. W konsekwencji dominują rozwiązania indywidualne, takie jak zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków, których liczba systematycznie rośnie. Taki model gospodarki ściekowej, choć dostosowany do uwarunkowań przestrzennych, wskazuje na potrzebę dalszego wsparcia rozwiązań zdecentralizowanych oraz poprawy systemu kontroli i zarządzania gospodarką ściekową.

Konieczność dostosowania systemu gospodarki komunalnej do rosnących wymogów środowiskowych

System gospodarki komunalnej w gminie, w tym w szczególności gospodarka odpadami, funkcjonuje na poziomie zapewniającym podstawową obsługę mieszkańców, jednak wymaga dalszego doskonalenia w kontekście rosnących wymogów prawnych i środowiskowych. W latach 2022-2024 Gmina Brańsk nie osiągnęła wymaganych poziomów recyklingu, co podkreśla potrzebę wzmocnienia działań w zakresie segregacji, odzysku i przetwarzania odpadów. Kluczowe znaczenie będzie miało zwiększanie efektywności systemu, poprawa świadomości mieszkańców oraz wdrażanie rozwiązań sprzyjających zrównoważonemu gospodarowaniu zasobami.

Konieczność rozwoju transportu publicznego i infrastruktury drogowej

Układ komunikacyjny Gminy Brańsk opiera się głównie na drogach gminnych i powiatowych, przy ograniczonej liczbie dróg utwardzonych, braku ścieżek rowerowych oraz całkowitym braku połączeń kolejowych. Transport publiczny jest mocno ograniczony, obsługując głównie młodzież szkolną. Ankietowani mieszkańcy wskazują na wykluczenie komunikacyjne jako jedną z głównych wad gminy. Ich zdaniem rozwój transportu publicznego jest zatem jednym z najważniejszych wyzwań na najbliższe lata, co podkreśla konieczność modernizacji i rozbudowy sieci drogowej oraz poprawy dostępności komunikacji zbiorowej.

Sfera środowiskowo-klimatyczna

Zagrożenia środowiskowe i klimatyczne

Gmina Brańsk znajduje się w obszarze wysokiego ryzyka powodziowego ze strony rzeki Nurzec, a jednocześnie jest silnie narażona na suszę, co w połączeniu z postępującymi zmianami klimatycznymi może zwiększać częstotliwość i dotkliwość tych zjawisk w przyszłości. Susza jest szczególnie niebezpieczna w przypadku gminy rolniczej, jaką jest Gmina Brańsk. W związku z tym zaleca się realizację inwestycji w tzw. błękitno-zieloną infrastrukturę, obejmującą m.in. zbiorniki retencyjne, renaturyzację cieków wodnych, zwiększenie powierzchni terenów zielonych oraz wdrażanie systemów magazynowania wody dla celów gospodarczych i rolniczych. Działania te powinny być integralną częścią planowania przestrzennego, aby minimalizować skutki powodzi i suszy oraz zwiększać odporność społeczności lokalnej i gospodarki na zmiany klimatu.

Dobra jakość powietrza

W 2024 r. jakość powietrza w Gminie Brańsk była oceniana jako dobra – średnie roczne stężenia pyłów PM10 i PM2,5 oraz benzopirenu nie przekraczały norm polskich, a poziom PM10 mieścił się także w rekomendacjach WHO. Pomimo tego, głównym źródłem zanieczyszczeń pozostaje tzw. niska emisja pochodząca z ogrzewania indywidualnych budynków mieszkalnych, co wskazuje na potrzebę wdrażania proekologicznych działań na poziomie lokalnym. Dobry stan powietrza potwierdzają również opinie mieszkańców, którzy w zdecydowanej większości pozytywnie ocenili ten aspekt życia w gminie.

1.4 Analiza SWOT

Analizę SWOT skonstruowano w oparciu o wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Stanowi ona syntetyczne podsumowanie kluczowych uwarunkowań i tendencji, pozwalając w przejrzysty sposób zidentyfikować mocne i słabe strony gminy, a także szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia zewnętrznego.

Strengths

Mocne strony

rozumiane jako atuty gminy, cechy, które je wyróżniają i stanowią o jej przewadze konkurencyjnej w porównaniu do innych jednostek,

Weaknesses

Słabe strony

są to elementy, które stanowią słabość, barierę oraz rozumiane są jako deficyty, wynikające między innymi z ograniczeń i zaniedbań rozwojowych,

Opportunities

Szanse

które pojawiają się w otoczeniu zewnętrznym miasta, stwarzają możliwość korzystnej zmiany i stanowić mogą impuls rozwojowy,

Threats

Zagrożenia

klasyfikowane jako niekorzystane zjawiska pojawiające się w otoczeniu, które mogą stanowić niebezpieczeństwo i poważną barierę oraz ograniczenie dalszego rozwoju jednostki.

Mocne strony

- Dobra jakość powietrza,
- Silna baza rolnicza i duży udział użytków rolnych,
- Bardzo wysoki poziom pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- Wysoka dostępność sieci wodociągowej,
- Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- Potencjał turystyczny gminy wynikający z obecności zalewu wodnego w Otapach i doliny rzeki Nurzec,

Słabe strony

- Znaczny spadek liczby mieszkańców w latach 2015-2024 (o 15,4%),
- Utrzymujący się od lat ujemny przyrost naturalny i saldo migracji,
- Niedostateczna oferta usług opiekuńczych i zdrowotnych,
- Spadek liczby uczniów i konieczność reorganizacji systemu oświaty,
- Niski poziom dywersyfikacji lokalnej gospodarki,
- Niskie wynagrodzenia i odpływ pracowników do innych gmin (m.in. Brańska, Bielska Podlaskiego i Białegostoku),
- Ograniczona oferta kulturalna i konieczność modernizacji placówek kulturalnych,

Szanse

- Możliwość uzyskania dofinansowania z perspektywy unijnej 2021-2027,
- Rozwój turystyki wiejskiej i ekologicznej w województwie podlaskim,
- Rozwój rolnictwa wysokiej jakości (w tym ekologicznego) i przetwórstwa lokalnego,
- Zmiana modeli wykonywania pracy w związku z postępującą cyfryzacją i po doświadczeniach związanych z pandemią,
- Rozbudowa błękitno-zielonej infrastruktury poprawiającej odporność klimatyczną gminy.

Zagrożenia

- Dalsze starzenie się społeczeństwa i spadek liczby mieszkańców regionu,
- Zmiany klimatyczne i związane z tym ryzyko suszy i powodzi,
- Niepewna sytuacja geopolityczna związana m.in. z konfliktem zbrojnym na Ukrainie,
- Inflacja, wzrost kosztów energii i nowych inwestycji,
- Ograniczenie środków z funduszy unijnych na inwestycje wymagające środków zewnętrznych,
- Niedobory kadrowe w ochronie zdrowia oraz opiece społecznej,
- Poszerzanie zakresu obowiązków samorządu gminnego bez zwiększenia finansowania.

2. Część strategiczna

2.1 Wizja i misja rozwoju Gminy Brańsk

Określenie misji i wizji rozwoju Gminy Brańsk stanowi istotny element planowania strategicznego, wyznaczający kierunki działań samorządu w perspektywie najbliższych lat. Misja definiuje podstawowe wartości oraz cele, jakimi gmina kieruje się w realizacji swoich zadań na rzecz mieszkańców i lokalnej społeczności, stanowi również cel nadrzędny. Wizja natomiast przedstawia pożądany obraz Gminy Brańsk w przyszłości. a więc w 2035 r. Oba elementy stanowią podstawę do prowadzenia spójnej i odpowiedzialnej polityki rozwoju, uwzględniającej potrzeby mieszkańców, lokalne potencjały oraz wyzwania społeczno-gospodarcze i środowiskowe, choć w świetle przepisów prawa są to elementy nieobowiązkowe w strategiach rozwoju gmin.

Misja rozwoju gminy Brańsk

Misją Gminy Brańsk jest rozwój nowoczesnej, proekologicznej, bezpiecznej i przyjaznej mieszkańcom gminy wiejskiej, zapewniającej wysoką jakość życia oraz sprzyjające warunki do rozwoju społecznego i gospodarczego. Gmina dąży do zapewnienia mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, rozwoju nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej oraz wspierania lokalnej przedsiębiorczości i aktywności społecznej. Realizacja działań odbywać się będzie z poszanowaniem środowiska naturalnego, lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym wzmacnianiu współpracy i integracji lokalnej wspólnoty.

Wyzwaniem dla gminy Brańsk w najbliższych latach będą przede wszystkim postępująca depopulacja i odpływ młodych mieszkańców, nasilające się procesy starzenia się społeczeństwa, a tym samym potrzeba rozwijania usług pomocy społecznej, jak również wzmacnianie i rozwijanie oferty czasu wolnego w celu dostosowania jej do rosnących oczekiwań mieszkańców. Ponadto, z punktu widzenia rozwoju gospodarczego gminy, znaczenie ma wsparcie przedsiębiorczości, dywersyfikacja struktury gospodarczej, wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru przy jednoczesnym wsparciu istotnego sektora gospodarki w gminie –w szczególności rozwijania nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa. Wzmacnianie struktury gospodarczej obszaru będzie możliwe dzięki rozwijaniu funkcji usługowych i administracyjnych, przy jednoczesnej dbałości o funkcjonalność i dostępność przestrzeni

publicznej i nowoczesnej infrastruktury technicznej. Ostatnim z czynników warunkujących rozwój gminy Brańsk są zagrożenia środowiskowe i postępujący kryzys klimatyczny. Gmina Brańsk znajduje się w obszarze wysokiego ryzyka powodziowego ze strony rzeki Nurzec, a jednocześnie jest silnie narażona na suszę, co w połączeniu z postępującymi zmianami klimatycznymi może zwiększać częstotliwość i dotkliwość tych zjawisk w przyszłości. W związku z tym kluczowa jest dbałość o stan środowiska przyrodniczego, realizacja inwestycji w tzw. błękitno-zieloną infrastrukturę oraz racjonalne planowanie przestrzenne.

Prowadzenie zintegrowanych działań pozwoli na rozwój nowoczesnej, dobrze zarządzanej i proekologicznej gminy, która zapewnia swoim mieszkańcom wysoką jakość życia, co zostało ujęte w wizji rozwoju gminy w 2035 roku.

Wizja gminy Brańsk

Gmina Brańsk w 2035 roku to nowoczesna, funkcjonalna i zintegrowana społecznie gmina, oparta na wysokiej jakości edukacji, sprawnej infrastrukturze oraz aktywnych mieszkańcach. Samorząd skutecznie odpowiada na wyzwania demograficzne, klimatyczne i organizacyjne, dzięki czemu pozostaje atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i rozwoju dla obecnych oraz przyszłych mieszkańców. Ponadto gmina konsekwentnie inwestuje w poprawę infrastruktury technicznej i oraz wzmacnianie poziomu bezpieczeństwa i dostępności usług publicznych. Utrzymany zostanie jej rolniczy charakter przy jednoczesnej dbałości o walory przyrodnicze i kulturowe gminy.

2.2 Cele strategiczne rozwoju gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym

Cele strategiczne rozwoju gminy Brańsk stanowią kluczowy element prowadzenia długofalowej polityki rozwoju, ukierunkowanej na poprawę jakości życia mieszkańców. Współczesne wyzwania związane z przemianami demograficznymi, sytuacją gospodarczą, zmianami klimatycznymi oraz rosnącymi oczekiwaniami społecznymi wymagają prowadzenia spójnych i zintegrowanych działań obejmujących różne obszary funkcjonowania samorządu.

Niniejszy rozdział przedstawia cele strategiczne rozwoju gminy w czterech kluczowych wymiarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz klimatyczno-środowiskowym. Ich wyznaczenie opiera się na diagnozie aktualnej sytuacji gminy, identyfikacji potencjałów rozwojowych oraz określeniu najważniejszych problemów i potrzeb lokalnej społeczności w oparciu o wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Przyjęte cele mają charakter kompleksowy i są wzajemnie powiązane, co pozwala na prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju odpowiadającej zarówno na bieżące potrzeby mieszkańców, jak i pojawiające się i przyszłe wyzwania.

Wymiar społeczny koncentruje się na poprawie jakości życia, wzmacnianiu kapitału społecznego, dostępności usług publicznych oraz integracji mieszkańców. Wymiar gospodarczy obejmuje działania służące zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej gminy, wspieraniu przedsiębiorczości oraz tworzeniu warunków dla rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy. Cel przestrzenny odnosi się do racjonalnego kształtowania przestrzeni, rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz zachowania ładu przestrzennego. Natomiast wymiar klimatyczno-środowiskowy skupia się na ochronie zasobów naturalnych, adaptacji do zmian klimatu, poprawie jakości środowiska oraz wspieraniu działań na rzecz szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju.

	Wymiar społeczny	Cel strategiczny 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy poprzez edukację, kulturę i wsparcie społeczne
	Wymiar gospodarczy	Cel strategiczny 2. Wzrost aktywności gospodarczej i wykorzystanie potencjału lokalnego
	Wymiar przestrzenny	Cel strategiczny 3. Modernizacja infrastruktury oraz podnoszenie funkcjonalności przestrzeni publicznej
	Wymiar klimatyczno-środowiskowy	Cel strategiczny 4. Wzmacnianie odporności środowiskowej gminy i adaptacja do zmian klimatu

Realizacja wskazanych celów strategicznych ma umożliwić harmonijny rozwój obszaru, zwiększenie jej konkurencyjności oraz budowanie gminy nowoczesnej, przyjaznej mieszkańcom i odpornej na przyszłe wyzwania w oparciu o posiadane zasoby i potencjały, przy jednoczesnym przewyższaniu problemów i minimalizacji deficytów rozwojowych.

Cel strategiczny 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy poprzez edukację, kulturę i wsparcie społeczne

Cel strategiczny zakłada wzmocnienie atrakcyjności gminy poprzez rozwój i poprawę jakości usług w obszarze edukacji, kultury oraz pomocy społecznej, w odpowiedzi na postępujące procesy depopulacji, starzenia społeczeństwa oraz zmieniające się oczekiwania i potrzeby mieszkańców. W zakresie edukacji działania będą ukierunkowane na zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego, poprawę jakości kształcenia oraz dostosowanie sieci szkół do malejącej liczby uczniów, przy jednoczesnym podnoszeniu efektywności i jakości oferty edukacyjnej. Istotne będzie także wzmacnianie kompetencji uczniów oraz rozwój wsparcia specjalistycznego. W obszarze kultury i oferty czasu wolnego kluczowe jest poszerzenie i uatrakcyjnienie oferty tak, aby lepiej odpowiadała na potrzeby różnych grup wiekowych, w tym seniorów, młodzieży i dorosłych mieszkańców. Zakłada się rozwój działań animacyjnych i integracyjnych zwiększających aktywność społeczną i uczestnictwo w życiu kulturalnym oraz poczucie tożsamości lokalnej. W sferze społecznej kluczowe będzie również rozwijanie szeroko pojętego systemu pomocy i wsparcia, szczególnie dla osób starszych, niesamodzielnych oraz rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej. Obejmuje to zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, wsparcia środowiskowego czy działań integrujących społeczność lokalną.

Realizacja celu ma prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia spójności społecznej, budowania wizerunku i wzmacniania atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Cel strategiczny 1. realizowany będzie przez następujące kierunki działania:

Kierunek działania 1.1.	Poprawa dostępności i atrakcyjności edukacji w gminie
Kierunek działania 1.2.	Modernizacja infrastruktury kulturalno-sportowej i rozwój życia społecznego
Kierunek działania 1.3.	Rozwój usług społecznych, zdrowotnych i wsparcia mieszkańców
Kierunek działania 1.4.	Rozwój kapitału społecznego i tożsamości lokalnej

Cel strategiczny 2.

Wzrost aktywności gospodarczej i wykorzystanie potencjału lokalnego

Wyzwaniem dla gminy jest zwiększenie dynamiki rozwoju gospodarczego poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości, dywersyfikację struktury lokalnej gospodarki, poprawę warunków dla inwestycji oraz lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów, w szczególności potencjału rolniczego i turystycznego. Działania będą ukierunkowane na tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju i powstawania nowych podmiotów gospodarczych. Istotnym kierunkiem będzie rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe gminy, w tym obszary wokół zalewu w Otapach oraz doliny rzeki Nurzec. Zakłada się rozwój turystyki weekendowej, agroturystyki oraz infrastruktury noclegowej i gastronomicznej, a także promocję lokalnej oferty. Równolegle wspierany będzie rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych, system zachęt dla inwestorów oraz działania na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców. Ważnym elementem będzie również modernizacja i dywersyfikacja rolnictwa, w tym rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, rolnictwa ekologicznego oraz lokalnych rynków zbytu.

Realizacja celu przyczyni się do wzrostu konkurencyjności gminy, zwiększenia dochodów mieszkańców, lepszego wykorzystania jej potencjału rozwojowego oraz podniesienia atrakcyjności jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Cel strategiczny 2 realizowany będzie przez następujące kierunki działania:

Kierunek działania 2.1.	Wzmacnianie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy
Kierunek działania 2.2.	Zintegrowany rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy i nowoczesnego rolnictwa

Cel strategiczny 3. Modernizacja infrastruktury oraz podnoszenie funkcjonalności przestrzeni publicznej

W sferze przestrzennej kluczowa jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój nowoczesnej, dostępnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz uporządkowanej przestrzeni publicznej, który odpowiada na wyzwania wynikające z rozproszonej zabudowy i ograniczonej dostępności usług w gminie. Realizacja celu zakłada przede wszystkim rozwój i modernizację sieci drogowej oraz poprawę dostępności komunikacyjnej, co pozwoli ograniczyć wykluczenie transportowe i wzmocnić powiązania z ośrodkami zewnętrznymi. Kluczowe będzie także unowocześnienie infrastruktury komunalnej, w tym sieci wodociągowej oraz rozwój efektywnych i dostosowanych do warunków lokalnych systemów gospodarki ściekowej. Istotnym obszarem działań pozostaje również dostosowanie gospodarki odpadami do rosnących wymogów środowiskowych oraz poprawa jej efektywności. Ważnym elementem jest także poprawa ładu przestrzennego oraz dostępności przestrzeni publicznych, w tym likwidacja barier architektonicznych, rozwój małej architektury oraz wdrażanie narzędzi planistycznych i rewitalizacyjnych. Zakłada się również rozwój infrastruktury cyfrowej oraz monitoringu, co wpłynie na podniesienie standardu życia, bezpieczeństwa i atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Realizacja celu przyczyni się do zwiększenia spójności przestrzennej, poprawy dostępności usług oraz stworzenia warunków sprzyjających rozwojowi społecznemu i gospodarczemu gminy.

Cel strategiczny 3 realizowany będzie przez następujące kierunki działania:

Kierunek działania 3.1.	Rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej i komunalnej
Kierunek działania 3.2.	Poprawa ładu przestrzennego i dostępności infrastruktury publicznej

Cel strategiczny 4.

Wzmacnianie odporności środowiskowej gminy i adaptacja do zmian klimatu

Z punktu widzenia sfery klimatyczno-środowiskowej istotnym zadaniem stanowią zwiększenie zdolności Gminy Brańsk do reagowania na skutki zmian klimatycznych oraz długofalowa ochrona zasobów środowiskowych. Gmina, ze względu na swoje położenie oraz rolniczy charakter, stoi przed wyzwaniem związanym z jednoczesnym występowaniem zagrożeń powodziowych oraz zjawiska suszy. Wymaga to wdrażania kompleksowych działań, które ograniczą negatywne skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych, a jednocześnie będą wspierać zrównoważony rozwój gminy. Istotnym elementem realizacji celu jest rozwój tzw. błękitno-zielonej infrastruktury, obejmującej rozwiązania zwiększające retencję wody, poprawiające bilans wodny oraz wspierające bioróżnorodność. Działania takie jak budowa zbiorników małej retencji czy zwiększanie powierzchni terenów zielonych mają kluczowe znaczenie dla ograniczenia ryzyka powodzi i przeciwdziałania skutkom suszy. Równolegle zakłada się poprawę jakości środowiska poprzez usprawnienie systemu gospodarowania odpadami, eliminację dzikich wysypisk oraz rozwój selektywnej zbiórki odpadów. Ważnym aspektem jest również edukacja ekologiczna mieszkańców, która ma na celu zwiększenie świadomości i zaangażowania społeczności lokalnej w działania prośrodowiskowe. Istotne jest także ograniczanie emisji zanieczyszczeń, zwłaszcza pochodzących z indywidualnych systemów grzewczych. W tym kontekście kluczowe znaczenie mają inwestycje w odnawialne źródła energii oraz termomodernizacja budynków.

Wszystkie podejmowane inicjatywy pozwolą na zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu, poprawę jakości życia mieszkańców, ochronę środowiska naturalnego i racjonalne wykorzystanie zasobów gminy.

Cel strategiczny 4 realizowany będzie przez następujący kierunek działania:

Kierunek działania 4.1.

Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i adaptacja do zmian klimatu

2.3 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Poniżej zaprezentowano kierunki działań służące realizacji celów strategicznych Gminy Brańsk. Zostały one uporządkowane według poszczególnych celów strategicznych, a dla każdego kierunku wskazano przykładowy zakres planowanych zadań, projektów i inwestycji. Przyjęte kierunki stanowią praktyczny wymiar wdrażania polityki rozwoju gminy w perspektywie najbliższych lat.

Wymiar społeczny

Cel strategiczny 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy poprzez edukację, kulturę i wsparcie społeczne

Kierunek działania 1.1. Poprawa dostępności i atrakcyjności edukacji w gminie

- Zwiększenie dostępu i poprawa jakości opieki przedszkolnej
- Reorganizacja systemu i sieci placówek szkolnych, w tym likwidacja ich części m.in. placówki w Chojewie
- Modernizacja placówek oświatowych w Holonkach i Domanowie
- Poprawa standardów nauczania i jakości infrastruktury placówek oświatowych, m.in. poprzez doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt multimedialny
- Poszerzenie katalogu zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, w tym. m.in. koło informatyczne, językowe, sportowe, artystyczne, robotyka
- Poprawa atrakcyjności i poziomu bezpieczeństwa placówek szkolnych
- Organizacja warsztatów z zakresu doradztwa zawodowego dla młodzieży

Kierunek działania 1.2. Modernizacja infrastruktury kulturalno-sportowej i rozwój życia społecznego

- Zwiększenie atrakcyjności i rozwój oferty kulturalnej
- Remont i modernizacja infrastruktury sportowej w gminie
- Organizacja zajęć i poszerzenie oferty czasu wolnego dla seniorów o nowe formy np.: warsztaty rękodzieła, spotkania tematyczne
- Organizacja cyklicznych imprez plenerowych i zaangażowanie mieszkańców
- Poszerzenie katalogu oferty zajęć i wydarzeń sportowych
- Wsparcie funkcjonowania i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, KGW, OSP i Klub piłkarski Skorpion Kalnica
- Doposażenie i poszerzenie oferty Gminnej Biblioteki Publicznej w Kalnicy

- Modernizacja Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy i stworzenie nowoczesnej siedziby centrum kultury wraz z zagospodarowaniem otoczenia na funkcje społeczne
- Promocja Izby Tradycji Regionalnej Rolnictwa w Szmurłach i wykorzystanie potencjału w celu wzmacniania tożsamości gminnej
- Przywrócenie funkcji rekreacyjnych miejscowości Kiersnówek w otoczeniu zbiornika m.in. budowa plaży i infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej wraz z organizacją wydarzeń
- Stworzenie pełnowymiarowego boiska w gminie z preferencją utworzenia w Domanowie
- Modernizacja placówek stanowiących miejsca integracji, mających potencjał centrotwórczy i regularnie wykorzystywanych przez mieszkańców
- Uatrakcyjnienie przestrzeni do spędzania czasu wolnego dla młodzieży

Kierunek działania 1.3. Rozwój usług społecznych, zdrowotnych i wsparcia mieszkańców

- Rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa
- Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do osób ze szczególnych potrzebami
- Budowa Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów
- Rozwój placówek wsparcia dla mieszkańców, w tym np. stworzenie świetlic środowiskowych
- Rozwój polityki senioralnej, w tym usług opieki wytchnieniowej i usług opiekuńczych
- Zwiększenie dostępności usług dla mieszkańców w zakresie zdrowia psychicznego i zwiększenie dostępu do specjalistów
- Tworzenie i systematyczna realizacja programów profilaktycznych, w tym m.in. z zakresu uzależnień
- Rozwój zasobu mieszkaniowego – tworzenie mieszkań chronionych, komunalnych, socjalnych

Kierunek działania 1.4. Rozwój kapitału społecznego i tożsamości lokalnej

- Wzmocnienie roli i wsparcie sołtysów w rozwoju lokalnym
- Promocja uczestnictwa i zaangażowania mieszkańców w funduszu sołeckim
- Stymulowanie wewnątrzgminnych działań integracyjnych
- Prowadzenie działań wzmacniających tożsamość lokalną i przywiązania do gminy wśród najmłodszych mieszkańców
- Reorganizacja sieci lokalnych miejsc integracji społecznej, w tym likwidacja najmniej użytkowanych remiz i świetlic wiejskich
- Organizacja spotkań międzypokoleniowych

Wymiar gospodarczy

Cel strategiczny 2. Wzrost aktywności gospodarczej i wykorzystanie potencjału lokalnego

Kierunek działania 2.1. Wzmacnianie potencjału turystyczno-rekreacyjnego

gminy

- Wsparcie rozwoju turystyki weekendowej
- Rozwój oferty rekreacyjno-wypoczynkowej w bliskości zalewu w Otapach
- Wspieranie rozwoju turystyki w oparciu o walory przyrodnicze w tym m.in. występowanie cieków wodnych (rzeka Nurzec) i dolin rzecznych, dziedzictwo kulturowe i lokalne produkty turystyczne
- Promocja oferty w oparciu o szlak rowerowy Doliny Nurca
- Rozwój infrastruktury dla potrzeb turystyki, w tym wsparcie w zakresie rozwoju oferty noclegowej i gastronomicznej
- Stworzenie bazy agroturystycznej
- Dalsza promocja w gminie w oparciu m.in. o organizowane imprezy i wydarzenia

Kierunek działania 2.2. Zintegrowany rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy i nowoczesnego rolnictwa

- Tworzenie, uzbrajanie i zagospodarowanie stref inwestycyjnych
- Tworzenie katalogu ulg dla inwestorów
- Wsparcie w zakresie aktywizacji i reintegracji zawodowej
- Prowadzenie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia wraz z integracją i aktywizacją zawodową mieszkańców
- Kształtowanie postaw przedsiębiorczych i wzmacnianie wiedzy mieszkańców z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej
- Przeniesienie siedziby Urzędu Gminy z Miasta Brańsk na teren gminy
- Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych z miastem Brańsk
- Wsparcie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego
- Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego
- Rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej oraz rozwój lokalnego przetwórstwa i sprzedaży żywności wysokiej jakości
- Stworzenie jarmarku/bazaru sprzedaży produktów wytwarzanych przez miejscowych rolników
- Stymulowanie rozwoju rolnictwa i wsparcie lokalnych przedsiębiorców

Wymiar przestrzenny

Cel strategiczny 3. Modernizacja infrastruktury oraz podnoszenie funkcjonalności przestrzeni publicznej

Kierunek działania 3.1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej i komunalnej

- Modernizacja, remonty i budowa sieci dróg gminnych, w tym rozbudowa dróg dojazdowych
- Rozwój sieci ścieżek rowerowych
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej m.in. chodniki, oświetlenie, przejścia dla pieszych
- Rozbudowa, modernizacja i remonty sieci kanalizacji sanitarnej
- Wsparcie rozwoju przydomowych oczyszczalni ścieków
- Modernizacja sieci wodociągowej
- Prowadzenie działań na rzecz zapewnienia odpowiedniego zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych
- Przebudowa pompowni wody zlokalizowanych na terenie Gminy
- Przebudowa stacji uzdatniania wody
- Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
- Dopuszczenie jednostek OSP
- Wprowadzenie systemu bezpłatnej kastracji i znakowania zwierząt

Kierunek działania 3.2. Poprawa ładu przestrzennego i dostępności infrastruktury publicznej

- Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych i obiektach użyteczności publicznej
- Dopuszczenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury
- Uchwalenie Planu Ogólnego dla Gminy Brańsk
- Wdrażanie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Brańsk
- Aktualizowanie i dostosowywanie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do zmieniających się uwarunkowań
- Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie gminy
- Rozwój sieci internetu światłowodowego

Wymiar klimatyczno-środowiskowy

Cel strategiczny 4. Wzmacnianie odporności środowiskowej gminy i adaptacja do zmian klimatu

Kierunek działania 4.1. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i adaptacja do zmian klimatu

- Likwidacja dzikich wysypisk śmieci
- Prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej
- Profesjonalizacja i reorganizacja systemu gospodarowania odpadami, w tym polityki odbioru odpadów
- Rozwój mobilnego punktu selektywnej zbiórki odpadów
- Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym prowadzenie działań z zakresu retencji, zapobiegania podtopieniom i suszy
- Budowa zbiorników małej retencji
- Poprawa jakości powietrza w gminie
- Rozwój terenów zielonych i ochrona bioróżnorodności
- Wdrożenie i promowanie odnawialnych źródeł energii, w tym fotowoltaiki
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym m.in. remiz OSP, świetlic czy placówek edukacyjnych
- Współpraca w ramach przynależności do Związku Gmin Regionu Puszczy Białowieskiej
- Systematyczne działania polegające na usuwaniu azbestów i wyrobów zawierających azbest

2.4 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

W oparciu o wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe Gminy Brańsk oraz prognozowane zmiany demograficzne, przestrzenne i środowiskowe opracowano model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Analiza kluczowych uwarunkowań objęła m.in. strukturę sieci osadniczej, układ komunikacyjny, wybrane elementy infrastruktury technicznej, zasoby środowiska przyrodniczego oraz obszary wymagające ochrony. Na podstawie przeprowadzonych analiz zidentyfikowano potrzeby i potencjał rozwojowy gminy, uwzględniając jej specyfikę, rolniczy charakter oraz wewnętrzne zróżnicowanie.

W efekcie opracowano długookresowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej, stanowiący strategiczną wizję rozwoju Gminy Brańsk oraz określający kierunki i rekomendacje dotyczące kształtowania i realizacji polityki przestrzennej w perspektywie najbliższych lat. Model ma charakter poglądowy i w sposób schematyczny przedstawia strategiczne rozmieszczenie funkcji oraz ich wzajemne powiązania. Jest materiałem koncepcyjnym i wizyjnym, a nie delimitacyjnym. Model stanowi przestrzenny wyraz misji Strategii Rozwoju Gminy – tworzenia nowoczesnej, proekologicznej, bezpiecznej i przyjaznej mieszkańcom gminy wiejskiej, zapewniającej wysoką jakość życia oraz sprzyjające warunki do rozwoju społecznego i gospodarczego. Osiągnięcie założeń przyjętej wizji rozwoju wymaga zarówno właściwego kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, jak i konsekwentnej realizacji działań służących rozwojowi nowoczesnej infrastruktury, poprawie dostępności usług publicznych, wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, ochronie walorów przyrodniczych i kulturowych oraz podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Brańsk jest gminą wiejską położoną w południowo-zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie bielskim. Graniczy z gminami: Bielsk Podlaski, Boćki, Dziadkowice, Grodzisk, Rudka, Klukowo, Szepietowo, Nowe Piekuty, Poświętne i Wyszki oraz z miastem Brańsk, które otacza swoimi granicami. Siedziba władz gminy znajduje się w mieście Brańsk.

Sieć osadniczą gminy tworzą 43 miejscowości. Gmina ma charakter policentryczny – nie wykształcił się w niej dominujący ośrodek osadniczy, gdyż większość funkcji administracyjnych, publicznych i ponadlokalnych skoncentrowana jest w mieście Brańsk, które pozostaje odrębną jednostką administracyjną. W mieście zlokalizowane są m.in. Urząd Gminy Brańsk, instytucje pomocy społecznej, szkoły ponadpodstawowe oraz podstawowe usługi publiczne obsługujące mieszkańców gminy.

Układ osadniczy gminy odzwierciedla jej rolniczy charakter. Dominuje zwarta zabudowa zagrodowa, uzupełniona zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Większość miejscowości posiada układ ulicowy

(m.in. Mień, Bronka, Chojewo i Oleksin), natomiast w części wsi wykształcił się układ wielodrożnicowy (m.in. Domanowo, Szmurły, Pruszancka Stara i Popławy).

Hierarchia jednostek osadniczych w gminie wynika przede wszystkim z liczby mieszkańców, stopnia wyposażenia w usługi oraz pełnionych funkcji społeczno-gospodarczych. Najważniejszą rolę w strukturze osadniczej odgrywają miejscowości Mień, Popławy, Domanowo, Patoki oraz Kalnica, które pełnią funkcje lokalnych ośrodków obsługi mieszkańców. Koncentrują one podstawowe usługi, miejsca aktywności społecznej oraz działalności gospodarczej, stanowiąc zaplecze dla okolicznych miejscowości. Szczególną rolę odgrywa również Domanowo, wyróżniające się cennym historycznym układem przestrzennym i walorami dziedzictwa kulturowego, natomiast Kalnica pełni funkcję lokalnego ośrodka życia kulturalnego. Uzupełniającą rolę w strukturze osadniczej pełnią również miejscowości Holonki, Świrydy, Chojewo oraz Szmurły, w których zlokalizowane są wybrane usługi publiczne i obiekty infrastruktury społecznej. Pozostałe miejscowości mają przede wszystkim charakter rolniczy i mieszkaniowy, zapewniając warunki dla rozwoju produkcji rolnej oraz pełniąc funkcję zaplecza osadniczego gminy.

Na terenie gminy wyznaczono cztery podobszary rewitalizacji obejmujące miejscowości Kalnica, Kiersnówek, Oleksin oraz Szmurły. Są to obszary wymagające zintegrowanych działań społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie zidentyfikowanym zjawiskom kryzysowym oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Układ transportowy Gminy Brańsk opiera się na promienistej sieci drogowej, której centralnym węzłem jest miasto Brańsk. Kluczową rolę pełni droga krajowa nr 66, stanowiąca główny korytarz komunikacyjny o znaczeniu ponadregionalnym, zapewniający powiązania z drogami ekspresowymi S8 i S19 oraz ośrodkami miejskimi, w szczególności Bielskiem Podlaskim i Zambrowem. Uzupełnieniem układu są drogi wojewódzkie nr 681, zapewniająca połączenie z Białymstokiem i Ciechanowcem, oraz nr 659, obsługująca północno-wschodnią część gminy i integrująca lokalny układ drogowy z siecią dróg wyższych kategorii.

Istotnym elementem systemu komunikacyjnego pozostaje sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewniająca dostępność komunikacyjną wszystkich miejscowości oraz obsługę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, która dominuje w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy. W kontekście rozwoju gospodarczego i poprawy dostępności kluczowe znaczenie ma dalsza modernizacja tej infrastruktury. Dodatkowym atutem jest bliskość drogi krajowej nr 19 oraz drogi ekspresowej S19 (Via Carpatia), przebiegających w odległości kilku kilometrów od granic gminy.

Transport gminy opiera się niemal wyłącznie na komunikacji drogowej. Na jej obszarze nie funkcjonują linie kolejowe, a najbliższy dostęp do transportu kolejowego zapewniają stacje w Bielsku Podlaskim i Szepietowie.

Gmina nie posiada również wydzielonej infrastruktury rowerowej, ruch rowerowy odbywa się po istniejących drogach publicznych. Przez gminę przebiega szlak rowerowy Doliny Nurca. W perspektywie rozwoju funkcjonalno-przestrzennego zasadne jest wzmacnianie infrastruktury pieszo-rowerowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu, szczególnie wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Główne elementy infrastruktury społecznej

Administracja

Siedzibą władz gminy jest Urząd Gminy Brańsk zlokalizowany na terenie miasta Brańsk.

Edukacja

System edukacji w Gminie Brańsk opiera się na trzech szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi, zlokalizowanych w Domanowie, Chojewie i Holonkach, oraz filii szkoły w Świrydach. Placówki te zapewniają mieszkańcom dostęp do edukacji przedszkolnej i podstawowej, pełniąc jednocześnie istotną funkcję społeczną i integracyjną w lokalnych społecznościach. Dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego zapewnia miasto Brańsk, które stanowi naturalny ośrodek obsługi mieszkańców gminy w zakresie edukacji na wyższych poziomach kształcenia.

W perspektywie rozwoju gminy istotnym wyzwaniem pozostaje poprawa stanu infrastruktury oświatowej, obejmująca m.in. termomodernizację budynków, modernizację sanitariatów, zagospodarowanie terenów wokół szkół, doposażenie sal dydaktycznych oraz unowocześnienie wyposażenia komputerowego.

Kultura

Działalność kulturalna w gminie opiera się przede wszystkim na Gminnym Ośrodku Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy oraz Gminnej Bibliotece Publicznej, zlokalizowanej w Izbie Tradycji Regionalnej i Rolnictwa w Szmurłach.

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury realizuje zadania związane z upowszechnianiem kultury i sztuki, organizując wydarzenia, zajęcia oraz różnorodne formy aktywności skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych. Ośrodek pełni ważną rolę w integracji i aktywizacji mieszkańców.

Gminna Biblioteka Publiczna, jako samorządowa instytucja kultury, zapewnia dostęp do zasobów bibliotecznych, informacji oraz działań wspierających rozwój edukacyjny i kulturalny mieszkańców.

Biblioteka współpracuje z GOUK, korzysta z systemu bibliotecznego MAK+ oraz udostępnia katalogi online i stanowiska komputerowe.

Uzupełnieniem działalności kulturalnej są 15 świetlic wiejskich, które stanowią miejsca spotkań mieszkańców, organizacji wydarzeń oraz realizacji lokalnych inicjatyw społecznych. Obiekty te wspierają integrację społeczności i aktywność mieszkańców poszczególnych miejscowości.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Brańsk jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku, zlokalizowany w Mieście Brańsk. Ośrodek wspiera mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz realizuje zadania wynikające z przepisów dotyczących pomocy społecznej.

Dostęp do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej zapewniają placówki zlokalizowane na terenie miasta oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Holonkach. Na terenie gminy funkcjonuje jeden punkt apteczny.

Uzupełnieniem systemu wsparcia społecznego dla osób wymagających opieki są placówki świadczące usługi opiekuńcze i pobytowe, w tym Dom Seniora ATOS w Holonkach oraz Dom Pomocy Społecznej „Domowe Zacisze” w Koszewie. Ich działalność odpowiada na potrzeby związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz zapewnieniem opieki osobom wymagającym całodobowego wsparcia.

Sport i rekreacja

Gmina dysponuje bazą sportowo-rekreacyjną obejmującą m.in. boiska sportowe, obiekty przyszkolne oraz infrastrukturę rekreacyjną. Obiekty te służą zarówno mieszkańcom, jak i lokalnej społeczności szkolnej. Na terenie gminy funkcjonuje 1 zarejestrowany klub sportowy – Gminny Klub Sportowy „Skorpion” Kalnica.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna obejmuje 6 boisk sportowych, 3 siłownie terenowe, 8 placów zabaw.

Istotnym elementem potencjału rekreacyjnego gminy jest Zalew w Otapach (Kiersnówek–Otapy) – zbiornik małej retencji wybudowany około 2008 r., pełniący funkcję głównego miejsca wypoczynku i rekreacji. Zbiornik posiada duży potencjał rozwoju w zakresie rekreacji wodnej, wędkarstwa oraz turystyki weekendowej. Tereny przyległe, w szczególności grunty położone w obrębie wsi Kiersnówek, stwarzają możliwości rozwoju infrastruktury towarzyszącej, m.in. miejsc wypoczynku, urządzeń rekreacyjnych oraz zagospodarowania przestrzeni publicznych. Dalsze zwiększanie atrakcyjności zalewu wymaga systematycznych działań inwestycyjnych i uzupełniania istniejącego zagospodarowania.

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy zapewniają służby powiatowe oraz lokalne jednostki ochotnicze. Wsparcie w zakresie ochrony przeciwpożarowej i reagowania kryzysowego zapewniają Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim oraz 13 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z których 3 zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego – OSP Domanowo, OSP Mień i OSP Świdry.

Główne elementy infrastruktury technicznej

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Gmina Brańsk posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodociągową – wszystkie miejscowości są zwodociągowane, a zaopatrzenie mieszkańców w wodę opiera się na czterech ujęciach podziemnych i stacjach uzdatniania wody zlokalizowanych w Brzeźnicy, Domanowie, Kalnicy i Koszewie. Sieć wodociągowa o długości ok. 136 km zapewnia dostęp do wody blisko 90% mieszkańców.

Znacznie słabiej rozwinięta jest infrastruktura kanalizacyjna. Sieć kanalizacji sanitarnej liczy ok. 2,2 km i obejmuje jedynie niewielką część zabudowy, zapewniając odbiór ścieków dla około 2% gospodarstw domowych. Z uwagi na rozproszony charakter osadnictwa oraz wysokie koszty budowy sieci, gospodarka ściekowa opiera się głównie na rozwiązaniach indywidualnych, takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe.

Na terenie gminy funkcjonują trzy mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków typu BIOCLERE, zlokalizowane w Kiersnowie, Kiersnówku i Majorowiźnie, a także jedna przepompownia ścieków. Oczyszczalnie obsługują lokalne systemy kanalizacyjne, wykorzystując proces mechanicznego i biologicznego oczyszczania ścieków. Eksploatacją infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej zajmuje się Urząd Gminy Brańsk. Kierunki rozwoju systemu gospodarki ściekowej zakładają przede wszystkim realizację niewielkich, lokalnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach o zwartej zabudowie. Rozwiązanie to uznawane jest za bardziej efektywne ekonomicznie niż rozbudowa rozległej sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze o niskiej gęstości zaludnienia.

Gospodarka odpadami

System gospodarowania odpadami komunalnymi organizowany jest przez gminę, która odpowiada za odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów z nieruchomości zamieszkałych. Usługi te realizowane są przez przedsiębiorstwo wyłonione w drodze przetargu. Mieszkańcy mają również możliwość bezpłatnego przekazywania wybranych frakcji odpadów do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego w Brzeźnicy. Na terenie gminy nie funkcjonuje instalacja do

przetwarzania odpadów komunalnych. Odpady zebrane z obszaru gminy kierowane są do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Hajnówce.

Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Na terenie Gminy Brańsk nie funkcjonuje sieć gazowa. Potrzeby mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w ciepło realizowane są w oparciu o indywidualne źródła ciepła oraz lokalne instalacje obsługujące budynki użyteczności publicznej. W obiektach użyteczności publicznej wykorzystywane są dwa podstawowe źródła energii cieplnej – ciepło wnętrza ziemi (pompy ciepła) oraz kotłownie opalane olejem opałowym. W zabudowie mieszkaniowej dominują indywidualne systemy grzewcze, wykorzystujące głównie paliwa stałe, w tym węgiel i koks, a także olej opałowy. Rozproszony charakter zabudowy gminy oraz brak sieci gazowej przesądza o indywidualnym sposobie zaopatrzenia budynków w ciepło.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

System elektroenergetyczny gminy Brańsk opiera się na infrastrukturze dystrybucyjnej, obejmującej sieci średniego i niskiego napięcia. Na obszarze gminy nie przebiegają obecnie linie elektroenergetyczne wysokiego ani najwyższego napięcia. Operatorem sieci dystrybucyjnej na terenie gminy jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok, a za eksploatację, utrzymanie infrastruktury oraz zapewnienie ciągłości dostaw energii odpowiadają właściwe jednostki terenowe operatora – Rejon Energetyczny Bielsk Podlaski oraz Rejon Energetyczny Białystok Teren.

W planach rozwoju infrastruktury elektroenergetycznej przewidziana jest budowa linii wysokiego napięcia 110 kV Bielsk Podlaski – Brańsk – Ciechanowiec oraz linii średniego napięcia 15 kV Brańsk – Ciechanowiec.

System powiązań przyrodniczych

Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Brańsk nie występują obecnie obszarowe formy ochrony przyrody. W sąsiedztwie gminy zlokalizowane są natomiast obszary objęte ochroną prawną, w tym rezerwat przyrody Koryciny oraz obszar Natura 2000 PLB200007 Dolina Górnej Narwi. Na terenie gminy ustanowiono 3 pomniki przyrody, obejmujące pojedyncze drzewo, grupę drzew oraz głąz narzutowy.

Dolina rzeki Nurzec, przebiegająca równoleżnikowo przez centralną część gminy, wskazywana jest do objęcia ochroną prawną w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Nurzec. Projektowany obszar stanowi wieloprzestrzenny element systemu przyrodniczego o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych w skali regionu wschodniej Polski. Obejmuje dolinę rzeczną wraz z dnem, terasami i zboczami oraz przylegającymi terenami leśnymi i łąkowymi. Obszar ten pełni istotne

funkcje ekologiczne, krajobrazowe, bioklimatyczne i rekreacyjne, tworząc ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i regionalnym.

Korytarze ekologiczne

Gmina Brańsk stanowi element regionalnego systemu powiązań przyrodniczych, którego głównymi osiami są dolina rzeki Nurzec oraz doliny mniejszych cieków wodnych. Korytarze ekologiczne pełnią istotną funkcję w zapewnieniu ciągłości przestrzennej siedlisk przyrodniczych, umożliwiając migrację gatunków oraz przepływ materii i informacji biologicznej w środowisku. Zachowanie ich drożności stanowi jeden z istotnych elementów działań związanych z ochroną różnorodności biologicznej.

Przez obszar gminy przebiegają korytarze ekologiczne o randze ponadlokalnej, wyznaczone w ramach opracowania wykonanego w 2012 r. przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków):

- Główny korytarz północno-centralny Lasy Mielnickie – Puszcza Biała GKPN-1A – obejmuje południową część gminy;
- Krajowy korytarz północno-centralny Dolina górnego Nurca KPn-1B – obejmuje centralną część gminy, w tym dolinę rzeki Nurzec oraz tereny położone na południe od niej;
- Krajowy korytarz północny Dolina Narwi – Dolina Nurca KPn-5C – obejmuje fragmenty północno-zachodniej części gminy, związane z dolinami rzek Mianki i Lizy.

Obecność wskazanych korytarzy ekologicznych stanowi istotne uwarunkowanie przestrzenne dla prowadzenia działań związanych z ochroną środowiska oraz kształtowaniem zagospodarowania przestrzennego gminy.

Audyt krajobrazowy

Audyt krajobrazowy województwa podlaskiego pozostaje na etapie prac projektowych. Dokument nie został dotychczas uchwalony ani udostępniony do publicznego wglądu.

Cieki wodne i zagrożenie powodziowe

Wody powierzchniowe w granicach gminy Brańsk należą do zlewni III rzędu rzeki Bug. Głównym elementem systemu wodnego jest rzeka Nurzec wraz z dopływami: Mień (Mianka) z Markówką, Bronka z Panasówką, Leśna z Czarną, Siennica oraz Domanówka (Dopływ z Domanowa). Rzeka Nurzec ma charakter typowo nizinny i przepływa przez tereny bagienne oraz podmokłe.

Zagrożenie powodziowe na obszarze gminy związane jest przede wszystkim z rzeką Nurzec. W granicach gminy wyznaczono:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%);
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%).

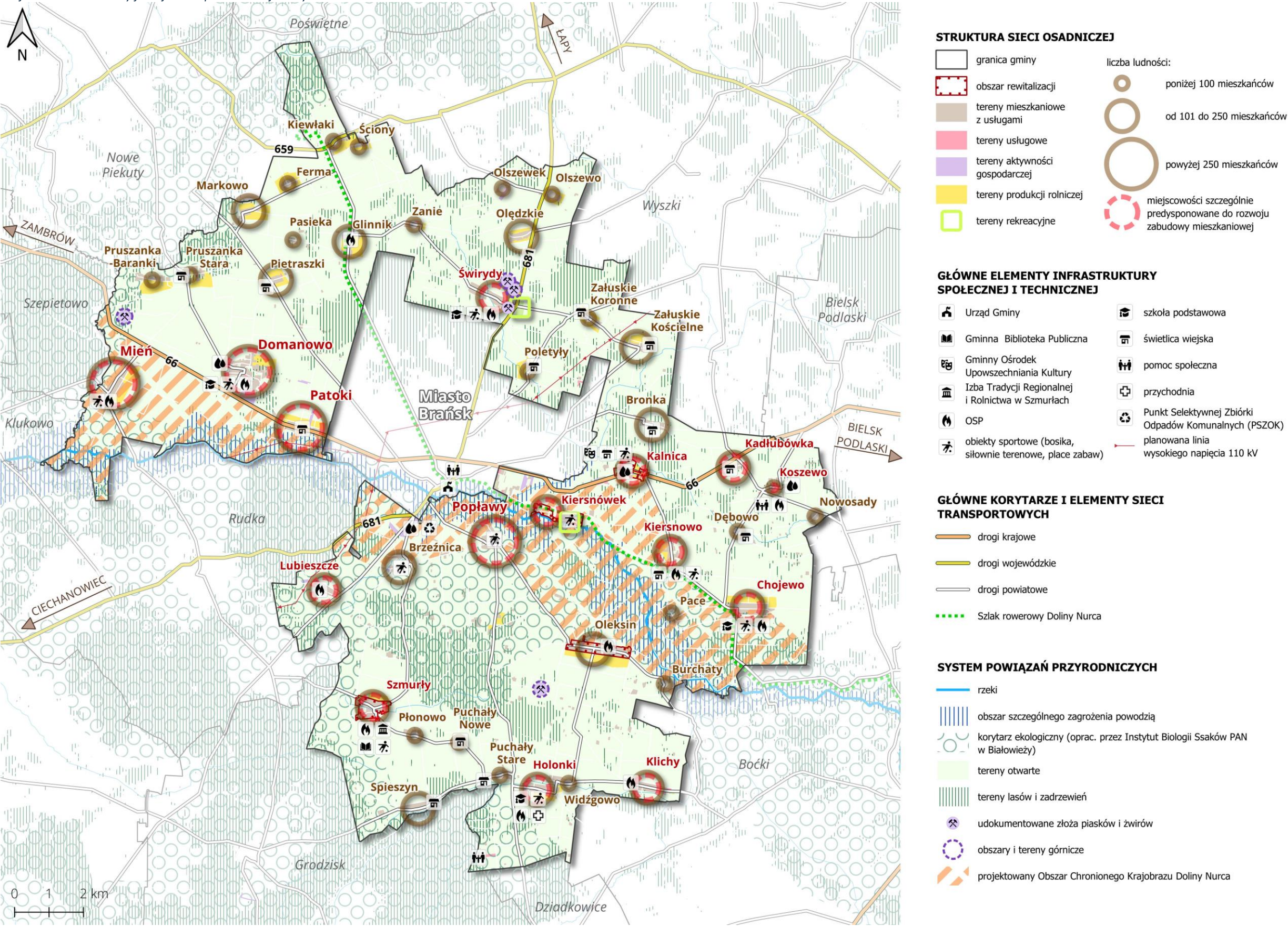
W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią nie występuje zabudowa. Tereny te obejmują głównie grunty rolne, obszary zadrzewione oraz nieużytki.

Na obszarze gminy wskazano planowane działania związane z przebudową koryta rzeki Liza wraz z budowlami w km 7+920–19+046.

Złóża kopalin

Na terenie gminy udokumentowano 5 złóż piasków i żwirów: Domanowo II, Oleksin oraz Świridy II, Świridy III i Świridy V. Dla czterech z nich ustanowiono obszar i teren górniczy.

Grafika 1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Brańsk

Źródło: opracowanie własne

2.5 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Niniejszy rozdział określa podstawowe ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Brańsk. Przedstawione kierunki działań odnoszą się do racjonalnego zagospodarowania przestrzeni, zachowania ładu przestrzennego oraz tworzenia warunków dla harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Uwzględniono również potrzebę ochrony środowiska, krajobrazu oraz istniejących wartości kulturowych. Określono również kierunki rozwoju zabudowy, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, a także zasady lokalizacji inwestycji i przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko. Ustalenia odnoszą się również do kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz działań związanych z rewitalizacją i przekształcaniem obszarów wymagających zmian funkcjonalno-przestrzennych.

Przedstawione wytyczne mają wspierać prowadzenie spójnej i efektywnej polityki przestrzennej odpowiadającej lokalnym uwarunkowaniom i potencjałom rozwojowym.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- Należy dążyć do kształtowania powiązań przyrodniczych między Puszcą Białowieską, a Doliną Narwi i Bugu.
- Wyłącza się z możliwości lokalizacji użytkowników o dużym zapotrzebowaniu wody i zrzucie ścieków na terenie gminy.
- Dopuszcza się potencjalną możliwość wydobycia łupków dolnego paleozoiku zawierających gaz ziemny w południowej części gminy.
- Dążenie do odtwarzania brzegów na odcinków cieków, które istotne są dla ekosystemu gminy.
- Należy dążyć do zachowania ciągłości i drożności korytarzy ekologicznych, w tym m.in. Lasy mielnickie, Dolina Nurca czy korytarza ekologicznego: Dolina Górnego Nurca obejmującego tereny rolno-leśne i wód, w celu ograniczenia możliwości inwestycyjnych w pasach nadrzecznych i obszarach leśnych.
- Należy wspierać rozwój przyrodniczego systemu gminy, w szczególności obszarów węzłowych, łącznikowych oraz sięgaczy ekologicznych, przy jednoczesnej ochronie tych terenów przed zmianą przeznaczenia na funkcje zagrażające ich prawidłowemu funkcjonowaniu.
- Należy chronić powierzchnię obszarów węzłowych oraz ponadlokalnych korytarzy ekologicznych przed uszczupleniem, zapewniając warunki dla swobodnej migracji zwierząt, w tym poprzez stosowanie odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych, takich jak przepusty o właściwej szerokości na ciekach, drogach i liniach kolejowych.

- Należy prowadzić działania prowadzące do ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a także wzbogacania składu gatunkowego flory i fauny.
- Należy dążyć do kształtowania odpowiedniego mikroklimatu w rejonach silniej zagospodarowanych poprzez wprowadzanie i utrzymanie terenów zieleni, zachowanie istniejących zadrzewień i parków oraz ochronę zbiorników wodnych.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie poziomu retencji wodnej na obszarach narażonych na straty materialne podczas suszy, w szczególności poprzez zachowanie oczek wodnych, zadrzewień śródpolnych, użytków zielonych czy mokradeł.
- Istotne jest utrzymanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej, w szczególności w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych
- Należy dążyć do eliminacji istniejących barier ekologicznych, ponadto zakazuje się użytkowania terenu w sposób zagrażający funkcjom ekologicznym
- Ogranicza się możliwość zabudowy kubaturowej na terenie doliny rzecznej Nurca.
- Zachowanie naturalnego charakteru rzeki Nurzec, ochrona zadrzewień nadbrzeżnych oraz utrzymanie wysokiego poziomu wód gruntowych.
- Należy chronić drożność dolin rzecznych Nurca, Bronki, Czarnej i Siennicy.
- Wyklucza się możliwość zainwestowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.
- Należy dążyć do harmonizowania istniejących struktur osadniczych i infrastruktury technicznej z siecią ekologiczną.
- Rekomenduje się objęcie ochroną doliny Nurca poprzez ustanowienie obszaru chronionego krajobrazu, obejmującego jej przebieg przez centralną część gminy, jako Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Nurca.
- Należy zapewnić zachowanie ciągłości przyrodniczej pomiędzy najcenniejszymi obszarami poprzez utrzymanie drożności lokalnych i ponadlokalnych korytarzy migracyjnych dla roślin i zwierząt, ochronę ich siedlisk oraz elementów podlegających ochronie prawnej, a także zachowanie stref ekotonowych na styku lasów z terenami rolnymi i łąkami.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- Kształtowanie nowych elementów układu przestrzennego powinno odbywać się z uwzględnieniem historycznej kompozycji miejsca, w tym w szczególności w zakresie skali i bryły oraz w miarę możliwości detalu architektonicznego.
- Należy dążyć do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania poprzez utrzymanie istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów drzew, ale również utrzymania istniejących

gabarytów i podziałów parcelacyjnych, a także charakteru zabudowy, szczególnie przy projektowaniu i realizacji zabudowy uzupełniającej.

- Należy dążyć do porządkowania, rewaloryzacji oraz konserwacji zabytkowych parków i cmentarzy oraz innych zabytkowych terenów publicznych. Rewaloryzację oraz prace budowlane przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w sposób zachowujący ich historyczną formę, układ przestrzenny, wystrój elewacji i wnętrz oraz gabaryty, z zastosowaniem wysokiej jakości tradycyjnych materiałów budowlanych.
- Rekomenduje się dostosowanie współczesnej funkcji budynków do wartości obiektów zabytkowych oraz dostosowanie nowych obiektów budowlanych do historycznej kompozycji przestrzennej.
- Zaleca się przebudowę lub usunięcie obiektów dysharmonijnych.
- Należy chronić krajobraz kulturowo-przyrodniczy poprzez odpowiednie kształtowanie terenu i zieleni, w szczególności zachowanie starodrzewia, wprowadzanie nowych elementów podnoszących walory estetyczne oraz podkreślających powiązania przestrzenne z układami urbanistycznymi, a także poprzez respektowanie historycznych układów przestrzennych, w tym osi widokowych, otwarć i zamknięć krajobrazowych.
- Wszelkie działania inwestycyjne muszą zostać uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Białymstoku, w tym prowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych wymaga pozwolenia tego organu.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Nowe tereny zabudowy powinny być wyznaczane wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych jako kontynuacja obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej.
- Preferuje się rozwój zabudowy mieszkaniowej w szczególności w następujących miejscowościach: Domanowo, Popławy, Szmurły, Chojewo, Klichy, Holonki, okolice Kalnicy, Kiersnówka czy Majorowizny, Lubieszce, Kiersnowo, Koszewo, Kadłubówka, Świridy, Patoki oraz Mień.
- Należy dążyć do uzupełniania istniejącej zabudowy w obszarach o zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej.
- Dopuszcza się możliwość przekształcenia terenów rolnych na tereny przeznaczone pod zabudowę domów jednorodzinnych.
- Należy dążyć do wykształcania zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej tak, aby ograniczyć występowanie konfliktów pomiędzy tymi terenami.

- Dopuszcza się możliwość rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej na terenach o wykształconym dostępie komunikacyjnym oraz uzbrojonych w wodociąg.
- Rekomenduje się rozwijanie małych lokalnych oczyszczalni ścieków równolegle z rozwojem zabudowy usługowej i przemysłowej, a także w miejscowościach charakteryzujących się najbardziej zwartą strukturą osadniczą.
- Rekomenduje się rozwój agroturystyki oraz usług sportu, wypoczynku i rekreacji, które mogą być wykorzystywane zarówno przez mieszkańców jak i turystów.
- Dopuszcza się możliwość rozwoju zabudowy usługowej, w tym usług publicznych i społecznych, jako uzupełnienie na obszarach zabudowy mieszkaniowej.
- Obiekty produkcyjne mogące powodować uciążliwość należy lokalizować w odpowiedniej odległości od zabudowy mieszkaniowej
- W budynkach usługowych, użyteczności publicznej oraz mieszkalnych wielorodzinnych zaleca się projektowanie infrastruktura podwójnego zastosowania (schronów i obiektów ochrony), wykorzystywanych na co dzień. Przystosowanie ich do funkcji ochronnej powinno następować w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub wystąpienia innego zagrożenia.

Szczegółne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) latach 2015-2024 liczba mieszkańców Gminy Brańsk uległa zmniejszeniu o 15,4% do poziomu 5,0 tys. Według prognozy demograficznej opracowanej w 2023 r. przez Główny Urząd Statystyczny, liczba mieszkańców Gminy Brańsk w 2035 r. wyniesie 4,3 tys. osób, a zatem o 14,6% mniej niż w 2024 r.

Obecnie wartość wskaźnika salda migracji jest ujemna (-9,0 na 1000 mieszkańców), a najwięcej mieszkańców gminy w ostatnich latach przeprowadziło się do Białegostoku (77) i Bielska Podlaskiego (47). Jednakże mimo to w wyniku zaplanowanej w ramach przedmiotowej strategii interwencji, gmina dzięki poprawie atrakcyjności osiedleńczej może przyciągnąć nowych mieszkańców, w szczególności z Miasta Brańsk (w latach 2020-2024 w gminie osiedliło się 35 mieszkańców Miasta Brańsk). Wpływ na to będzie miała obserwowana tendencja związana z przenoszeniem się mieszkańców z miast na tereny wiejskie, w celu poprawy jakości życia. Związane jest to zarówno z czynnikami ekologicznymi, ekonomicznymi czy społecznymi. Jak wynika z ocen ankietowanych mieszkańców, jakość powietrza i stan środowiska są pozytywnie oceniane, podobnie jak dostępność terenów przyrodniczych. Elementy te i rolniczy charakter gminy, wpływają na to, że gmina Brańsk stanowi atrakcyjną alternatywę dla mieszkańców miast poszukujących spokoju i ciszy, w otoczeniu przyrody, z dala od gęsto zaludnionych miast. Na atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania, wpływają również

ceny nieruchomości, które w gminach wiejskich często są niższe niż w miastach, podobnie jak koszty życia. Kolejnym czynnikiem jest również dostęp do infrastruktury społecznej, technicznej i drogowej. Przez gminę Brańsk przebiega droga krajowa nr 66, drogi wojewódzkie nr 681 i 659 oraz drogi powiatowe i gminne. Ponadto w odległości około 20 km od gminy przebiega droga krajowa nr 19 (relacji Kuźnica – Barwinek) oraz droga ekspresowa S19, będąca elementem szlaku Via Carpatia (relacji Kuźnica – Barwinek). Wpływa to na dobrą dostępność komunikacyjną gminy, co stanowi ważny atut, w kontekście np. dojazdów do pracy.

Nowi mieszkańcy poszukują głównie działek budowlanych, szczególnie w miejscowościach z dobrą infrastrukturą techniczną (m.in. uzbrojeniem w sieć kanalizacyjno-wodociągową), a jednocześnie szybkim dostępem do miast, w szczególności Brańska. Uwagę przyciągają też tereny w okolicach, w których zlokalizowane są kościoły, szkoły bądź inne budynki lub miejsca i budynki użyteczności publicznej. W przypadku gminy Brańsk są to jedne z największych wsi, stanowiące ważne punkty na mapie gminy tj. Domanowo, Popławy, Szmurły, Chojewo, Klichy, Holonki. Szczególnym zainteresowaniem nowoprzybyłych cieszą się również okolice Kalnicy, Kiersnówka czy Majorowizny ze względu na lokalizację rozległego zalewu wodnego w bliskim sąsiedztwie. Inne miejscowości przyciągające uwagę to Lubieszce, Kiersnowo, Koszewo, Kadłubówka, Świridy, Patoki oraz Mień, co wynika z faktu, że zlokalizowane są one najbliżej miasta Brańsk.

Prognozuje się, że w wyniku realizacji założeń strategii, w tym m.in. poprawy dostępu do placówek wychowania przedszkolnego, rozwojowi oferty kulturalno-sportowej, rozwojowy usług społecznych, zdrowotnych i systemów wsparcia mieszkańców, a też działań z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej czy gospodarowania środowiskiem, wpłyną na zwiększenie atrakcyjności gminy Brańsk, a tym samym zwiększone zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- Na terenie gminy nie wskazuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- Inwestycje celu publicznego w gminie powinny być lokalizowane zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.
- Jako rezerwy terenowe przeznaczane na tego rodzaju inwestycje, wskazuje się przede wszystkim tereny wzdłuż dróg powiatowych czy wojewódzkich.
- Grunty klas I–III podlegają ścisłej ochronie przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego o znaczeniu regionalnym.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Systemy komunikacji

- Poprawa standardów i warunków technicznych na drogach gminnych publicznych.
- Rozwój infrastruktury drogowej poprzez inwestycje w: drogę na relacji Holonki-Sielc, drogę na relacji Zanie-Olędzkie, drogę na relacji Chojewo-Burchaty, drogę w Mniu oraz drogę w Pruszanec-Baranki odcinek od drogi krajowej.
- Budowa chodników, ścieżek rowerowych, uzupełnianie elementów stałej organizacji ruchu zarówno na drogach gminnych, jak i w porozumieniu z zarządcami dróg wyższej kategorii w strefach skrzyżowań
- Budowa ścieżek i tras rowerowych oraz ciągów pieszo-jezdných.
- Budowa sieci dróg gminnych, w tym rozbudowa dróg dojazdowych.
- Poprawa parametrów technicznych dróg krajowych oraz wojewódzkich.
- Rozwój infrastruktury okołodrogowej m.in. chodniki, oświetlenie, przejścia dla pieszych.
- Optymalizacja powiązań z sąsiednimi ośrodkami miejskimi oraz planowanie centrów przesiadkowych o charakterze lokalnym.

Infrastruktura techniczna

- Budowa małych, lokalnych instalacji oczyszczania ścieków w strefach o najbardziej zwartej zabudowie.
- Modernizacja i utrzymanie w należyłym stanie technicznym ujęć wody.
- Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód w tym zapobieganie występowaniu deficytów wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego.
- Konserwacja i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej.
- Rozbudowa, modernizacja i remonty sieci kanalizacji sanitarnej.
- Rozwój sieci kanalizacyjnej w szczególności w miejscowościach: Spieszyn, Brzeźnica, Brzeźnica-Szmarły czy kol. Burchaty.
- Przebudowa pompowni wody i stacji uzdatniania wody.
- Rozwój monitoringu wizyjnego.
- Rozwój mobilnego punktu selektywnej zbiórki odpadów.
- Budowa zbiorników małej retencji.
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

Infrastruktura społeczna

- Wyznaczanie tras pieszych i rowerowych prowadzących szlakiem zabytków gminy Brańsk i gmin sąsiednich.

- Modernizacja placówek oświatowych w Holonkach i Domanowie.
- Remont i modernizacja infrastruktury sportowej w gminie.
- Modernizacja Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy i stworzenie nowoczesnej siedziby centrum kultury wraz z zagospodarowaniem otoczenia na funkcje społeczne.
- Przywrócenie funkcji rekreacyjnych miejscowości Kiersnówek w otoczeniu zbiornika m.in. budowa plaży i infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej wraz z organizacją wydarzeń.
- Stworzenie pełnowymiarowego boiska w gminie z preferencją utworzenia w Domanowie.
- Modernizacja placówek stanowiących miejsca integracji, mających potencjał centrotwórczy i regularnie wykorzystywanych przez mieszkańców.
- Uatrakcyjnienie przestrzeni do spędzania czasu wolnego dla młodzieży.
- Budowa Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów.
- Utworzenie świetlic środowiskowych.
- Tworzenie mieszkań chronionych, komunalnych i socjalnych.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- Zakazuje się lokalizacji farm wiatrowych w południowej części gminy. Dopuszcza się natomiast ich lokalizację częściowo w obrębach następujących wsi: Mień, Domanowo, Patoki, Kiewłaki, Ferma, Ściony, Brzeźnica, Kadłubówka, Bronka, Kalnica.
- Na części terenów zlokalizowanych w sołectwie Kiersnówek, Brzeźnica, Domanowo, Świridy, Olszewek i Patoki wskazuje się możliwość realizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, w szczególności elektrowni fotowoltaicznych.
- Dopuszcza się sytuowanie instalacji odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wykorzystujących energię słoneczną, aerothermalną lub geothermalną, pod warunkiem, że wyznaczone dla nich strefy ochronne, obejmujące ograniczenia w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, mieszczą się w granicach obszarów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną, składy, magazyny oraz usługi.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- Na terenach zabudowy usługowej oraz terenach rolniczych obowiązuje zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.
- Wyklucza się lokalizację tego rodzaju przedsięwzięć w strefach: zieleni, rolniczej wysokiej klasy bonitacyjnej, leśnej oraz w strefach ochrony zabytków.

- Dopuszcza się możliwość realizacji przedsięwzięć (szczególnie przetwórstwa rolno-spożywczego, baz magazynowych, czy małych zakładów produkcyjnych), na terenach produkcyjnych, głównie przy drogach powiatowych/wojewódzkich, z dala od zwartej zabudowy mieszkaniowej.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- Należy chronić rolniczą przestrzeń produkcyjną przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze oraz dążyć do racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej wraz z poprawą struktury i jakości tej przestrzeni.
- Należy dążyć do promowania rolnictwa ekologicznego - rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego.
- Należy dążyć do poprawy efektywności rolnictwa poprzez unowocześnianie i modernizację gospodarstw rolnych.
- Ogranicza się możliwość przeznaczenia na cele nierolnicze terenów o uregulowanych stosunkach wodnych, gruntów rolnych o wysokiej waloryzacji przestrzeni produkcyjnej, strategicznych dla produkcji żywności, zwartych kompleksów gruntów z przewagą III i IV klasy bonitacyjnej oraz zatorfień i zabagnień stanowiących elementy lokalnej sieci ekologicznej.
- Rekomenduje się zwiększanie lesistości gminy.
- Zaleca się wprowadzenie zalesień gleb słabszych, zwłaszcza w strefach przyleśnych, gleb zdegradowanych i nieużytków, w celu poprawy jakości leśnej przestrzeni produkcyjnej.
- Dopuszcza się możliwość wykorzystania terenów leśnych na cele rekreacyjne oraz wypoczynkowe, poprzez wskazanie szlaków turystycznych czy lokalizowanie miejsc do aktywnego wypoczynku, które nie obejmują obiektów budowlanych.
- Na terenach leśnych dopuszcza się realizację zabudowy wyłącznie w szczególnych, uzasadnionych przypadkach wynikających z obowiązujących przepisów, z uwzględnieniem warunków przyrodniczych. Istniejąca zabudowa może być zachowana oraz poddawana przebudowie lub rozbudowie, o ile działania te są zgodne z przepisami odrębnymi.
- Należy dążyć do utrzymania i zachowania istniejących zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, o wysokich walorach ekologicznych i krajobrazowych, rekomenduje się również wprowadzenie pomiędzy terenami rolniczymi zakrzewień i zadrzewień śródpolnych, które powinny być dostosowane do składu drzewostanów i krzewów do zajmowanych siedlisk.
- Zagospodarowanie lasów powinno przebiegać zgodnie z pełnionymi funkcjami ochronnymi.
- Dopuszcza się możliwość zalesienia gruntów lepszych klas bonitacyjnych w przypadkach, gdy grunty te nie są już użytkowane rolniczo oraz mają duży stopień zadrzewienia i zakrzaczenia,

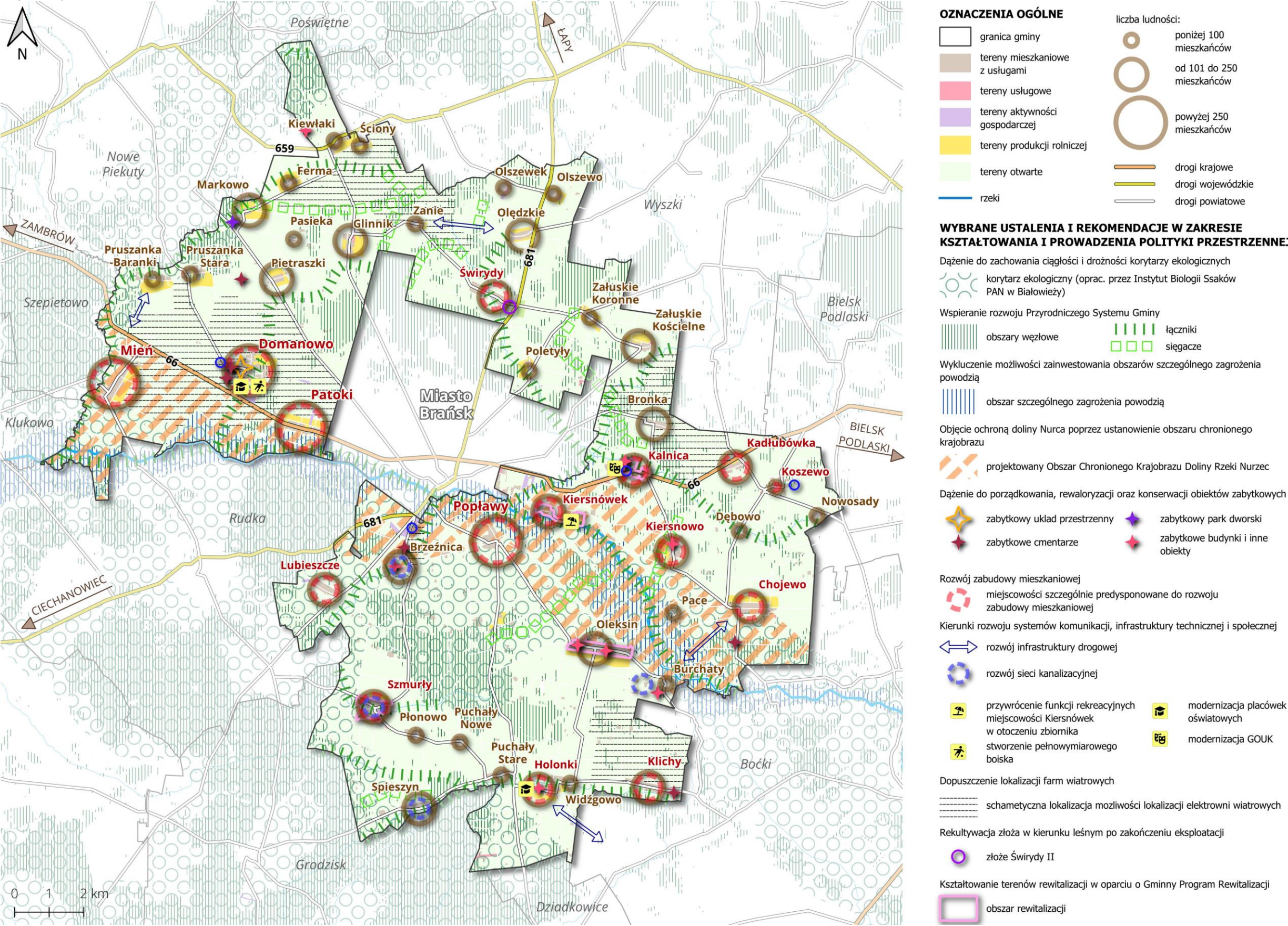
a w szczególności, gdy pełnią rolę obszarów węzłowych. Zalesienia powinny być przeprowadzone w taki sposób, aby możliwe było jednoznaczne zidentyfikowanie granicy polno-leśnej.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- W przypadku eksploatacji i zakończenia wydobywania piasków i żwirów ze złoża Świryny II rekomenduje się rekultywację wyrobiska w kierunku leśnym.
- Po zakończeniu eksploatacji, tereny powinny zostać poddane rekultywacji w oparciu o ustalony w decyzjach administracyjnych kierunek zagospodarowania i warunki jej przeprowadzania. Rekomenduje się przede wszystkim rekultywację wyrobisk w kierunku rolnym i leśnym.
- Kształtowanie terenów zdegradowanych i rewitalizacji powinno być prowadzone w oparciu o ustalenia zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Brańsk².
- Podobszary rewitalizacji powinny być kształtowane w taki sposób aby przywrócić im funkcje ekologiczne, społeczne i rekreacyjne.

² W trakcie opracowania – stan na czerwiec 2026 r.

Grafika 2 Wybrane ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Źródło: opracowanie własne

2.6 Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Rozdział określa oczekiwane rezultaty działań planowanych w ramach prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Brańsk. Rezultaty te mają wspierać zrównoważony rozwój gminy oraz efektywne wykorzystanie jej potencjałów przestrzennych i społeczno-gospodarczych. W tym celu przygotowano katalog wskaźników, które odpowiadają założonym kierunkom działania.

Kierunek działania	Wskaźnik	Wartość bazowa (2024 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Kierunek działania 1.1. Poprawa dostępności i atrakcyjności edukacji w gminie	Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych	-	2	Urząd Gminy Brańsk
	Liczba zorganizowanych warsztatów dla młodzieży z zakresu doradztwa zawodowego	-	10 ³	Urząd Gminy Brańsk
	Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	64,5%	wzrost	BDL GUS
	Współczynnik skolaryzacji brutto	53,2%	wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 1.2. Modernizacja infrastruktury kulturalno-sportowej i rozwój życia społecznego	Doposażenie i poszerzenie oferty Gminnej Biblioteki Publicznej w Kalnicy	-	1	Urząd Gminy Brańsk
	Modernizacja Gminnego Ośrodka Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej w Kalnicy	-	1	Urząd Gminy Brańsk
	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	23	wzrost	BDL GUS
	Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej	1,4%	wzrost	BDL GUS
	Liczba uczestników imprez na 1000 ludności	270,4	wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 1.3. Rozwój usług społecznych, zdrowotnych i wsparcia mieszkańców	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	776	spadek	BDL GUS
	Liczba przeprowadzonych akcji profilaktyczno-informacyjnych	-	5 ⁴	Urząd Gminy Brańsk
	Liczba mieszkań na 1000 ludności	406,2	wzrost	BDL GUS
	Wybudowanie Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów	-	1	Urząd Gminy Brańsk
Kierunek działania 1.4. Rozwój kapitału społecznego i tożsamości lokalnej	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 ludności	4,0	wzrost	BDL GUS
	Liczba zorganizowanych spotkań międzypokoleniowych	-	10 ⁵	Urząd Gminy Brańsk

³ Zakłada się realizację minimum jednego działania na rok w każdym roku obowiązywania strategii, a więc od 2026-2035.

⁴ Zakłada się realizację minimum jednego działania na dwa lata w okresie obowiązywania strategii, a więc od 2026-2035.

⁵ Zakłada się realizację minimum jednego działania na rok w każdym roku obowiązywania strategii, a więc od 2026-2035.

Kierunek działania	Wskaźnik	Wartość bazowa (2024 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Kierunek działania 2.1. Wzmacnianie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy	Liczba przeprowadzonych działań promujących ofertę turystyczną gminy	-	10 ⁶	Urząd Gminy Brańsk
Kierunek działania 2.2. Zintegrowany rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy i nowoczesnego rolnictwa	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	597	wzrost	BDL GUS
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10. Tys. ludności	470	wzrost	BDL GUS
	Stworzenie jarmarku/bazaru sprzedaży produktów	-	1	Urząd Gminy Brańsk
Kierunek działania 3.1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej i komunalnej	Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	88,9%	wzrost	BDL GUS
	Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	2,3%	wzrost	BDL GUS
	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej	56,8 km	wzrost	BDL GUS
	Długość dróg dla rowerów	0	wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 3.2. Poprawa ładu przestrzennego i dostępności infrastruktury publicznej	Uchwalenie Planu Ogólnego dla Gminy Brańsk	-	1	Urząd Gminy Brańsk
	Dostęp do szerokopasmowego Internetu	66,9%	wzrost	Ministerstwo Cyfryzacji
Kierunek działania 4.1. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem i adaptacja do zmian klimatu	Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych	46,5%	wzrost	BDL GUS
	Liczba przeprowadzonych działań z zakresu edukacji ekologicznej	-	20 ⁷	Urząd Gminy Brańsk
	Wielkość wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia	5 183 Mg	spadek	https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/

⁶ Zakłada się realizację minimum jednego działania na rok w każdym roku obowiązywania strategii, a więc od 2026-2035.

⁷ Zakłada się realizację minimum dwóch działań na rok w każdym roku obowiązywania strategii, a więc od 2026-2035.

3. System wdrażania strategii

System zarządzania strategią obejmuje zestaw powiązanych ze sobą procesów, które realizowane są przez właściwe podmioty posiadające odpowiednie kompetencje. Dla zapewnienia skuteczności, spójności i ciągłości działań konieczne jest jasne określenie odpowiedzialności za poszczególne zadania wynikające ze strategii. Podział ról i obowiązków wynika z zakresu kompetencji poszczególnych jednostek oraz ich udziału w realizacji działań strategicznych. System obejmuje trzy podstawowe, powiązane ze sobą obszary:

- przygotowanie i aktualizację strategii,
- jej wdrażanie,
- monitorowanie i ocenę efektów realizacji.

3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

Wdrażanie Strategii

Realizacja założeń strategii powinna odbywać się zgodnie z zasadami takimi jak:

- Partnerstwo – podmioty realizujące strategię powinny kierować się zasadą równorzędnego traktowania reprezentantów poszczególnych środowisk. Istotne jest zachowanie niezależności poszczególnych podmiotów przy jednoczesnej współpracy na rzecz urzeczywistnienia zaplanowanej wizji gminy,
- Otwartość – w prace nad realizacją założeń strategii powinni zostać zaangażowani przedstawiciele różnych środowisk i podmiotów, co zagwarantuje interdyscyplinarność zespołów roboczych,
- Efektywność – działania, które zostaną podjęte, powinny być zaplanowane w taki sposób, aby umożliwić osiągnięcie wymiernych rezultatów przy oszczędnym wykorzystaniu zasobów,
- Transparentność – realizacja założeń strategicznych powinna być jawna, z założeniem udostępniania wszystkich informacji. Istotną częścią działań jest dialog pomiędzy poszczególnymi interesariuszami. Wszystkie podejmowane działania powinny być publicznie przedstawiane oraz konsultowane,
- Konsekwencja – wdrażane działania powinny odbywać się w odpowiedniej kolejności, mając na uwadze komplementarność podejmowanych działań. Istotna jest determinacja w osiąganiu założonych celów,
- Elastyczność – w przypadku zmieniających się uwarunkowań należy odpowiednio zmodyfikować założenia strategii.

Poniżej określono podział odpowiedzialności za realizację poszczególnych etapów wdrażania założeń strategii.

Przygotowanie projektu strategii	→	Wójt Gminy Brańsk przy współpracy struktur Urzędu Gminy Brańsk uzgodnieniu z Radą Gminy oraz mieszkańcami, organizacjami społecznymi i przedsiębiorcami i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi
Wybór zadań do realizacji w ramach strategii	→	Wójt Gminy Brańsk przy współpracy struktur Urzędu Gminy Brańsk i instytucji samorządowych
Nawiązywanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu) oraz działania lobbingowe na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym	→	Wójt Gminy Brańsk
Opracowanie rocznych i wieloletnich programów, w ramach których realizowane będą założenia strategiczne	→	Odpowiednie komórki Urzędu Gminy Brańsk oraz inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne)
Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i kierunki działań	→	Odpowiednie komórki Urzędu Gminy Brańsk oraz Rada Gminy
Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej	→	Skarbnik Gminy Brańsk, Wójt Gminy Brańsk, Rada Gminy
Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń strategii	→	Wójt Gminy Brańsk przy współpracy struktur Urzędu Gminy Brańsk oraz jednostek organizacyjnych
Nadzór nad realizacją projektów (rozliczenia, raporty)	→	Adekwatne komórki Urzędu Gminy Brańsk

Monitoring i ewaluacja

Za proces monitorowania i ewaluacji Strategii odpowiada Wójt Gminy Brańsk. Dokument będzie na bieżąco nadzorowany poprzez analizę stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć oraz osiągania celów strategicznych. Zaplanowany system monitoringu opiera się na zestawie wskaźników określonych w rozdziale 2.5 Oczekiwane rezultaty planowanych działań. Celem tego procesu jest zapewnienie wiarygodnych informacji

dotyczących efektów wdrażania Strategii oraz ich zgodności z przyjętymi założeniami. Wyniki monitoringu będą corocznie prezentowane w Raporcie o stanie Gminy Brańsk.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona w oparciu o dane pochodzące z monitoringu i będzie służyć ocenie skuteczności realizowanych działań. Obejme ona analizę takich aspektów jak skuteczność, efektywność, użyteczność i trwałość uzyskanych efektów, a także adekwatność celów wobec zmieniających się potrzeb i wyzwań rozwojowych. Jej wynikiem będzie raport zawierający podsumowanie rezultatów monitoringu, ocenę realizacji celów strategicznych oraz rekomendacje dotyczące dalszych kierunków działań. Dokumenty ewaluacyjne będą przedstawiane Radzie Gminy przez Wójta Gminy Brańsk wraz z propozycjami ewentualnych zmian, uzupełnień lub opracowania nowej strategii rozwoju. Zaleca się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania Strategii – w 2030 r. (ewaluacja bieżąca) oraz w 2035 r. (ewaluacja końcowa).

Aktualizacja

Zgodnie z art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, *strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza, przestrzenna lub klimatyczno-środowiskowa gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa*. Przewiduje się zatem aktualizację zapisów niniejszej strategii, jeżeli zachodzące zmiany wpływają na skuteczność realizowanych działań lub powodują, że cele strategiczne przestają być adekwatne do bieżących potrzeb. Podjęcie decyzji o aktualizacji strategii będzie opierać się na prowadzonym monitoringu bieżącym oraz przeprowadzonej ewaluacji bieżącej.

Decyzję o konieczności dokonania aktualizacji podejmuje Wójt Gminy Brańsk w uzgodnieniu z odpowiednimi komórkami Urzędu Gminy Brańsk, a następnie przedstawia Radzie Gminy rekomendacje w celu ich zatwierdzenia w drodze uchwały. Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały o rozpoczęciu procesu aktualizacji strategii ustala się tryb i harmonogram prac, zakres zmian oraz zasady prowadzenia konsultacji społecznych.

3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 jest najważniejszym dokumentem planowania rozwoju lokalnego, określającym długofalową wizję, cele oraz kierunki działań gminy. Wyznacza ramy polityki rozwojowej i stanowi punkt odniesienia dla wszystkich lokalnych dokumentów planistycznych i programowych, zapewniając ich spójność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Strategia ma charakter nadrzędny wobec dokumentów wykonawczych i sektorowych, które doprecyzowują sposób realizacji jej założeń. Stanowi także podstawę dla Planu ogólnego

obowiązującego od 2026 r., który uwzględnia jej ustalenia w polityce przestrzennej i przekłada je na miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W efekcie Strategia określa kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego, a Plan ogólny nadaje im wymiar przestrzenny.

Dokumenty wykonawcze powinny być opracowywane zgodnie z następującymi zasadami:

- **Przejrzystość i komunikatywność:** dokumenty przygotowywane w języku prostym i zrozumiałym, z objaśnieniem trudniejszych pojęć oraz wykazem skrótów; wskazane stosowanie graficznych form prezentacji (schematy, mapy, wykresy).
- **Udział społeczny i współdecydowanie:** poddawanie dokumentów procesowi konsultacji społecznych zgodnie z przepisami prawa i lokalnymi standardami partycypacji; zapewnienie udziału mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych i instytucji lokalnych.
- **Spójność ze Strategią:** jednoznaczne powiązanie z celami strategicznymi i kierunkami działań określonymi w *Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035* dokumenty mają charakter uszczegóławiający i operacyjny.
- **Odpowiedzialność instytucjonalna:** przypisanie każdemu dokumentowi wiodącej jednostki organizacyjnej odpowiedzialnej za jego przygotowanie, wdrażanie i monitoring.
- **Realność i wykonalność:** oparcie na rzetelnych danych, analizach i możliwościach finansowych gminy, z uwzględnieniem potencjalnych źródeł finansowania zewnętrznego (środki UE, programy krajowe i regionalne).
- **Aktualność i elastyczność:** okresowa aktualizacja w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze i przestrzenne, a także nowe wyzwania klimatyczne czy technologiczne.

W poniższej tabeli zawarto dokumenty, które obowiązują na terenie Gminy Brańsk wraz z określeniem ich zgodności z niniejszą strategią.

Tabela 1 Wykaz dokumentów obowiązujących w Gminie Brańsk wraz z oceną aktualności wobec strategii

Nazwa dokumentu	Data przyjęcia/aktualizacji	Uwagi
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brańsk	Uchwałą Nr IV/30/2019 Rady Gminy Brańsk z dnia 19 lutego 2019 r. z późn. zm.	W 2026 r. studium zostanie zastąpione planem ogólnym gminy. Uchwałą Nr IX/58/2025 Rady Gminy Brańsk z dnia 28 marca 2025 r. przystąpiono do sporządzenia planu ogólnego Gminy Brańsk.
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brańsk na lata 2021-2032	Uchwałą Nr XIX/158/2021 Rady Gminy Brańsk z dnia 29 kwietnia 2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii

Źródło: opracowanie własne.

3.3 Komplementarność

W trakcie opracowywania *Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035* zastosowano zasadę komplementarności obejmującą poziom krajowy, regionalny i lokalny. Wyznaczone cele oraz kierunki działań zostały opracowane w sposób zapewniający ich zgodność z obowiązującymi strategiami, programami i politykami rozwojowymi, co umożliwia utrzymanie spójności oraz koordynacji działań publicznych. Komplementarność przejawia się w dopasowaniu lokalnych priorytetów do szerszych ram planistycznych, a także w powiązaniu planowanych inicjatyw z instrumentami finansowania zewnętrznego, zwłaszcza ze środkami krajowymi i funduszami Unii Europejskiej. Dzięki temu podejściu wzrasta skuteczność realizowanych działań, a także możliwość pozyskiwania wsparcia i osiągnięcia długotrwałych efektów rozwojowych.

Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 pozostaje spójna z dokumentami wyższego rzędu takimi jak m.in.:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030
- Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2030),
- Aktualizacja „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Województwa Podlaskiego”,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszaru województwa podlaskiego na lata 2024-2029,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego,
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

W kolejnych podrozdziałach zawarto szczegółową komplementarność niniejszej strategii z wybranymi dokumentami wyższego szczebla. Ponadto strategia jest komplementarna wobec zapisów Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły oraz Planu przeciwdziałania skutkom suszy. Szczegółowe informacje na ten temat zawarto w podrozdziale Prawo wodne (Załącznik nr 1 – diagnoza, podrozdział 4.1 Stan środowiska naturalnego).

Spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

W procesie opracowywania strategii gminy kluczowe znaczenie ma dokument strategiczny na poziomie województwa. W tym przypadku jest nim *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*, która została przyjęta Uchwałą Nr XVIII/213/2020 z dnia 27 kwietnia 2020 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego. Wizja rozwoju województwa została oparta na trzech głównych filarach, zgodnie z którymi Województwo Podlaskie jest: przedsiębiorcze, partnerskie i perspektywiczne. W poniższej tabeli przedstawiono cele strategiczne i operacyjne zdefiniowane w strategii rozwoju województwa.

Tabela 2 Cele strategiczne i operacyjne dokumentu *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*

Cele strategiczne	Cele operacyjne
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka	Cel operacyjny 1.1 Przemysły przyszłości Cel operacyjny 1.2 Podlaski system otwartych innowacji Cel operacyjny 1.3 Lokalna przedsiębiorczość Cel operacyjny 1.4 Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego Cel operacyjny 1.5 E-podlaskie
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy	Cel operacyjny 2.1 Kompetentni mieszkańcy Cel operacyjny 2.2 Aktywni mieszkańcy Cel operacyjny 2.3 Przestrzeń wysokiej jakości
Cel strategiczny 3. Partnerski region	Cel operacyjny 3.1 Dobre zarządzanie Cel operacyjny 3.2 Kapitał społeczny Cel operacyjny 3.3 Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne Cel operacyjny 3.4 Gościnny region

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*.

Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 jest komplementarna wobec zapisów *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*, co zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 3 Komplementarność *Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035* ze *Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka	Cel strategiczny 2. Wzrost aktywności gospodarczej i wykorzystanie potencjału lokalnego
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy	Cel strategiczny 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy poprzez edukację, kulturę i wsparcie społeczne

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035
	Cel strategiczny 3. Modernizacja infrastruktury oraz podnoszenie funkcjonalności przestrzeni publicznej Cel strategiczny 4. Wzmacnianie odporności środowiskowej gminy i adaptacja do zmian klimatu
Cel strategiczny 3. Partnerski region	Cel strategiczny 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy poprzez edukację, kulturę i wsparcie społeczne

Źródło: opracowanie własne.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Według ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2025 r. poz. 198, 1846) obszary objęte strategiczną interwencją to: *określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.*

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 wskazuje na OSI na poziomie krajowym takie jak:

- OSI Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Ponadto w przytoczonym dokumencie wyróżniono regionalne obszary strategicznej interwencji, takie jak:

- OSI Subregionalne ośrodki wzrostu,
- OSI Białystok i jego obszar funkcjonalny,
- OSI Miasta powiatowe,
- OSI Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne,

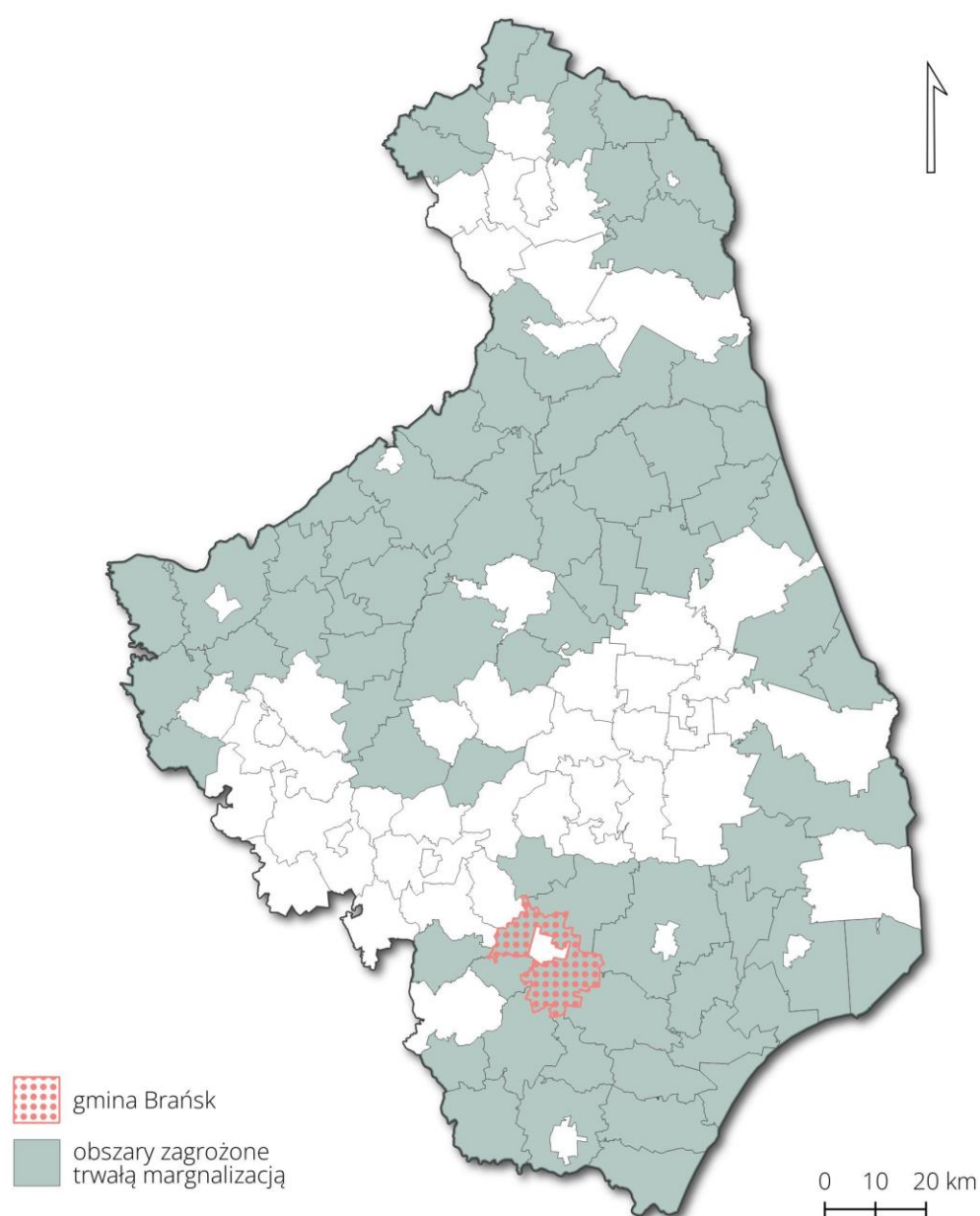
Gmina Brańsk została zaliczona do dwóch OSI: Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – konkretnie do obszarów zagrożonych marginalizacją oraz Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne. Polityka rozwoju województwa wobec gminy koncentruje się zatem zarówno na przeciwdziałaniu negatywnym procesom społeczno-gospodarczym, jak i na wykorzystaniu potencjału obszarów wiejskich oraz walorów środowiskowych.

W ramach OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją kluczowe znaczenie mają cele operacyjne takie jak:

- Cel operacyjny 1.3 Lokalna przedsiębiorczość,
- Cel operacyjny 1.4 Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego,
- Cel operacyjny 2.3 Przestrzeń wysokiej jakości,
- Cel operacyjny 3.1 Dobre zarządzanie,
- Cel operacyjny 3.4 Gościnny region.

Wymienione cele ukierunkowane są przede wszystkim na wzmacnianie lokalnej aktywności gospodarczej, poprawę jakości przestrzeni i usług publicznych, rozwój nowoczesnej oraz zrównoważonej gospodarki, a także zwiększanie atrakcyjności osadniczej i turystycznej gminy.

Grafika 3 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją z uwzględnieniem położenia gminy Brańsk

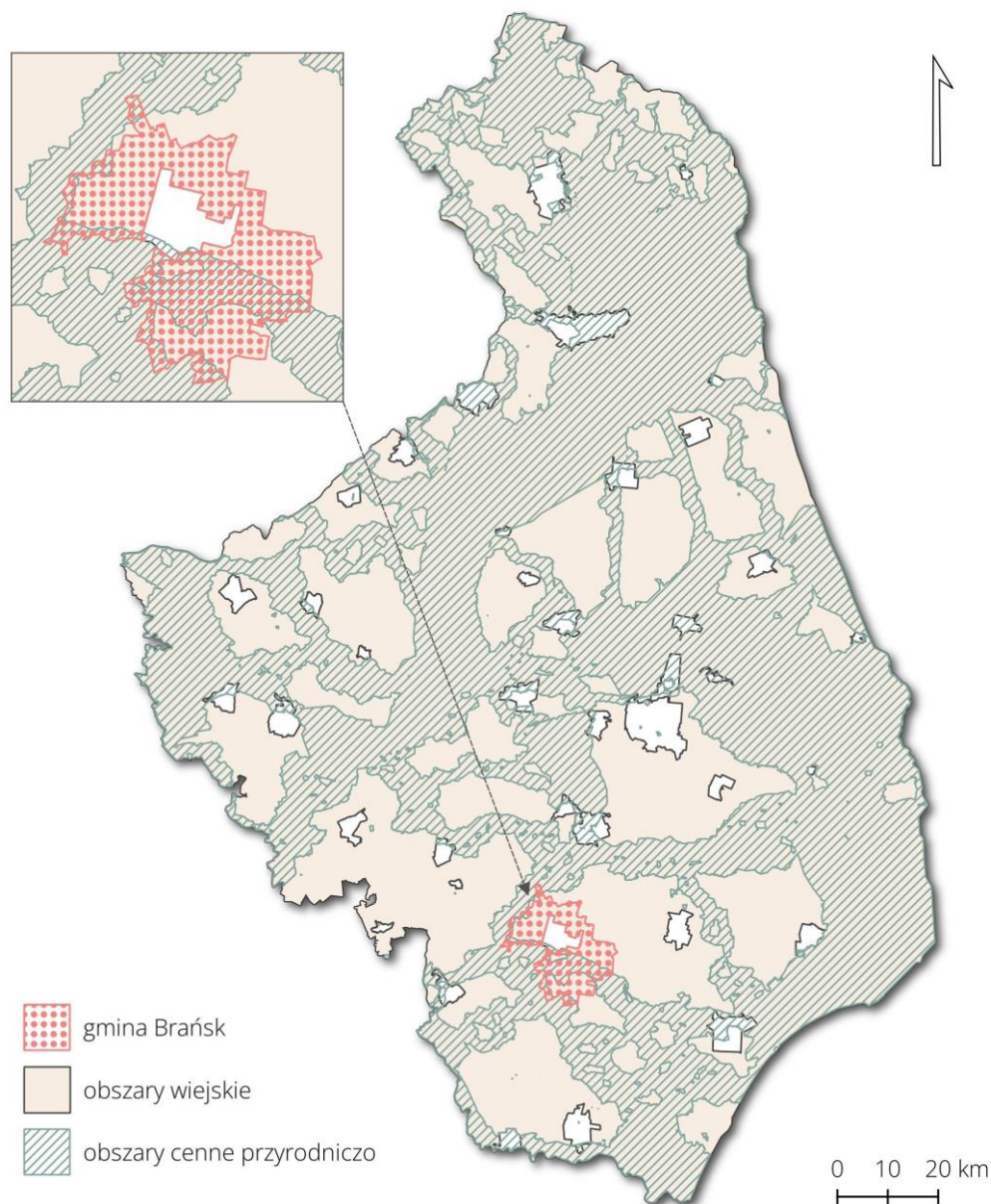
Źródło: opracowanie własne na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Z kolei w ramach OSI „Obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne” strategia rozwoju województwa koncentruje się na celach operacyjnych takich jak:

- Cel operacyjny 1.3 Lokalna przedsiębiorczość,
- Cel operacyjny 2.2 Aktywni mieszkańcy,
- Cel operacyjny 2.3 Przestrzeń wysokiej jakości.

Podjęcie to podkreśla znaczenie rozwoju kapitału społecznego, wspierania aktywności mieszkańców oraz ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych jako istotnych czynników rozwoju lokalnego.

Grafika 4 OSI Obszary wiejskie, w tym cenne przyrodniczo z uwzględnieniem położenia gminy Brańsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.

3.4 Finansowanie Strategii

Skuteczna realizacja *Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035* wymaga zapewnienia stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania, które umożliwią osiągnięcie założonych celów oraz wdrożenie planowanych kierunków działań. Istotnym warunkiem powodzenia strategii jest właściwe zabezpieczenie środków finansowych oraz efektywne łączenie i wykorzystywanie różnych instrumentów i form finansowania. Do zadań władz gminy należy aktywne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, a także tworzenie sprzyjających warunków dla zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych w realizację polityki rozwoju. Wśród możliwych źródeł finansowania działań ujętych w strategii można wymienić:

- Środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego – regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy;
- Środki budżetu państwa;
- Środki pochodzące z budżetu województwa podlaskiego;
- Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027;
- Inne środki publiczne,
- Inne środki z budżetu Unii Europejskiej z programów:
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027(FEnIKS) – finansowanie projektów przyczyniających się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu.
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) – odnoszą się do finansowania projektów związanych z poprawą sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniem opieki nad dziećmi, podnoszeniem jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracją społeczną, rozwojem usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) – fundusze te mogą zostać wykorzystane na realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które będą zwiększać konkurencyjność lokalnej gospodarki.
 - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC) – dedykowane dla projektów związanych z rozwojem cyfryzacji, w tym z rozwojem e-usług oraz wzmocnieniem cyber-bezpieczeństwa w przedsiębiorstwach i JST.
 - Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027 (PTFE) – fundusze przeznaczone na szkolenia dla beneficjentów korzystających ze środków Funduszy

Europejskich, działania informacyjno-promocyjne oraz rozwój systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych.

- o Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 – program ukierunkowany na wsparcie rozwoju gospodarczego i społecznego wschodnich regionów Polski. Jego głównym celem jest zmniejszanie dysproporcji pomiędzy wschodnimi województwami a resztą kraju poprzez inwestycje w innowacje, przedsiębiorczość i kapitał ludzki.

Ponadto, do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego mogą zostać wykorzystane środki prywatne.

Analiza inwestycji na terenie Gminy Brańsk w latach 2020-2024 wskazuje, że w tym okresie na wydatki majątkowe inwestycyjne przeznaczono łącznie 27,8 mln zł, średnio 5,6 mln zł rocznie. Można zatem założyć, że w okresie realizacji strategii (2026-2035) Gmina Brańsk na realizację przedsięwzięć przeznaczy około 55,5 mln zł. Należy podkreślić, że przedstawione ramy finansowe mają charakter orientacyjny. Ostateczna struktura wydatków oraz proporcje między różnymi źródłami finansowania będą ustalane na bieżąco w oparciu o uchwały budżetowe, Wieloletnią Prognozę Finansową, kalendarze konkursów dotacyjnych oraz dostępne narzędzia pomocowe.

Tabela 4 Potencjalne źródła finansowania

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
Cel strategiczny 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy poprzez edukację, kulturę i wsparcie społeczne	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027	Priorytet FEPD.04 Przestrzeń społeczna wysokiej jakości Priorytet FEPD.05 Zrównoważony rozwój terytorialny Priorytet FEPD.07 Fundusze na rzecz zatrudnienia i kształcenia osób dorosłych Priorytet FEPD.08 Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego Priorytet FEPD.09 Fundusze na rzecz Rozwoju Lokalnego
	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027	Priorytet FERS.01 Umiejętności Priorytet FERS.02 Opieka nad dziećmi i równowaga między życiem prywatnym i zawodowym Priorytet FERS.03 Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami Priorytet FERS.04 Spójność społeczna i zdrowie
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnKS)	Priorytet FENX.06 Zdrowie Priorytet FENX.07 Kultura
	Program Interreg Litwa – Polska 2021-2027	Priorytet 2: Promocja dobrego stanu zdrowia fizycznego i

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
		emocjonalnego oraz promocja dziedzictwa kulturowego
	Sportowa Polska – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej (i inne Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki)	
	Narodowy Fundusz Zdrowia	
	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	
	Programy Ministerstwa Zdrowia	
	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	
Cel strategiczny 2. Wzrost aktywności gospodarczej i wykorzystanie potencjału lokalnego	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027	Priorytet FEPD.01 Badania i innowacje Priorytet FEPD.07 Fundusze na rzecz zatrudnienia i kształcenia osób dorosłych
	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)	Priorytet FENG.01 Wsparcie dla przedsiębiorców Priorytet FENG.02 Środowisko sprzyjające innowacjom
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”
	Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027	Priorytet 1. Innowacyjne społeczeństwa
	Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027	Priorytet 1. Współpraca na rzecz inteligentnej Europy Środkowej
Cel strategiczny 3. Modernizacja infrastruktury oraz podnoszenie funkcjonalności przestrzeni publicznej	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027	Priorytet FEPD.03 Lepiej skomunikowany region
	Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027	Priorytet FEPW.04 Spójna sieć transportowa
	Program Interreg Litwa – Polska 2021-2027	Priorytet 4: Poprawa połączeń
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent E „Zielona, inteligentna mobilność” Komponent C „Transformacja cyfrowa”
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR
Cel strategiczny 4. Wzmacnianie odporności środowiskowej gminy i adaptacja do zmian klimatu	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027	Priorytet FEPD.02 Region przyjazny środowisku Priorytet FEPD.10 Wspieranie energii odnawialnej na potrzeby lokalnych społeczności
	Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027	Priorytet FEPW.02 Energia i klimat
	Program Interreg Litwa – Polska 2021-2027	Priorytet 1: Promocja dobrego stanu środowiska
	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)	Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania	Priorytety
		Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności	Komponent B „Zielona energia i zmniejszenie energochłonności”
	Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027	Priorytet 2. Społeczeństwa rozważnie korzystające z wody Priorytet 3. Społeczeństwa neutralne dla klimatu
	Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027	Priorytet 2. Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej

Źródło: opracowanie własne.

Załącznik nr 1 – diagnoza

1. Diagnoza sfery społecznej

1.1 Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) latach 2015-2024 liczba mieszkańców Gminy Brańsk uległa zmniejszeniu o 15,4% do poziomu 5,0 tys⁸. Według prognozy demograficznej opracowanej w 2023 r. przez Główny Urząd Statystyczny, liczba mieszkańców Gminy Brańsk w 2035 r. wyniesie 4,3 tys. osób, a zatem o 14,6% mniej niż w 2024 r.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców wskazuje, że w 2024 r. najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy w wieku 50-54 lata (7,5% mieszkańców ogółem). Struktura wieku mieszkańców wskazuje również na różnice w liczbie kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych. W młodszych grupach przeważają mężczyźni, natomiast przewagę kobiet notuje się w grupie wiekowej 70 lat i więcej.

W latach 2020-2024 zauważa się zmiany wynikające ze starzenia się społeczeństwa. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmaleł o 1,7 pp. wynosząc 16,4% w 2024 r. – mniej niż w powiecie bielskim (16,8%) i województwie podlaskim (17,8%). W tym samym czasie udział ludności w wieku produkcyjnym wzrósł o 1,3 pp. do poziomu 58,6% - więcej niż w powiecie bielskim (55,3%) i województwie podlaskim (58,1%). Jednocześnie wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym o 0,6 pp. do poziomu 25,1% - był to odsetek niższy na tle powiatu (27,9%), lecz nieco wyższy w porównaniu do województwa (24,1%). Na poziom obciążenia demograficznego wskazuje także udział mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w populacji gminy ogółem, który w 2024 r. wyniósł 22,0% - udział ten był prawie niezmienny w latach 2020-2024, ponadto wyniósł mniej niż w powiecie bielskim (24,1%), jednak więcej na tle województwa podlaskiego (20,6%).

Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym⁹ w okresie 2020-2024 zmalała, co wynika m.in. ze spadku liczby urodzeń. W 2024 r. wskaźnik ten wyniósł 70,8 – mniej niż w powiecie bielskim (81,0) i województwie podlaskim (72,1).

Na sytuację demograficzną wpływa także ruch ludności – zarówno naturalny, jak i migracyjny. W latach 2020-2024 odnotowano malejący przyrost naturalny – w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2024 r.

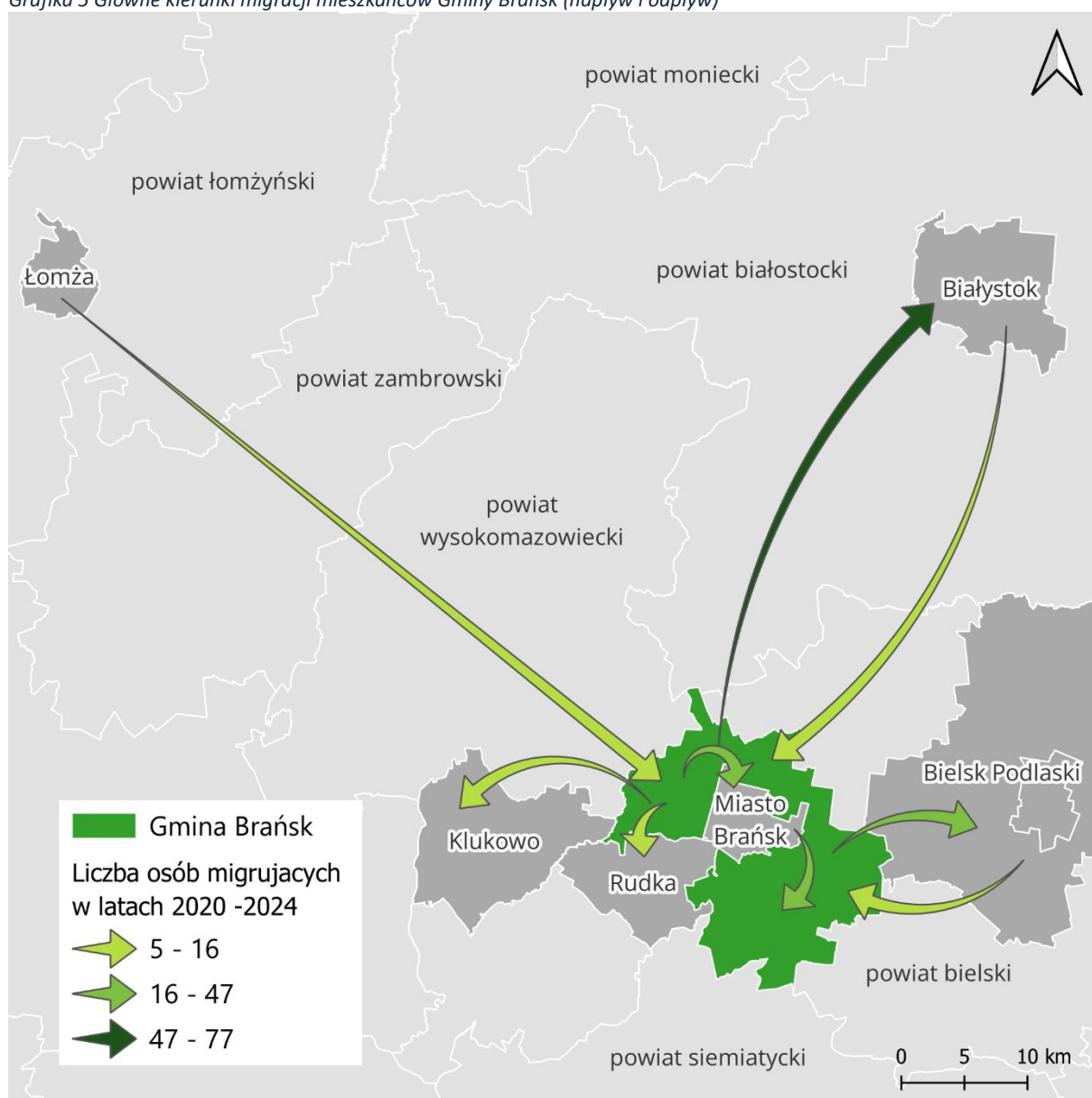
⁸ Dane GUS o liczbie i strukturze ludności dla poszczególnych lat są sporządzane poprzez przyjęcie wyników Narodowego Spisu Powszechnego za bazę wyjściową dla gminy, a następnie naliczane metodą bilansową. Od 2010 r. bazą wyjściową bilansu stanu i struktury ludności były wyniki NSP 2011, a od 2020 r. wyniki NSP 2021.

⁹ Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (ludność w wieku przedprodukcyjnym – 0-17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej) do liczby osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat).

wyniósł -17,6. Wskaźnik ten był zatem zdecydowanie niższy w porównaniu do powiatu (-9,1) i województwa (-3,9). W analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby zgonów i jednocześnie spadek liczby urodzeń. Wskaźnik zgonów na 1 000 mieszkańców w 2024 r. wyniósł 23,9, co było wartością wyższą na tle powiatu (15,2) i województwa (10,6). Liczba urodzeń na 1 000 mieszkańców wyniosła natomiast 6,3, prawie tyle samo co w powiecie (6,2), lecz mniej niż w województwie (6,7).

W analizowanym okresie odnotowano większy odpływ ludności niż jej napływ - w latach 2020-2024 liczba zameldowań wahała się między 26 a 46, natomiast liczba wymeldowań między 64 a 74. W 2024 r. saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosło (-9,0), a zatem mniej niż w latach poprzednich, a także mniej w porównaniu do powiatu bielskiego (-3,7) i województwa podlaskiego (-1,1). W analizowanym okresie najwięcej mieszkańców przeprowadziło się do Białegostoku (77) i Bielska Podlaskiego (47), natomiast w gminie najwięcej osób przybyło z Miasta Brańsk (35).

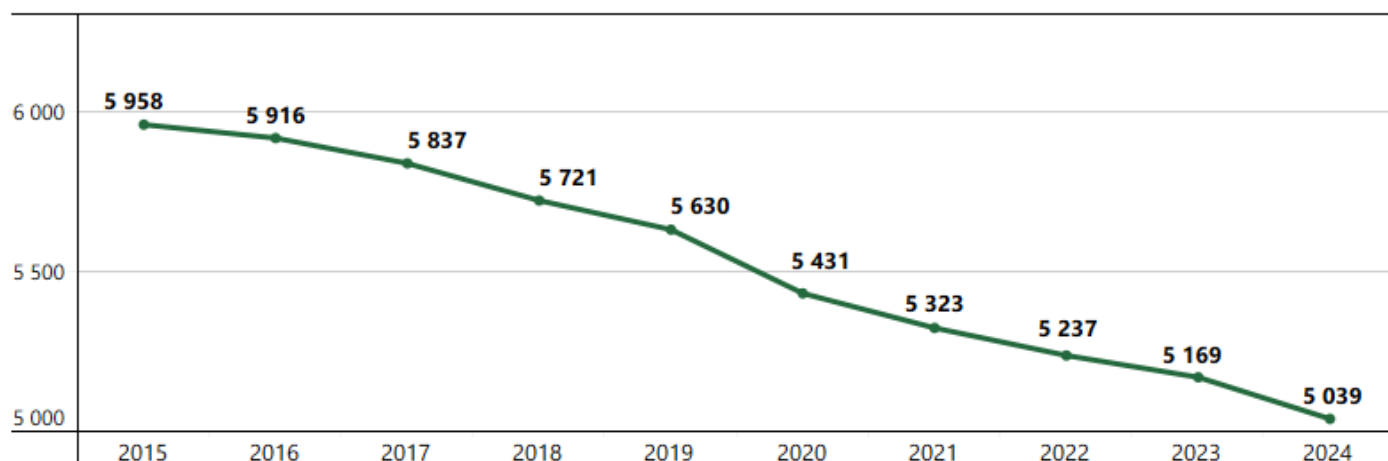
Grafika 5 Główne kierunki migracji mieszkańców Gminy Brańsk (napływ i odpływ)

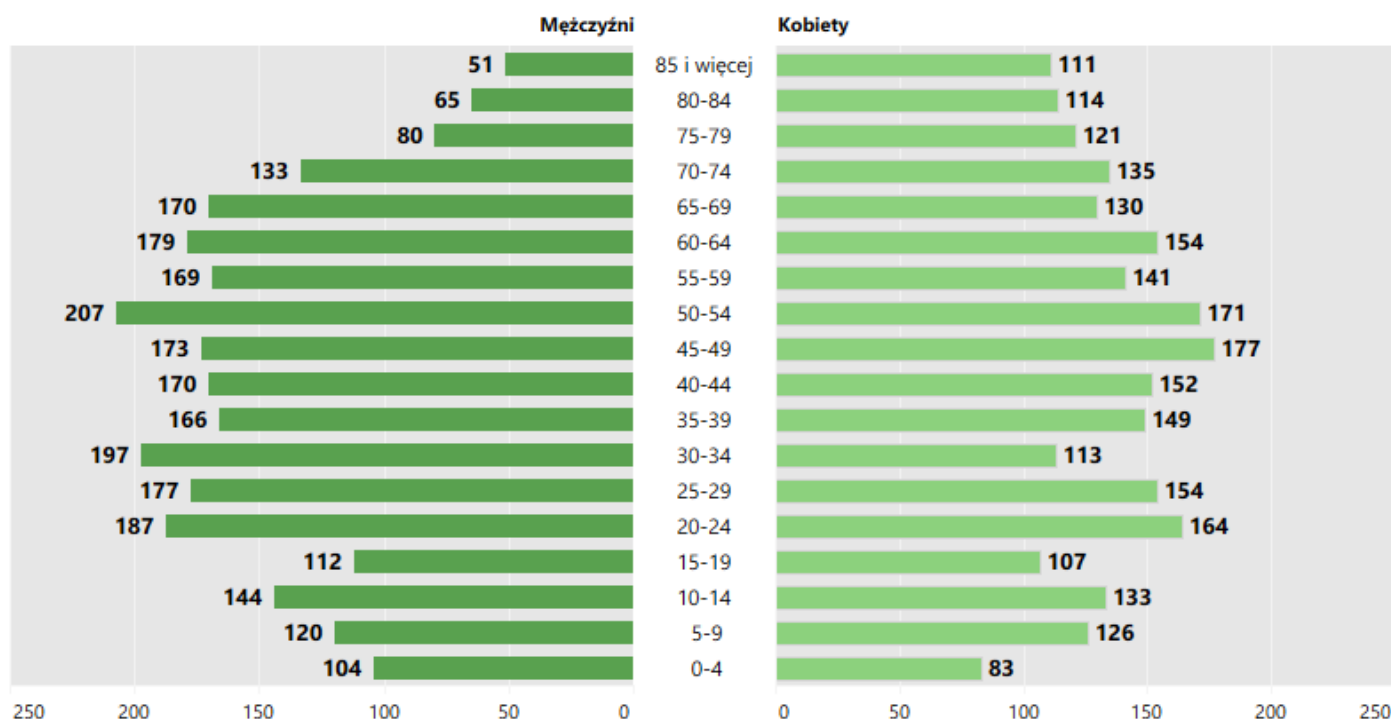
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Stan ludności

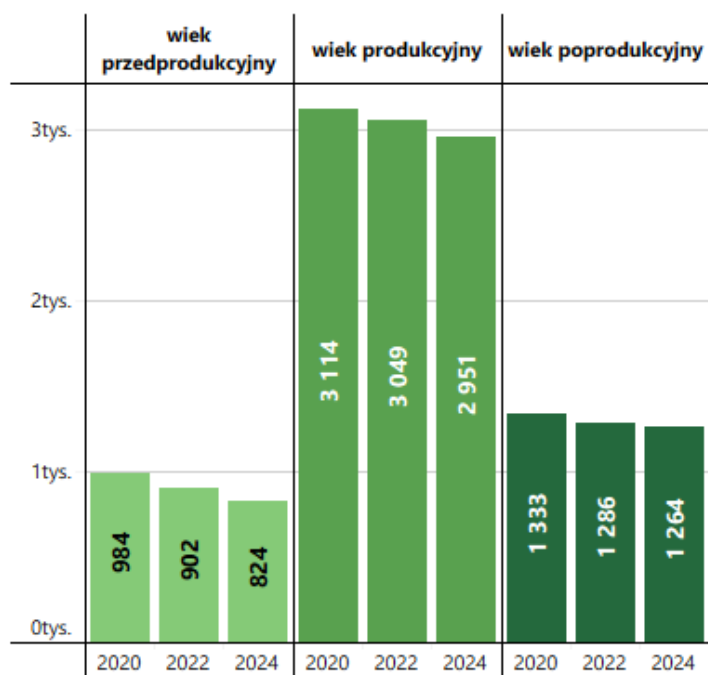
Piramida wieku i płci
-w 2024 r.-

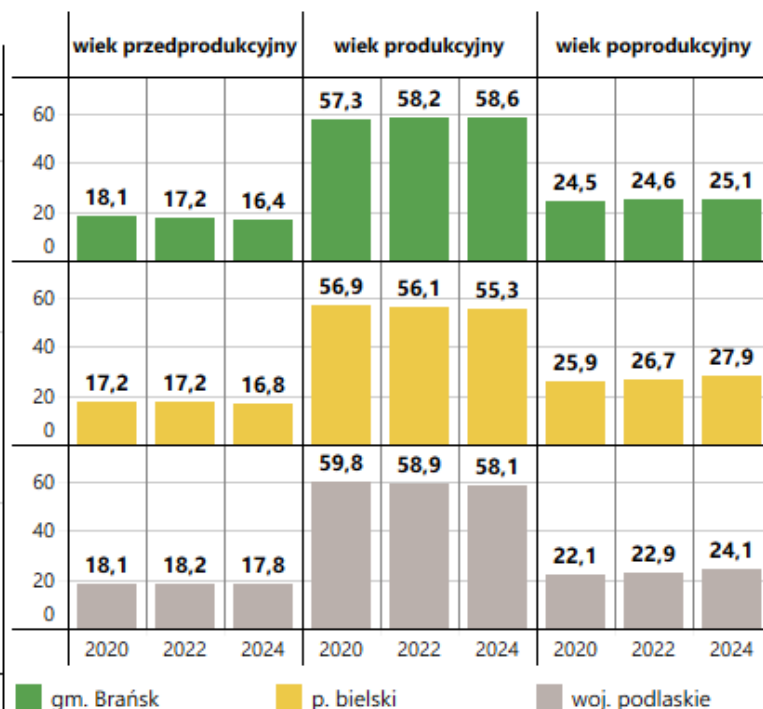
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2015-2024

STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

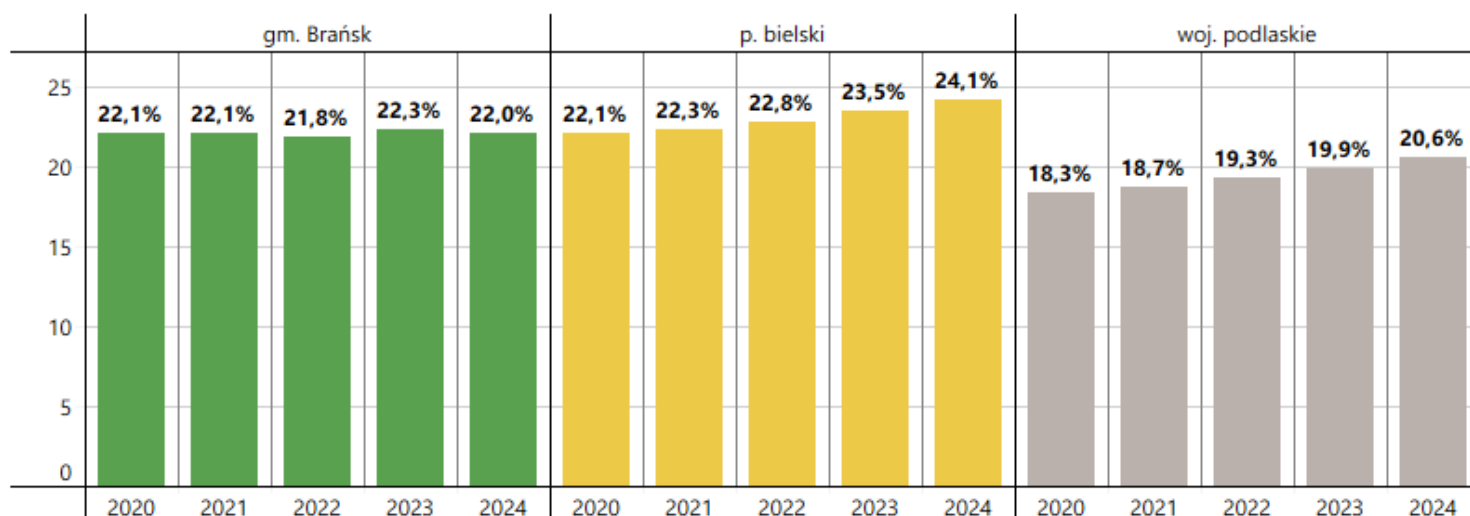
Liczba ludności
- wg ekonomicznych grup wieku -

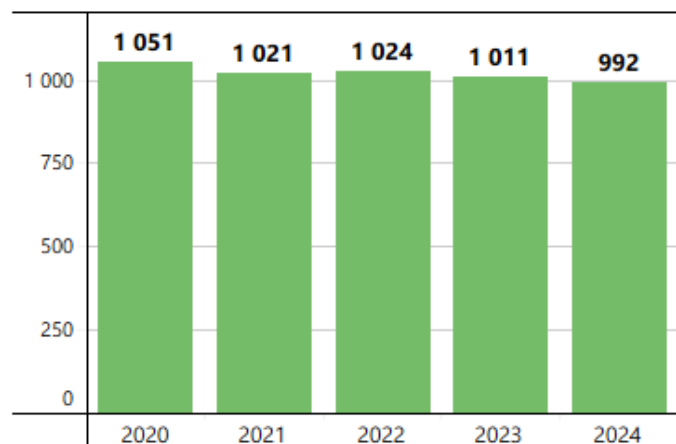
Udział % ludności -wg ekonomicznych grup wieku-

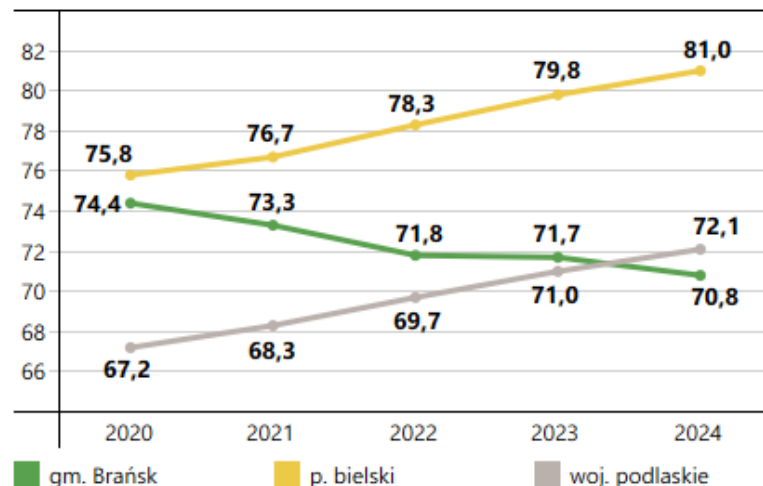
Wskaźnik obciążenia demograficznego
-odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem-

Liczba ludności w wieku 20-34 lata

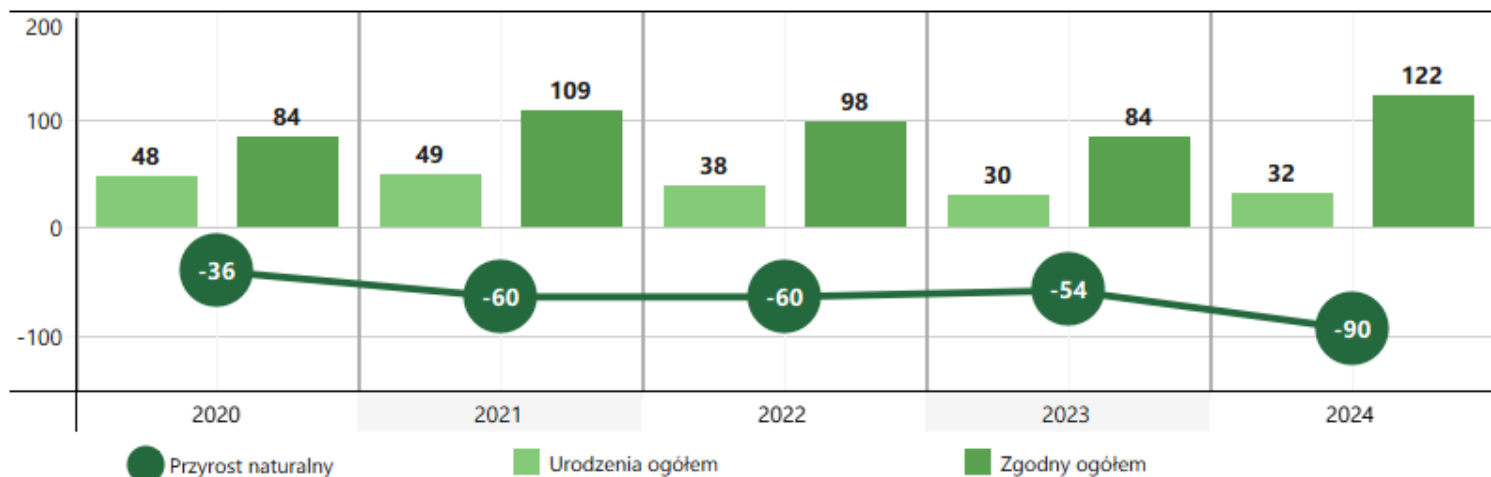

Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

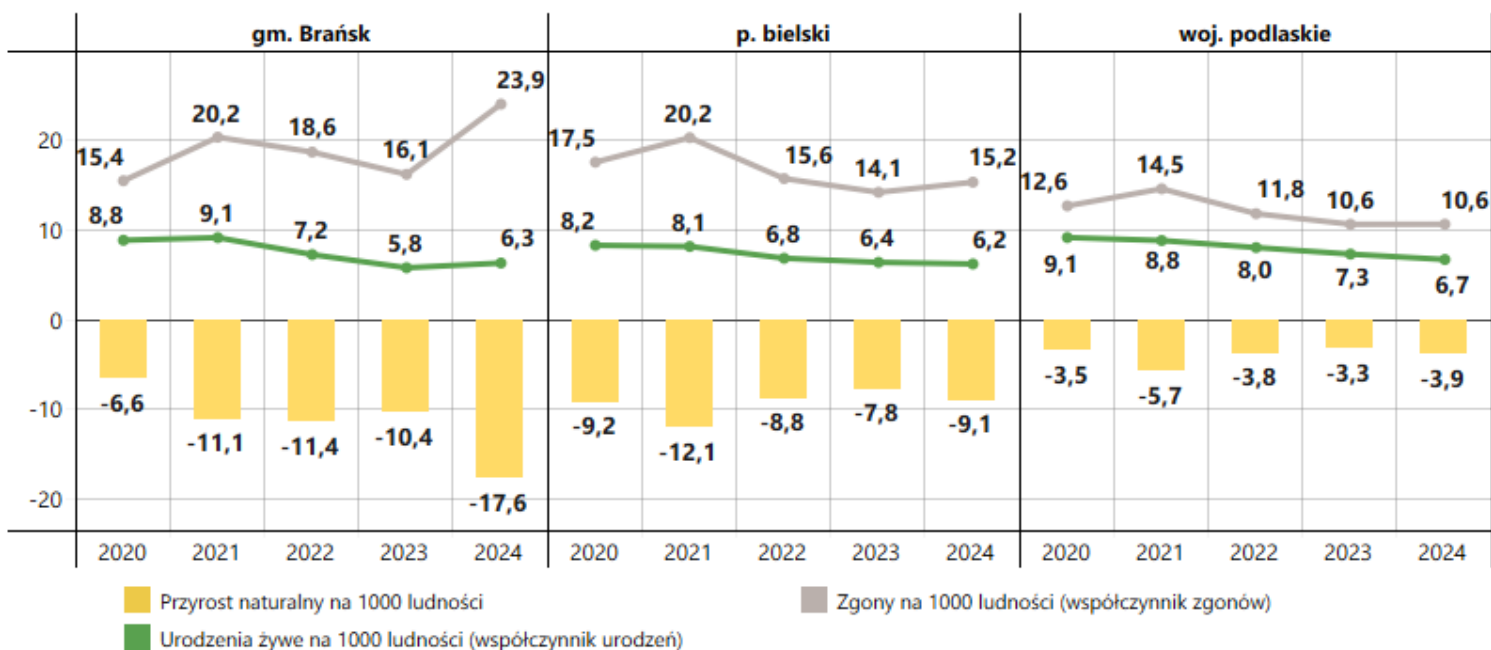

RUCH LUDNOŚCI

Ruch naturalny ludności

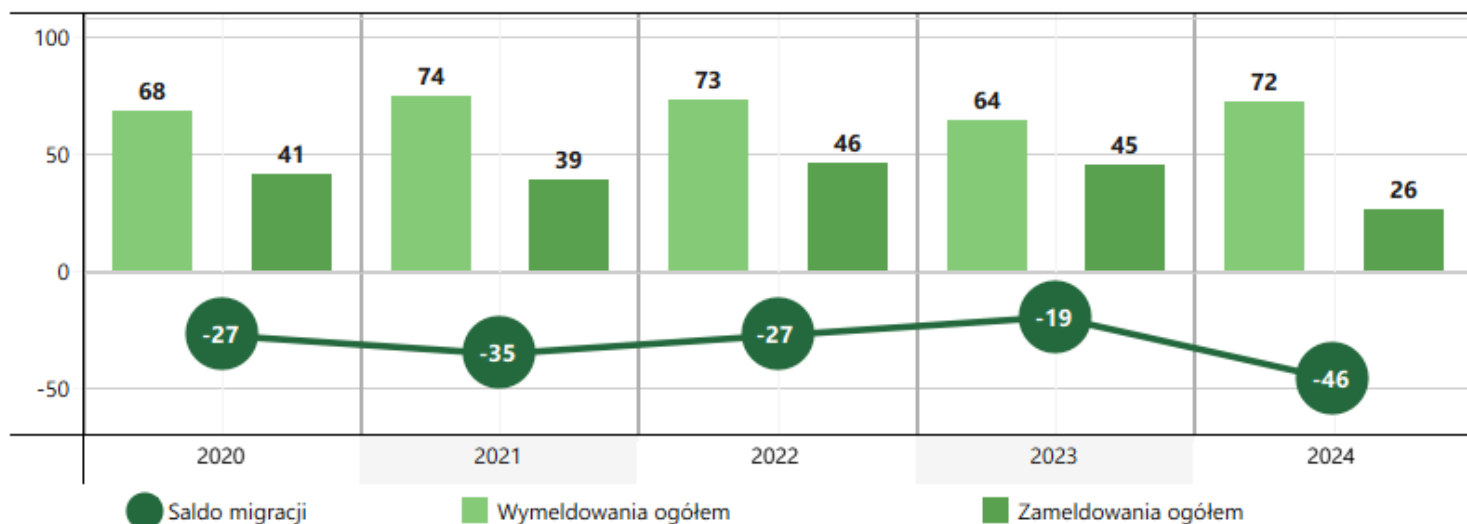
Przyrost naturalny, urodzenia i zgony na 1000 ludności

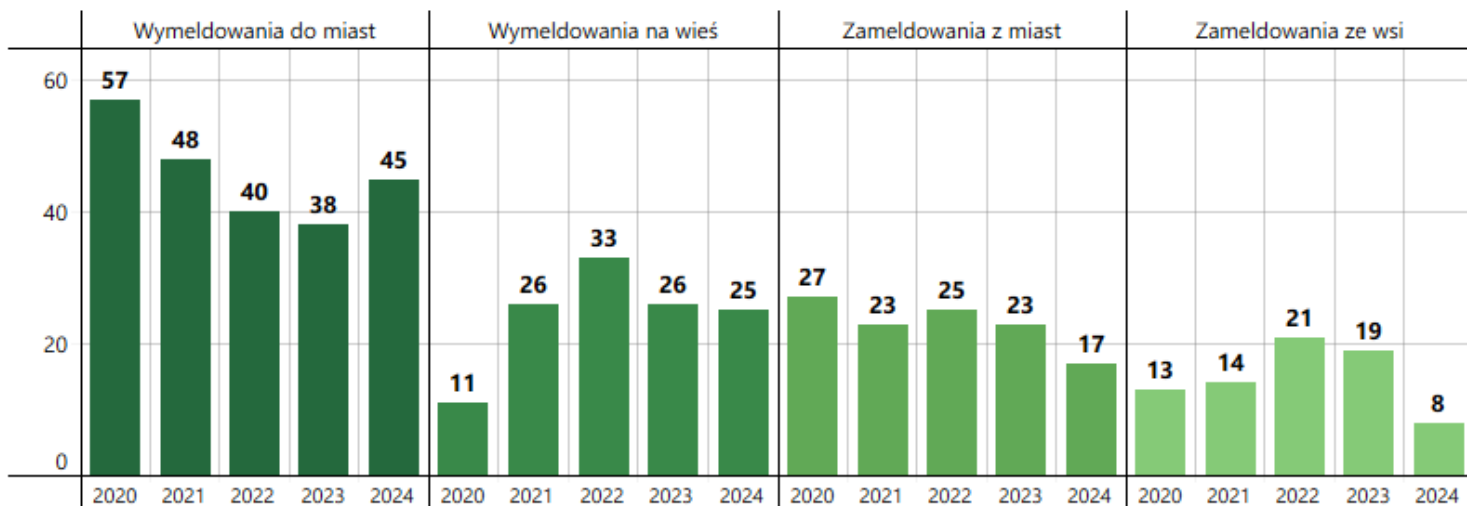
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

RUCH LUDNOŚCI

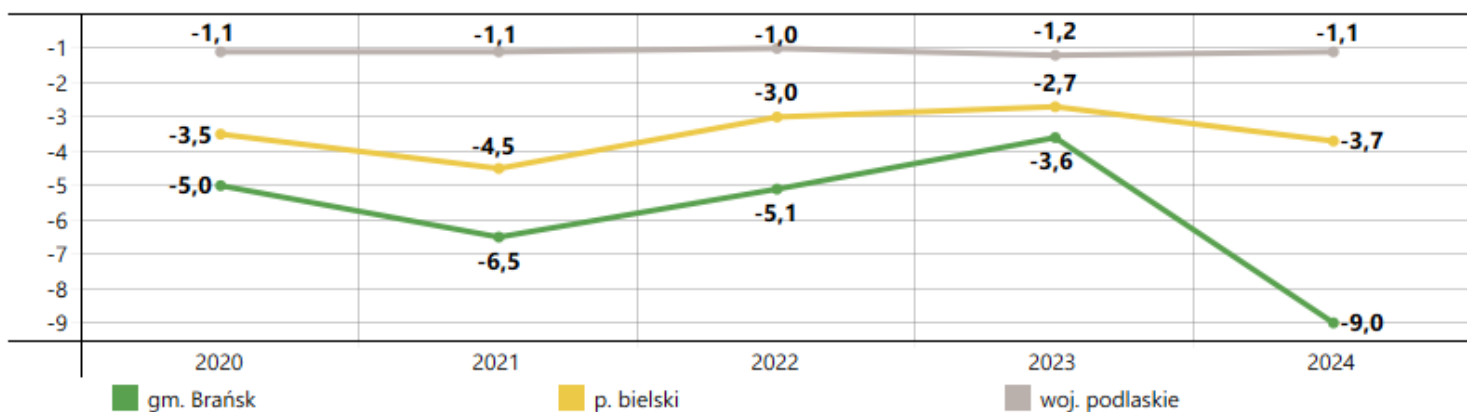
Ruch wędrowkowy ludności

Wymeldowania i zameldowania

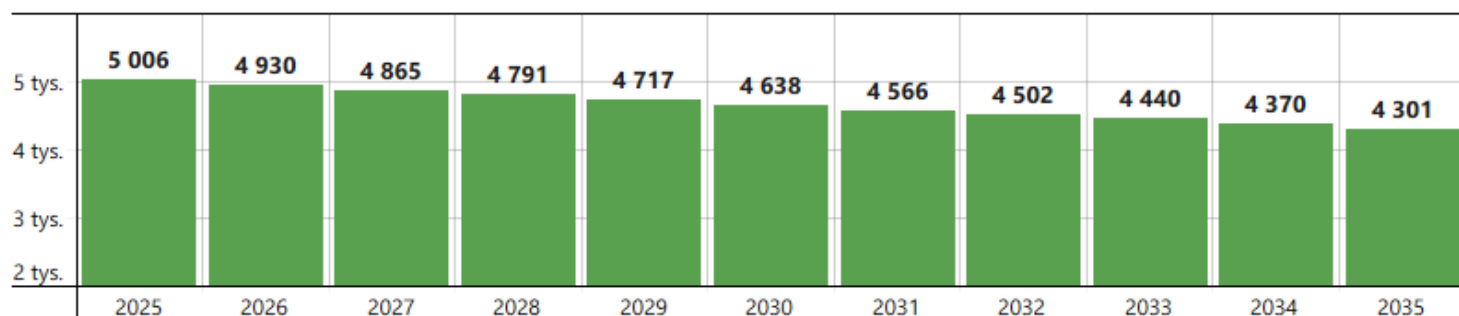
Saldo migracji - na 1000 ludności-

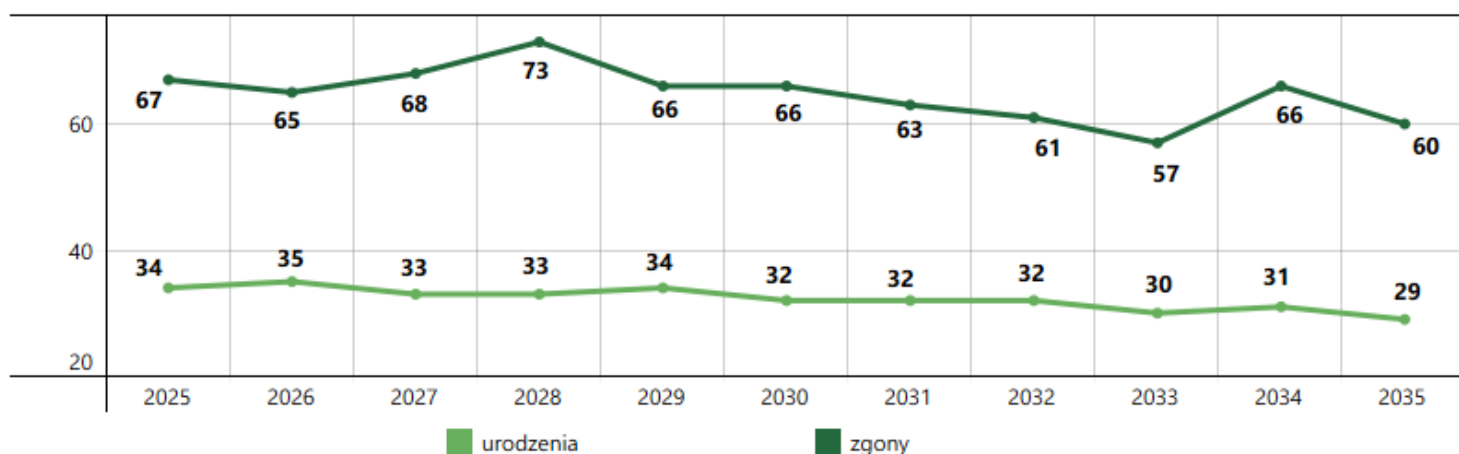
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

PROGNOZY DEMOGRAFICZNE DO 2035r.

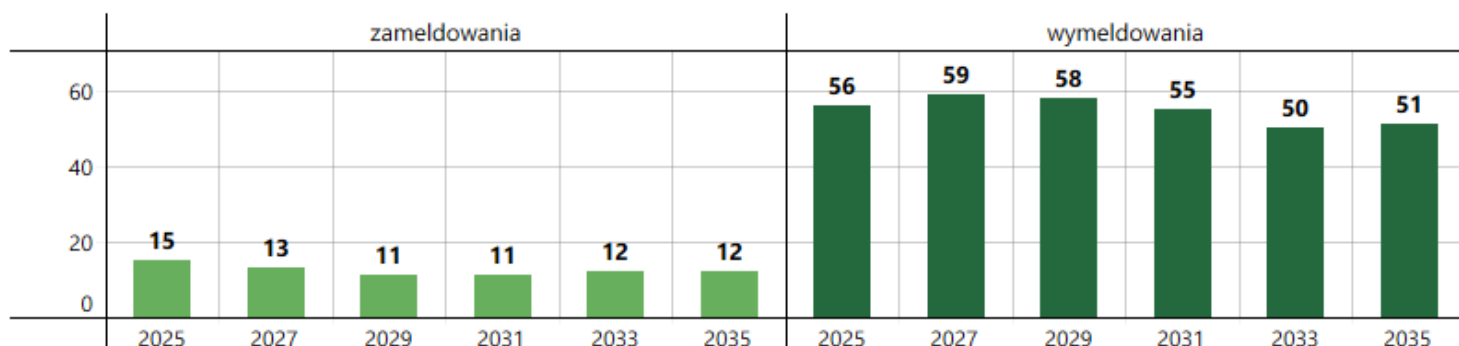
Prognoza ludności

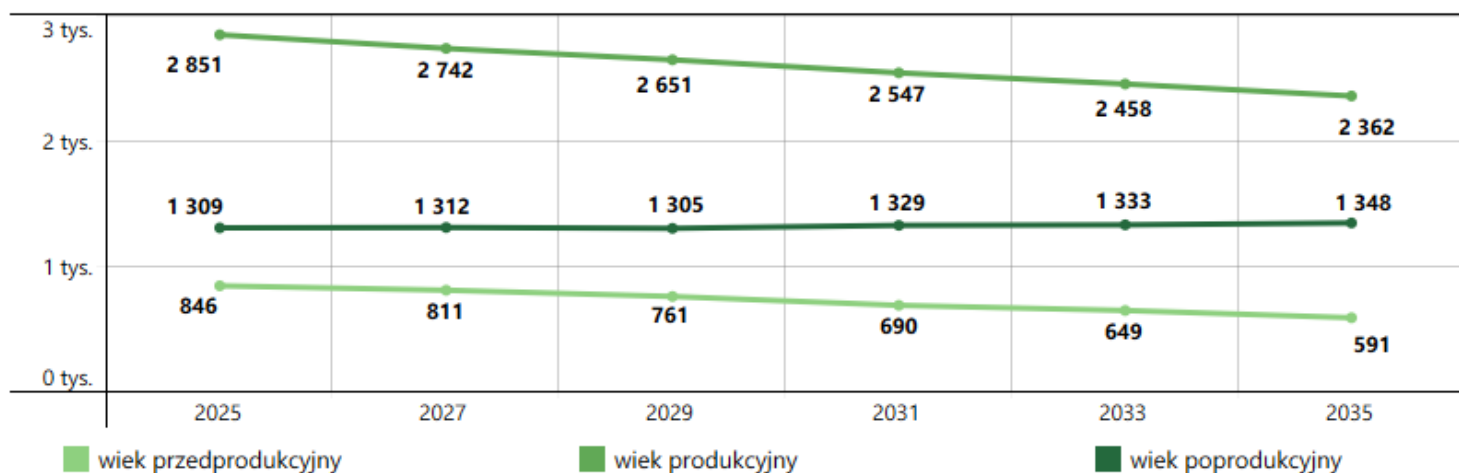
Urodzenia i zgony

Zameldowania i wymeldowania

Prognoza ludności
-wg ekonomicznych grup wieku-

1.2 Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Głównym podmiotem świadczącym usługi z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Brańsk jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku (GOPS). Na realizację zadań własnych gminy GOPS w 2025 r. wydał kwotę 441,4 tys. zł, a zatem o 115,3% więcej w porównaniu do 2020 r. W okresie 2020-2025 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmalała o 20,0%, a liczba osób w tych rodzinach o 16,7%. Z danych GUS wynika, że w 2024 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej przypadająca na 10 tysięcy mieszkańców wyniosła 776 – wyraźnie więcej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (572) i województwa podlaskiego (431).

W latach 2020-2025 najwięcej osób pobierało zasiłki stałe, następnie zasiłki celowe i okresowe. W 2025 r. zasiłki stałe pobierało 19 osób, celowe 5 osób, natomiast okresowe 14 osób. Pod względem kwoty wydanej na poszczególne świadczenia, w okresie 2020-2025 najwięcej wydano na zasiłki stałe (blisko 800 tys. zł), następnie zasiłki okresowe (196,8 tys. zł) oraz zasiłki celowe (47,2 tys. zł). Wśród przyznawanych świadczeń dominowały świadczenia niepieniężne, które w 2025 r. przyznano 84 rodzinom, natomiast świadczenia pieniężne otrzymały 34 rodziny.

Do najczęstszych powodów przyznanej pomocy zaliczyć należy: ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwałą lub ciężką chorobę. W latach 2020-2025 liczba osób korzystających z usług opiekuńczych utrzymywała się na podobnym poziomie, podobnie jak liczba udzielanych usług opiekuńczych. Kwota wydana na usługi opiekuńcze była mocno zróżnicowana, wahając się między 9,6 tys. zł w 2024 r. do 26,1 tys. zł w 2022 r.

Według danych GUS w latach 2020-2024 liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci uległa znacznemu zmniejszeniu – o 68,5% do poziomu 63 rodzin. W tym samym czasie liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny zmalała o 59,8%. Spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłki wynika przede wszystkim z malejącej liczby dzieci ogółem, niskich progów dochodowych uprawniających do otrzymania świadczenia, a także poprawy materialnej rodzin.

Według przedstawicieli pomocy społecznej, mieszkańcy Gminy Brańsk doświadczają istotnych problemów społecznych, w tym starzenia się populacji, ubóstwa i wykluczenia finansowego, przewlekłych problemów zdrowotnych oraz niepełnosprawności, a także przemocy domowej, uzależnień i izolacji społecznej, przy jednoczesnych ograniczeniach w dostępie do transportu i usług publicznych. System pomocy społecznej wykazuje deficyty w zakresie dostępności opiekunów środowiskowych, wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, infrastruktury mieszkaniowej oraz placówek wsparcia dziennego, a także niewystarczającej efektywności w pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi. W związku z tym sygnalizowana jest potrzeba rozszerzenia usług opiekuńczych

i wsparcia codziennego, działań aktywizacyjnych i integracyjnych, szybkiej interwencji kryzysowej oraz zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego i bytowego poprzez adekwatne świadczenia celowe.

Mieszkańcom Gminy Brańsk świadczenia medyczne zapewniają przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej zlokalizowane w Mieście Brańsk oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Holonkach. Na terenie gminy funkcjonuje jeden punkt apteczny – poza tym mieszkańcy zaopatrują się w niezbędne lekarstwa w aptekach na terenie Miasta Brańsk.

W 2024 r. w sektorze opieki zdrowotnej (PKD sekcja Q – 86) na terenie gminy funkcjonowało 6 podmiotów, co w przeliczeniu na 1 000 podmiotów gospodarczych ogółem wyniosło 19,9 – znacznie mniej niż w powiecie bielskim (60,4) i województwie podlaskim (70,2). Według danych GUS w 2024 r. na terenie gminy udzielono 10,5 tys. porad lekarskich ogółem, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 2,1 porady – zdecydowanie mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (8,9) i województwa podlaskiego (8,8), co potwierdza niski dostęp do opieki zdrowotnej na terenie gminy.

POMOC SPOŁECZNA

Kwota udzielonych świadczeń ogółem [pln]

2021
0,22 mln

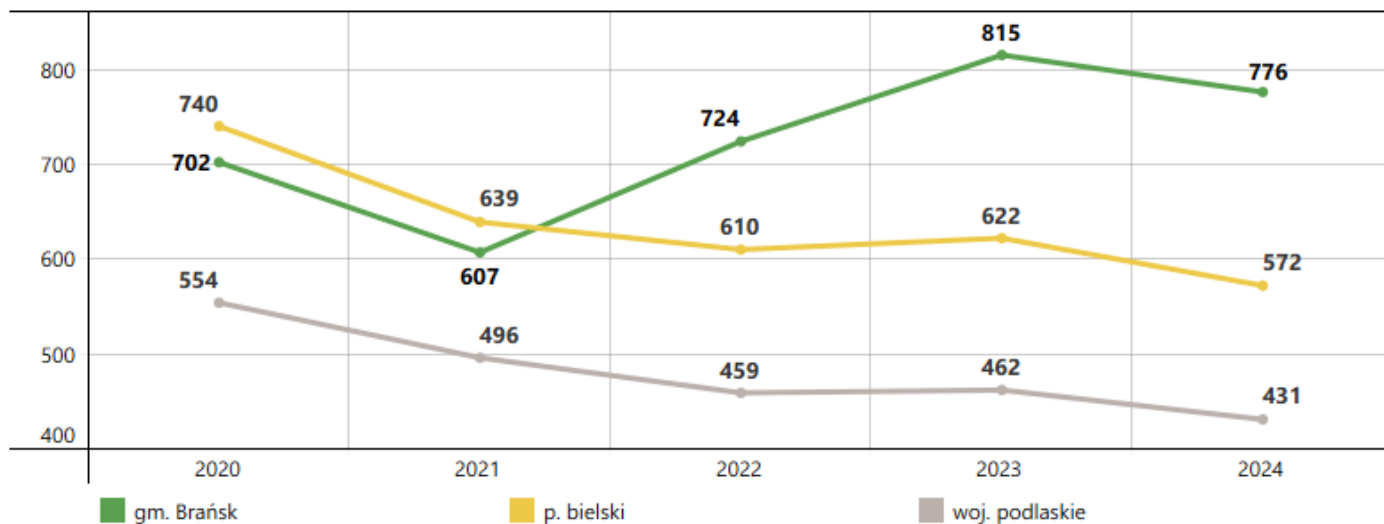
2022
0,30 mln

2023
0,35 mln

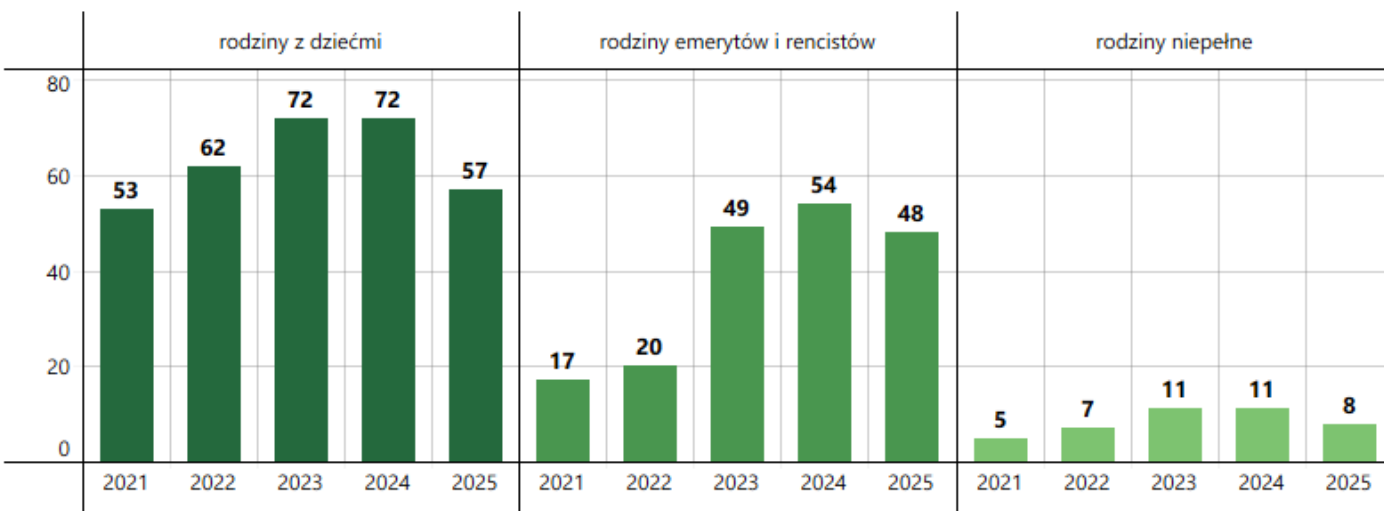
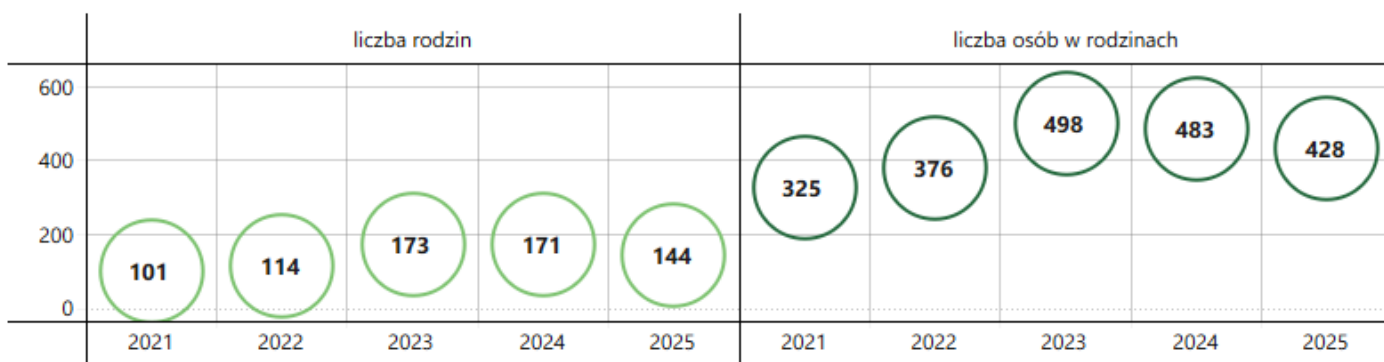
2024
0,38 mln

2025
0,44 mln

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej -na 10 tys. ludności-

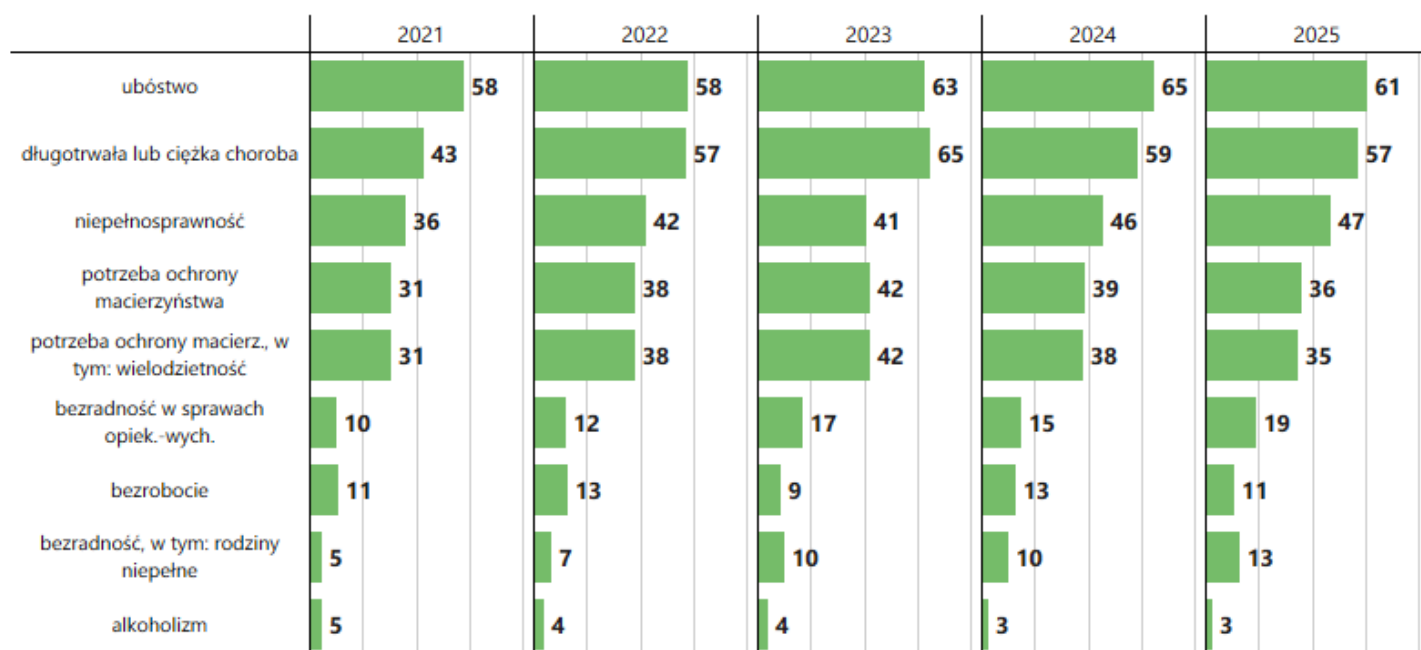
Struktura rodzin objętych pomocą społeczną

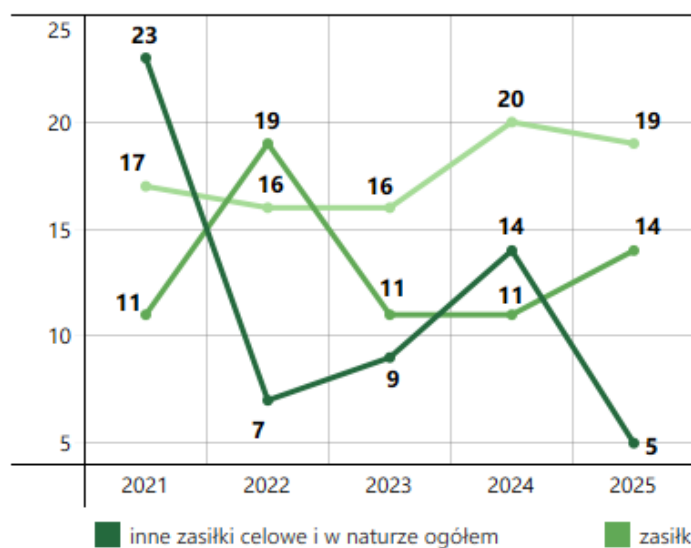
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku

POMOC SPOŁECZNA

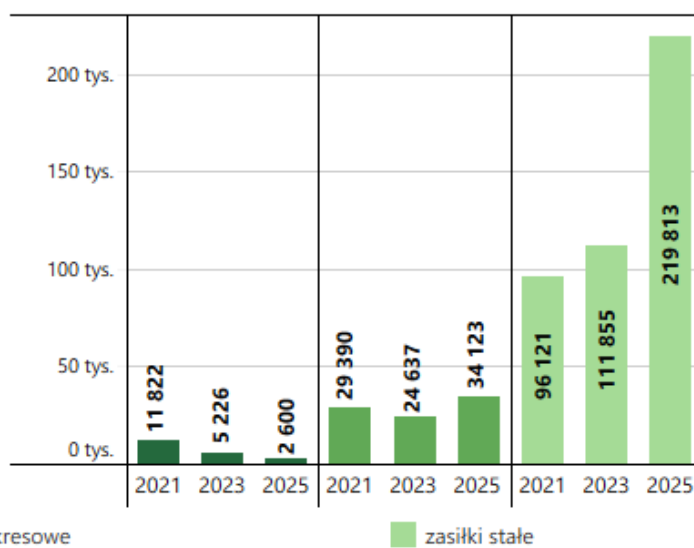
Rodziny, którym przynano pomoc -wg głównych przyczyn-

Liczba osób korzystających z zasiłków

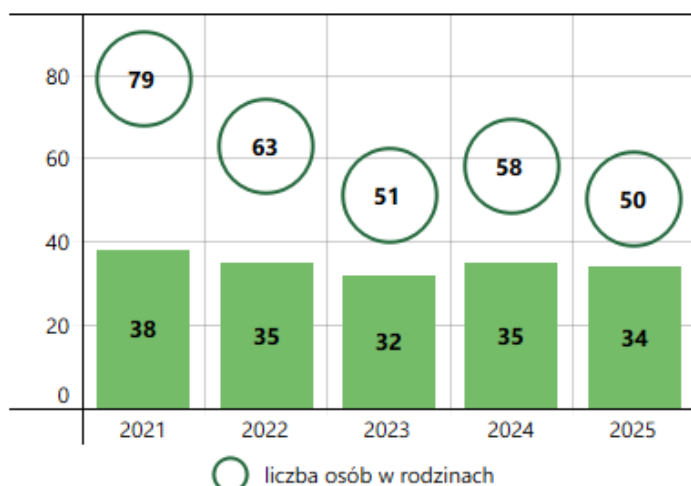

Kwota świadczeń udzielonych zasiłków [pln]

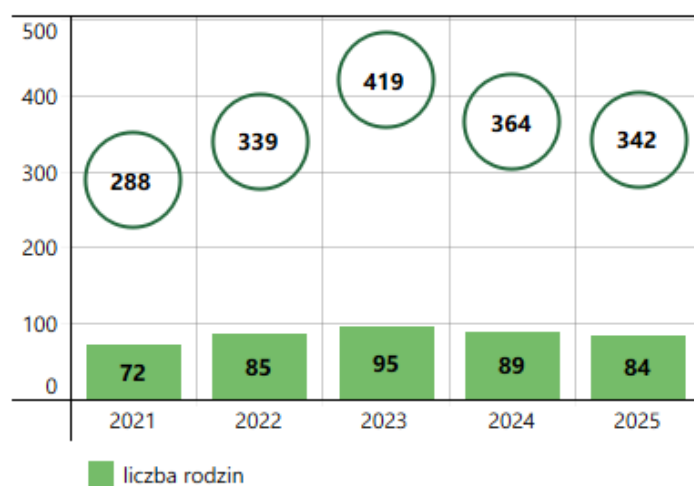

Rodziny, którym udzielono świadczeń

- pieniężnych -

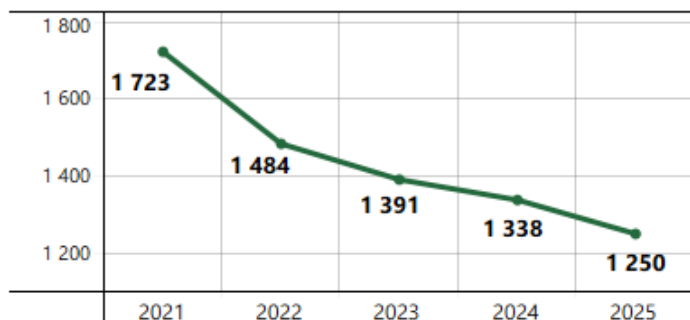
- niepieniężnych -

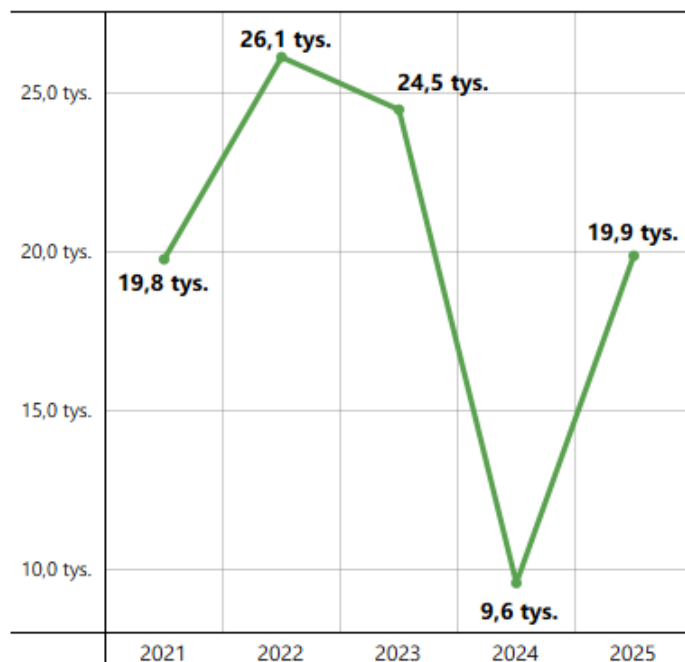
POMOC SPOŁECZNA

Usługi opiekuńcze

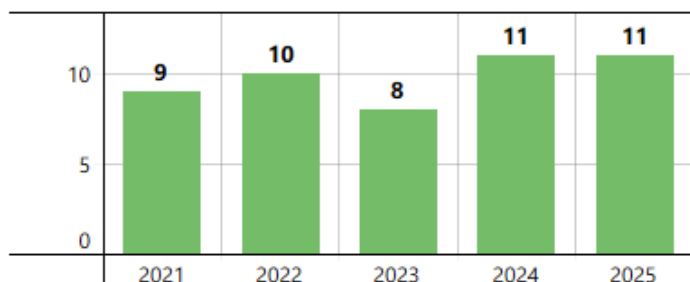
-liczba świadczeń-

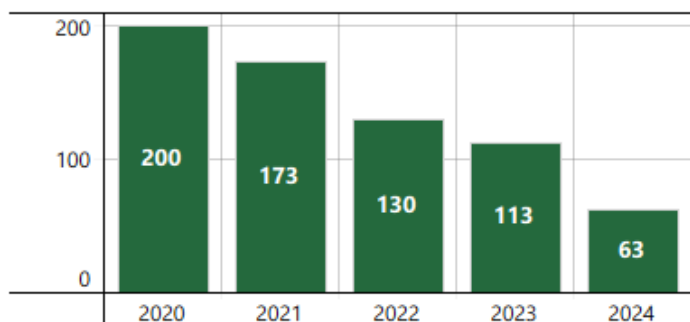
-kwota świadczeń [pln]-

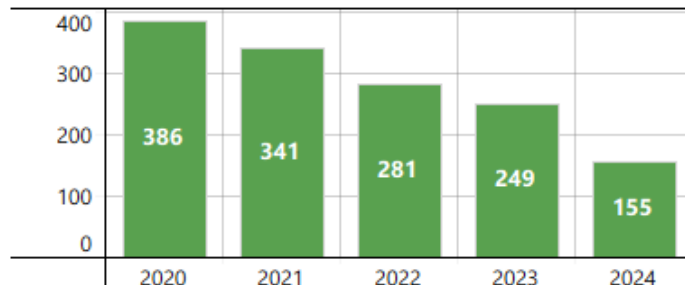
-liczba osób-

Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci

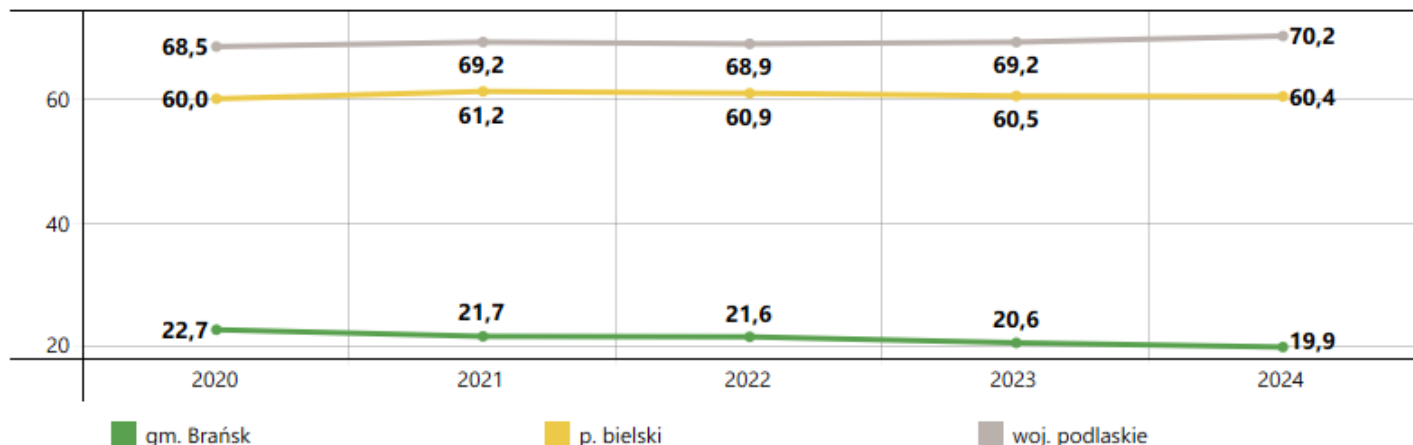
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny

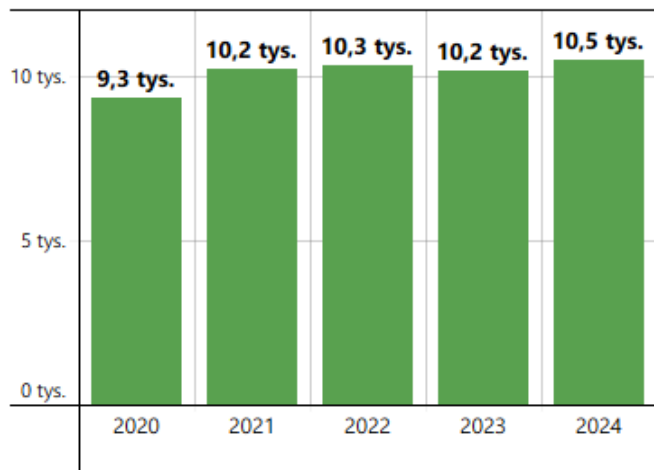
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku

OCHRONA ZDROWIA

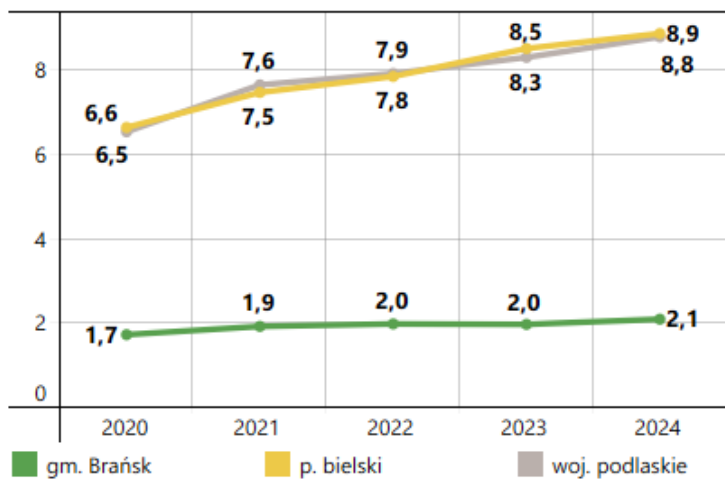
Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sektorze opieka zdrowotna
- (PKD: Sekcja Q - 86) na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych -

Udzielone porady lekarskie ogółem

Porady lekarskie udzielone na 1 mieszkańca

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

1.3 Edukacja i wychowanie

W 2024 r. na terenie Gminy Brańsk funkcjonowały 4 punkty przedszkolne funkcjonujące w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Brańsk takich jak:

- Szkoła Podstawowa im. por. Izydora Kołakowskiego w Domanowie wraz ze Szkołą Filialną w Świrydach,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Holonkach,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Chojewie.

Przedszkola na terenie gminy dysponują około 60 miejscami – w roku szkolnym 2024/2025 do oddziałów przedszkolnych uczęszczało 62 dzieci¹⁰. Według danych GUS liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniosła łącznie 120, co było liczbą zbliżoną do lat poprzednich – część dzieci uczęszcza do placówek zlokalizowanych m.in. w Mieście Brańsk. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 64,5% - mniej niż w powiecie bielskim (95,0%) i województwie podlaskim (96,4%). W okresie 2020-2024 liczba dzieci w wieku przedszkolnym 3-6 lat zmalała o 11,8% - w 2024 r. osiągając poziom 186.

W 2024 r. do szkół podstawowych na terenie gminy uczęszczało 230 uczniów – mniej niż w latach poprzednich (spadek o 19,0% względem 2020 r.). Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wyniósł zaledwie 53,2%, co wynika z faktu, że część uczniów dojeżdża do szkół zlokalizowanych w innych gminach - głównie do Miasta Brańsk i Gminy Wyszki. Na terenie gminy nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe. Młodzież uczęszcza do szkół zlokalizowanych przede wszystkim w Białymstoku i Bielsku Podlaskim.

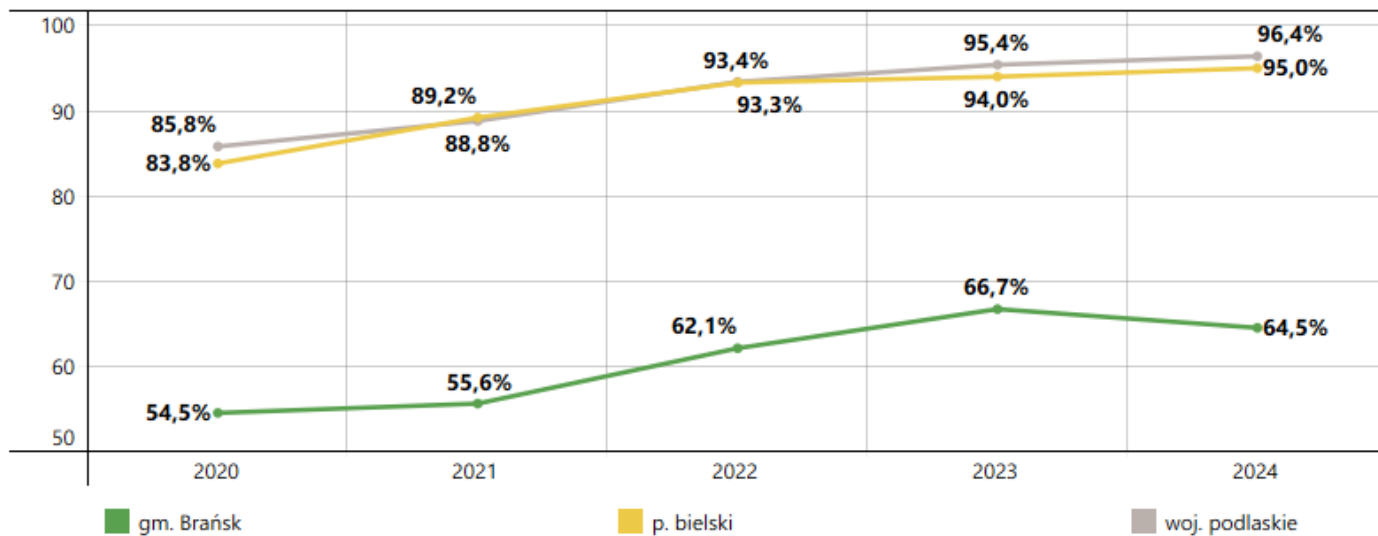
W 2025 r. uczniowie szkół z terenu gminy uzyskali w egzaminie ósmoklasisty na poziomie podstawowym z matematyki wyniki zbliżone do średnich dla powiatu bielskiego i województwa podlaskiego, natomiast słabsze z języka polskiego i języka angielskiego.

Placówki szkolne na terenie gminy wymagają remontów i modernizacji, w tym m.in. termomodernizacji budynków, modernizacji sanitariatów, zagospodarowania terenu wokół szkół, doposażenia sal lekcyjnych, czy unowocześnienia sprzętu komputerowego. W zakresie kadry i oferty szkolnej przedstawiciele szkół zauważają potrzebę rozwinięcia oferty zajęć pozalekcyjnych oraz zatrudnienia większej liczby nauczycieli specjalistów (np. pedagogów). W perspektywie długookresowej konieczna będzie reorganizacja sieci szkół – w tym wygaszenie mniejszych placówek, przy jednoczesnym dofinansowaniu większych szkół, w celu podniesienia jakości kształcenia.

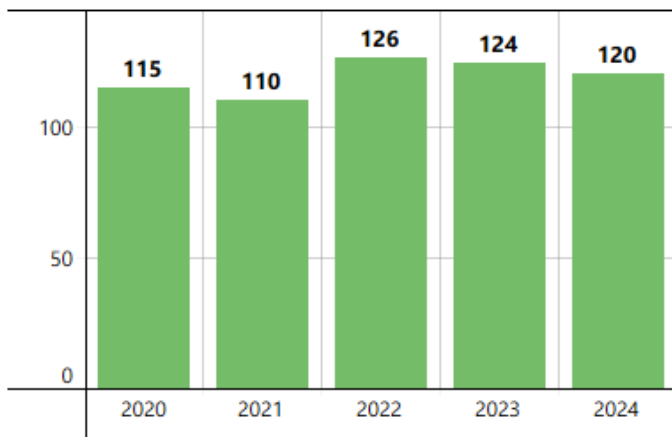
¹⁰ Raport o stanie Gminy Brańsk za rok 2024.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

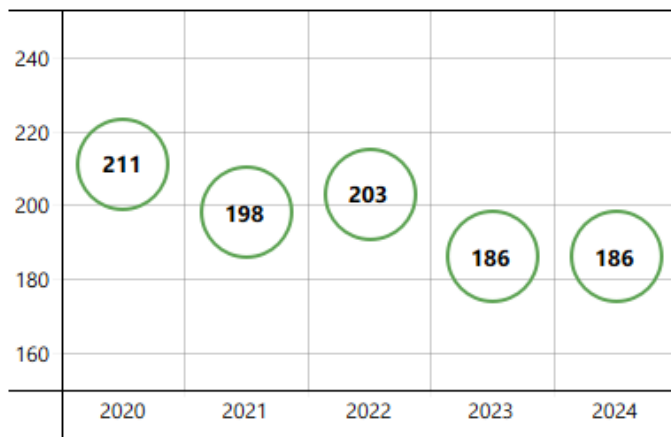
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym

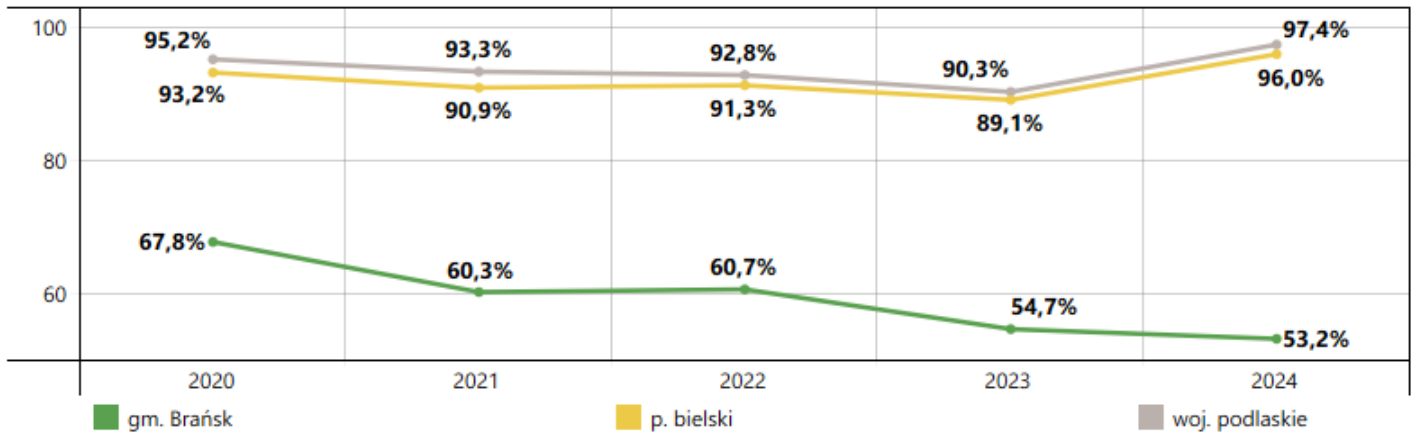
Dzieci w wieku 3-6 lat

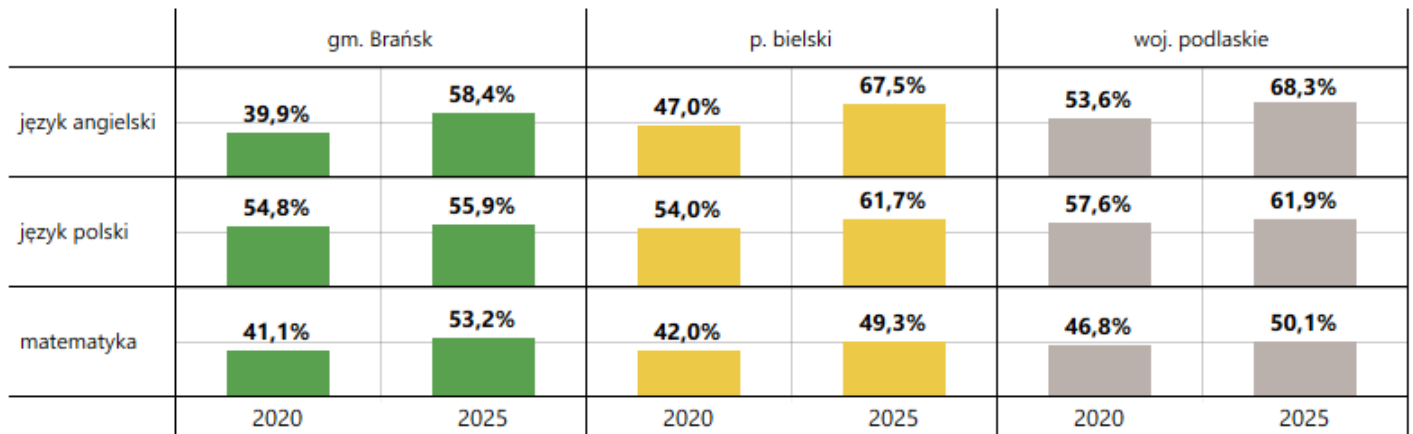
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Współczynnik skolaryzacji brutto
-szkoły podstawowe-

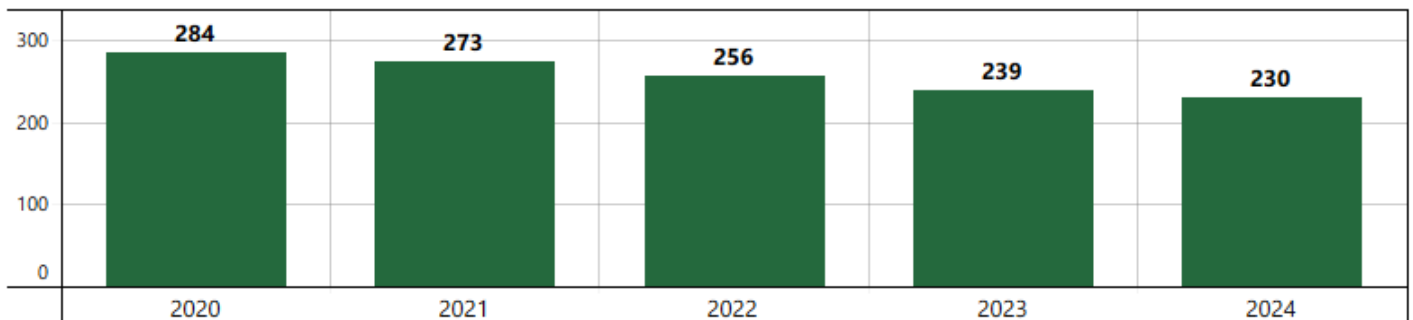

Wyniki egzaminu ósmoklasisty

Liczba uczniów

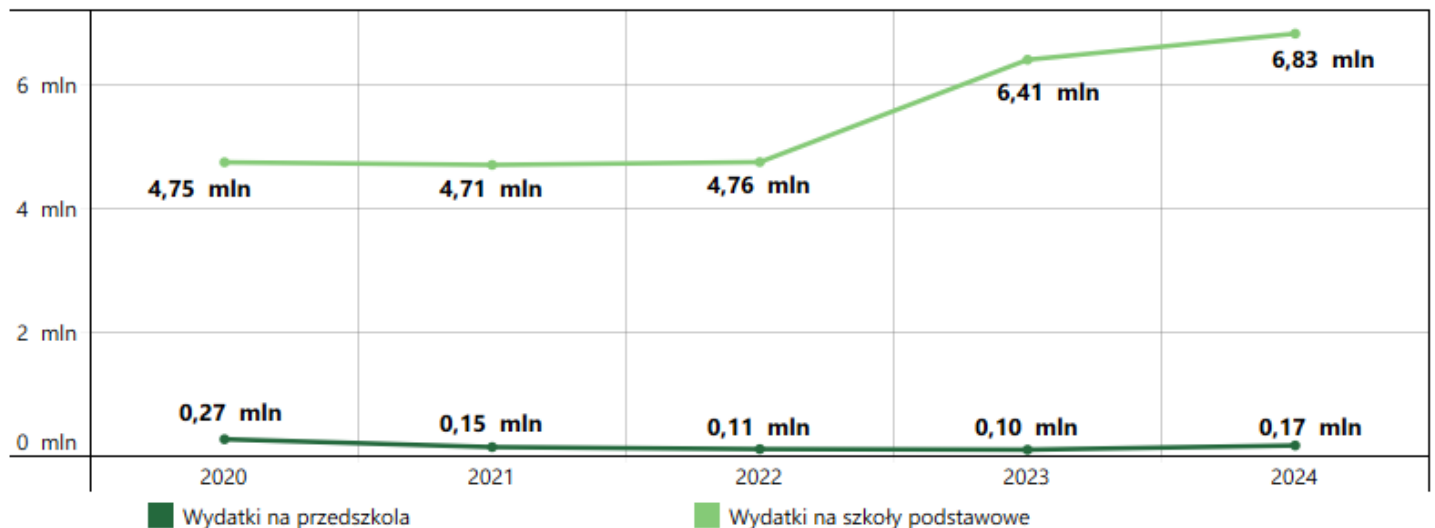
- szkoły podstawowe -

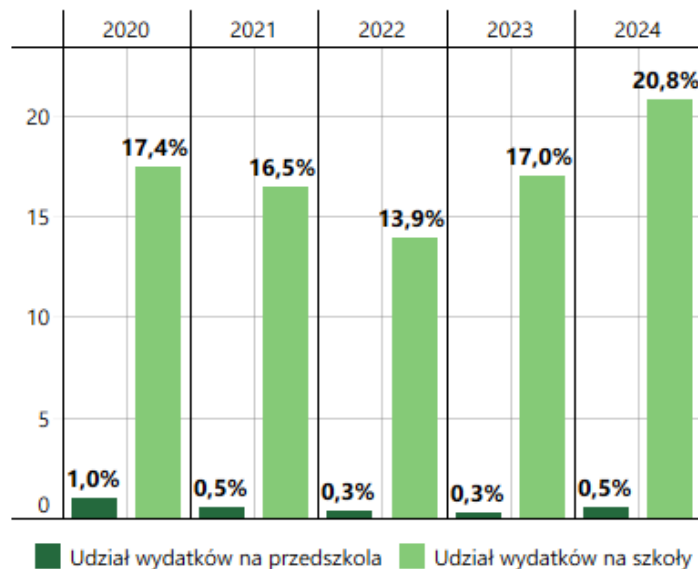
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024, <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

EDUKACJA I WYCHOWANIE

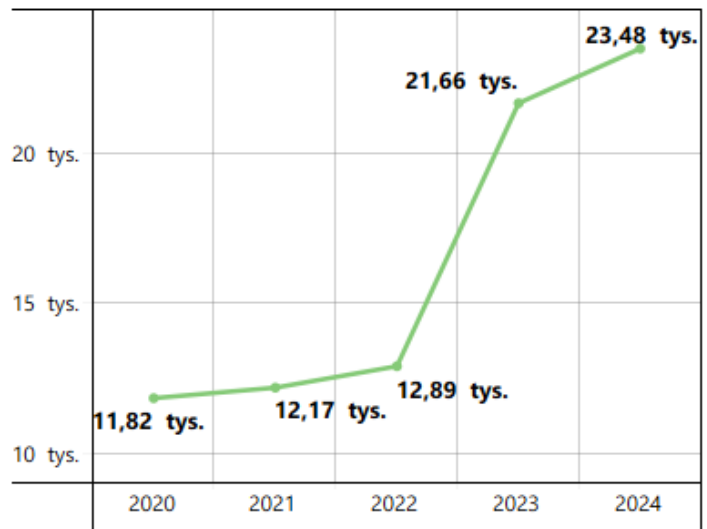
Wydatki oświatowe [pln]

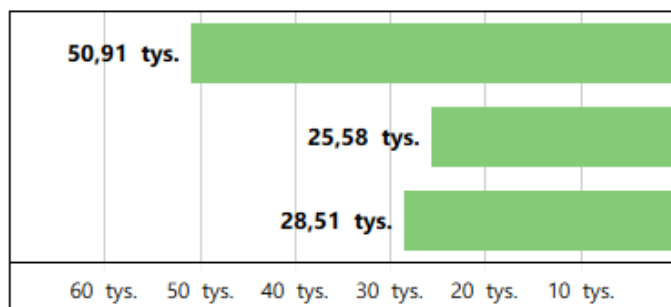
Udział wydatków oświatowych w wydatkach gminy ogółem

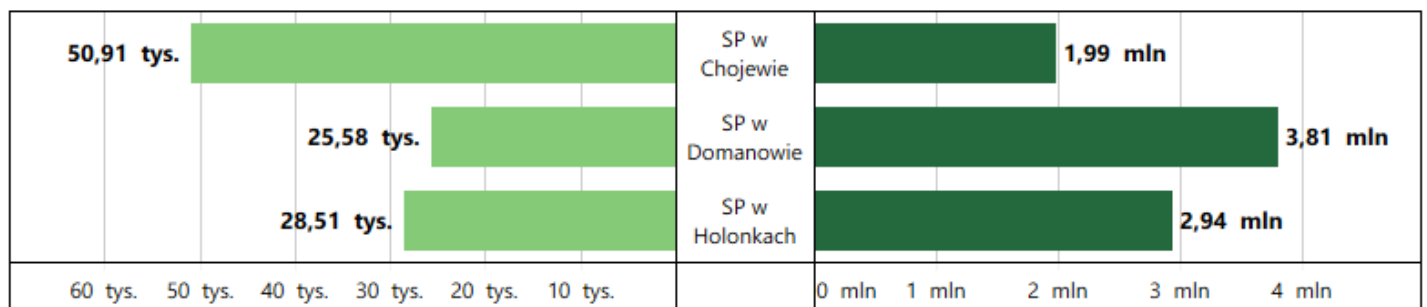
Średni koszt ucznia rocznie [pln]

Średni koszt utrzymania ucznia szkoły podstawowej
- według placówek w 2024r [pln] -

Wydatki na szkoły podstawowe
- według placówek w 2024r [pln] -

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024, Raporty o Stanie Gminy

1.4 Kultura i kapitał społeczny

Na terenie Gminy Brańsk funkcjonują dwa główne podmioty kulturalne: Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury im. Anny Dernowskiej z siedzibą w Kalnicy (GOUK) oraz Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Izbie Tradycji Regionalnej i Rolnictwa w Szmurłach (GBP), ale swoją prawną siedzibę ma w Kalnicy w GOUK.

Obecna oferta ośrodka obejmuje cotygodniowe spotkania seniorów, głównie zajęcia muzyczne sprzyjające integracji i aktywności społecznej oraz zajęcia gry na gitarze i pianinie dla dzieci, odbywające się raz w tygodniu. Analiza potrzeb uczestników oraz obserwacja lokalnej społeczności wskazują na niedobór zajęć dla seniorów i konieczność poszerzenia oferty o dodatkowe formy aktywności, np. warsztaty rękodzieła lub spotkania tematyczne. Istotnym wyzwaniem pozostaje również niska frekwencja mieszkańców na imprezach plenerowych, takich jak Festyn Rodzinny czy Dożynki, co może wynikać z niewystarczającej komunikacji lub niedopasowania programu do oczekiwań różnych grup odbiorców.

Według danych GUS w 2024 r. GOUK prowadził 2 koła, kluby lub sekcje kulturalne oraz 4 grupy artystyczne, w których liczba uczestników wyniosła kolejno 90 i 70 osób. Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji związanej z kulturą (R dział 90 PKD) na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2024 r. wyniosła 3,3 – znacznie mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (7,2) i województwa podlaskiego (4,9).

W 2024 r. na terenie gminy zorganizowano 101 imprez kulturalnych, w których udział wzięło blisko 1,4 tys. uczestników. Od 2020 r. odnotowano systematyczny wzrost liczby organizowanych imprez, na co wpływ miało zakończenie pandemii COVID-19.

Gminna Biblioteka Publiczna od wielu lat organizuje cykliczne zajęcia zarówno w okresie wakacyjnym, jak i podczas ferii zimowych. Placówka funkcjonuje na 0,5 etatu w godzinach popołudniowych, a jej głównymi użytkownikami są uczniowie szkół podstawowych. Przedstawiciele biblioteki wskazują na potrzebę większego zaangażowania seniorów w działalność GBP. Zauważalne jest również zapotrzebowanie na zakup nowości literatury dziecięcej i młodzieżowej oraz literatury pięknej dla dorosłych, co wymaga zwiększenia budżetu na ten cel. Ważne jest także stworzenie przestrzeni do spotkań grup zainteresowanych wspólnymi pasjami, w tym organizowanie warsztatów międzypokoleniowych, takich jak m.in. rękodzieło, z elementami przekazywania tradycji i zwyczajów rodzinnych.

Ważne jest także przygotowanie czytelnych tablic informacyjnych wskazujących lokalizację biblioteki. Przedstawiciele GBP wskazują na trudności w dotarciu i dostępie do biblioteki, wynikające zarówno z

jej lokalizacji, jak i konieczności pokonania znacznej odległości, by móc wypożyczyć książki. Zidentyfikowano również potrzebę rozszerzenia oferty sportowej na przylegającym do biblioteki boisku poprzez organizację letnich rozgrywek, np. w piłkę nożną.

W 2024 r. liczba czytelników biblioteki wyniosła 118 osób – mniej niż w latach poprzednich, co jest wynikiem zarówno spadku liczby mieszkańców gminy, jak i doświadczeń po pandemii COVID-19, gdzie część osób zmieniła swoje zachowania czytelnicze. Jednocześnie liczba wypożyczeń księgozbioru od lat utrzymuje się na stabilnym poziomie około 2,6 tys. wypożyczeń rocznie.

Liczba czytelników przypadająca na 1 000 ludności w 2024 r. wyniosła 23 – znacznie mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (104) i województwa podlaskiego (119). Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika wyniosła natomiast 22,3 woluminy – więcej niż w województwie (20,2), lecz mniej na tle powiatu (24,9). W gminie w 2024 r. na 1 000 mieszkańców przypadało 2,4 tys. woluminów – mniej niż w powiecie (4,0 tys.) i województwie (4,3 tys.).

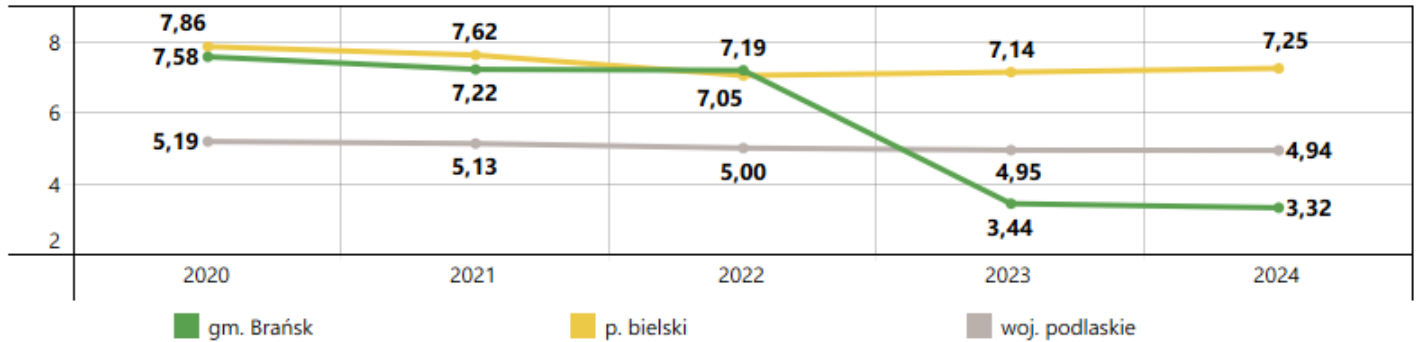
Na terenie gminy w 2024 r. funkcjonowało 20 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych – liczba ta wzrosła w porównaniu do 2020 r., gdy w gminie funkcjonowało 17 tego typu podmiotów. Ich liczba w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2024 r. osiągnęła wartość 4,0, nieco mniej niż w powiecie bielskim (4,2) i województwie podlaskim (4,3).

Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych stanowi jeden z kluczowych wskaźników aktywności obywatelskiej. W 2024 r. odnotowano spadek frekwencji wyborczej w stosunku do 2018 r. zarówno w Gminie Brańsk, jak i w powiecie bielskim oraz województwie podlaskim. Co jednak ważne, frekwencja w gminie zarówno w 2018 r., jak i 2024 r. była wyższa na tle powiatu i województwa.

KULTURA

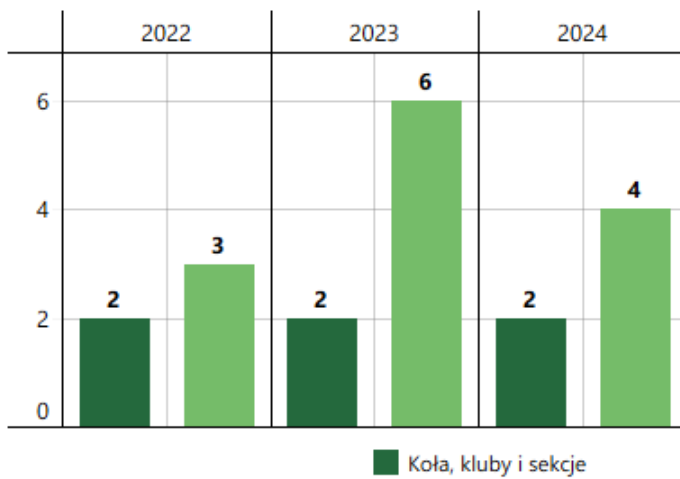
Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką

-(PKD: sekcji R - 90) na 10 tys. ludności -

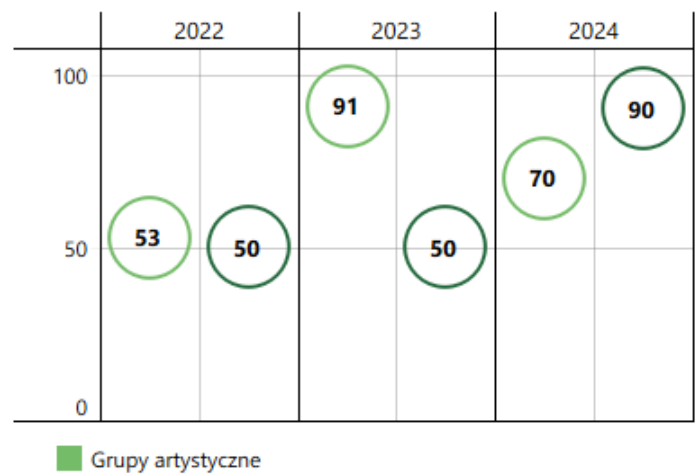

Grupy artystyczne oraz koła, kluby i sekcje

-liczba ogółem-

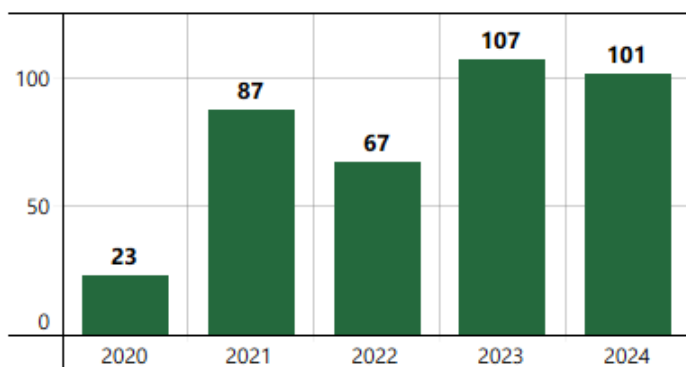

-członkowie-

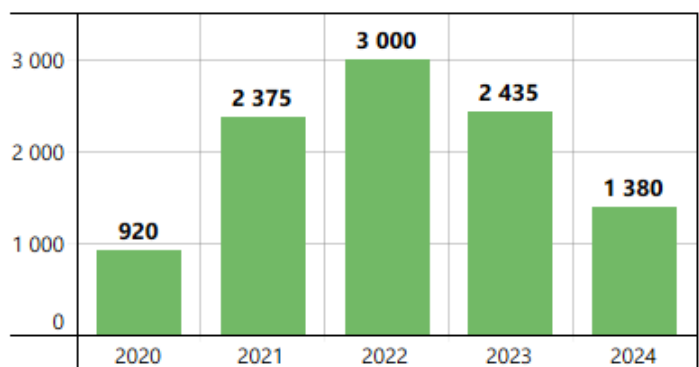

Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

-imprezy-

-uczestnicy imprez-

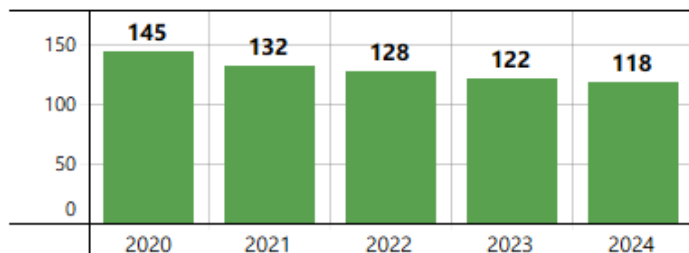

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

KULTURA

Biblioteki

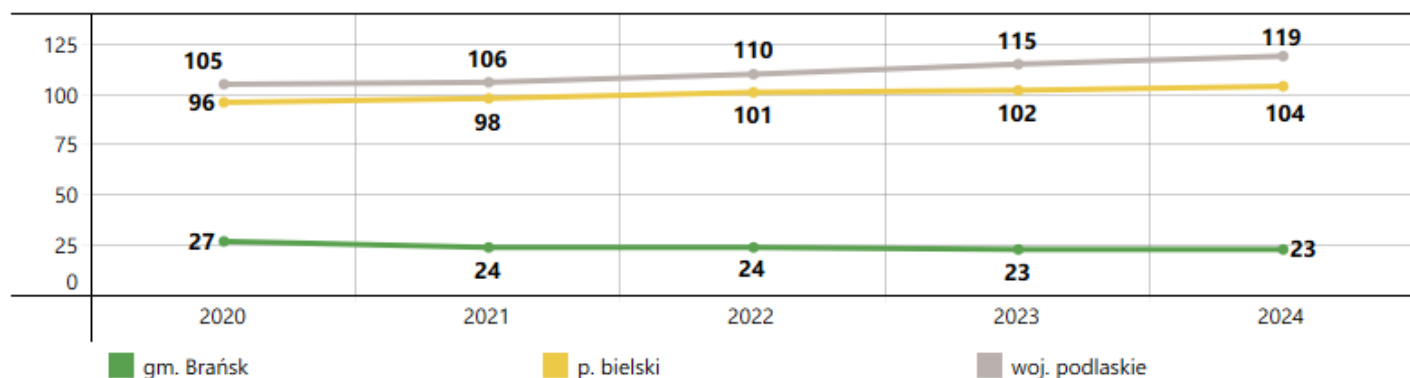
-liczba czytelników-

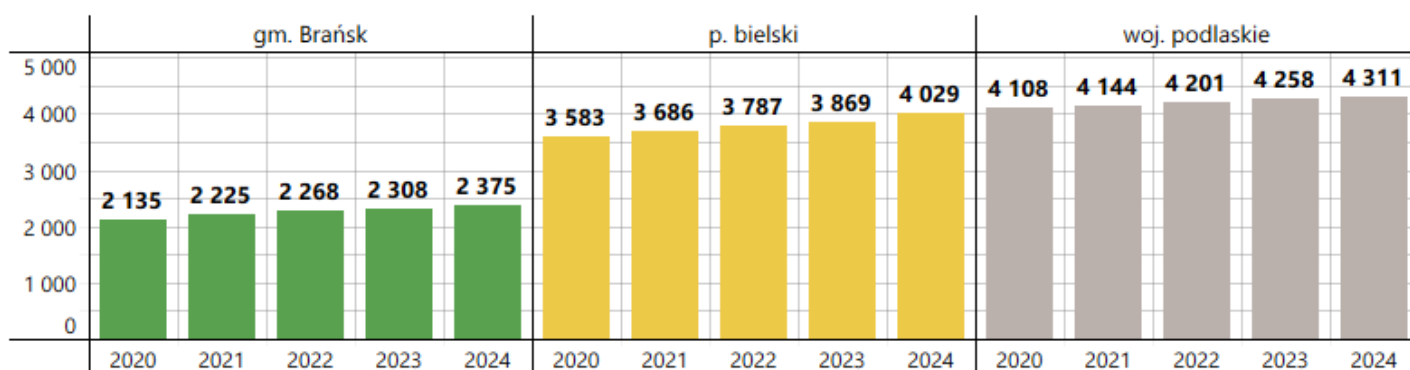
-wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz-

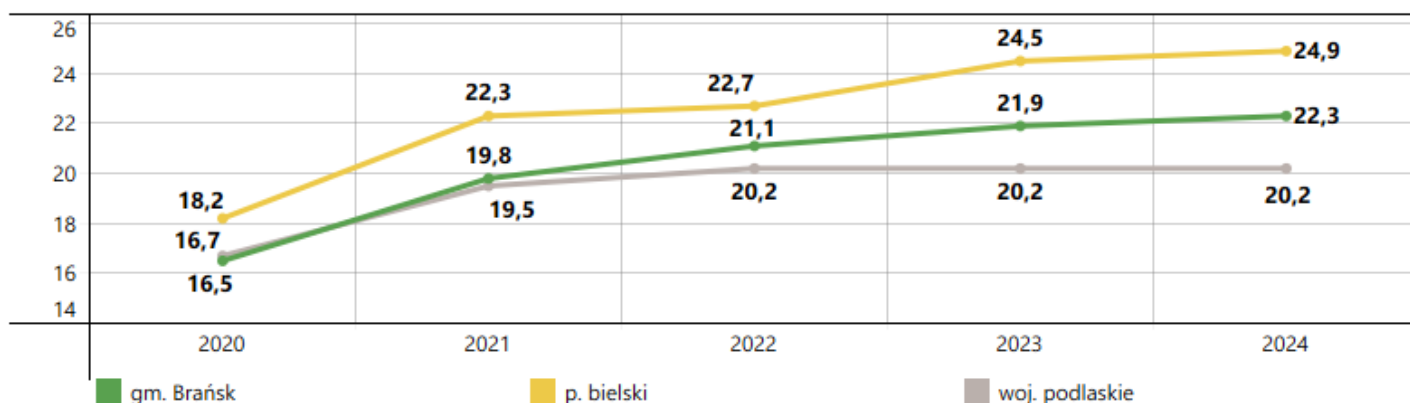
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności

Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

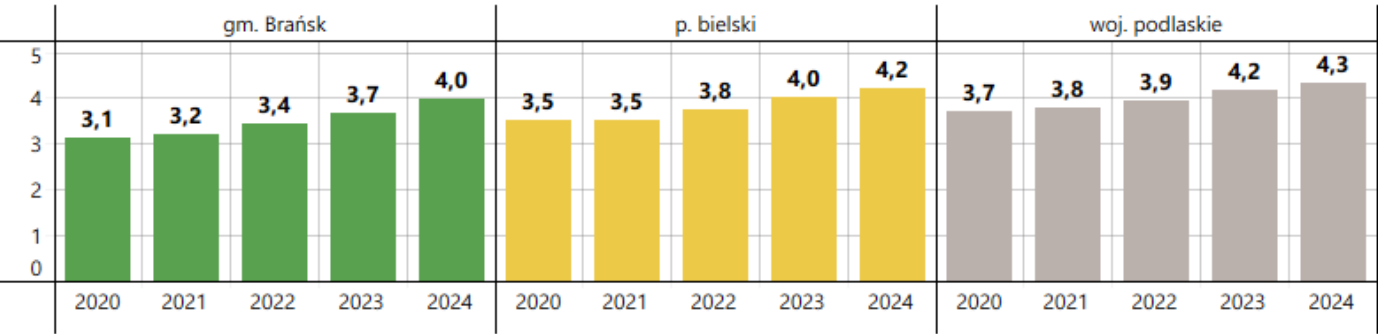
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

KAPITAŁ SPOŁECZNY

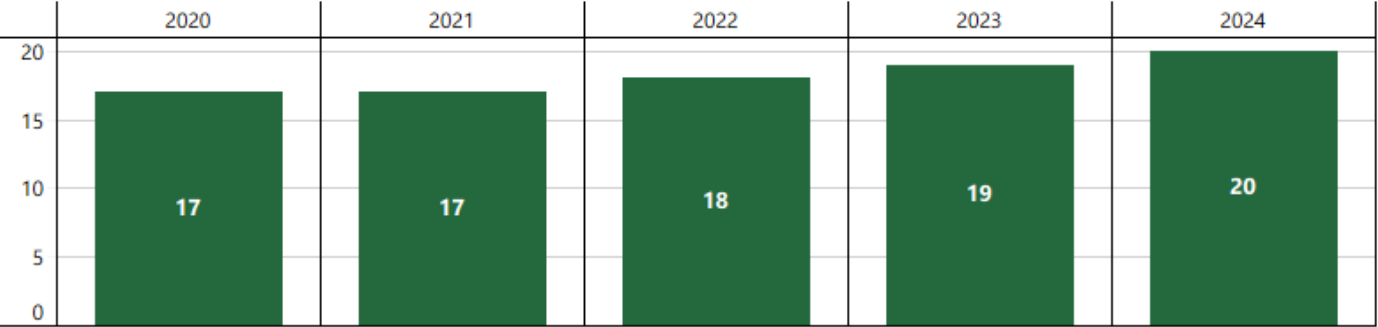
Frekwencja wyborcza

	gm. Brańsk		p. bielski		woj. podlaskie	
	2018	2024	2018	2024	2018	2024
Rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu	61,5%	58,5%	55,3%	53,7%	53,3%	52,0%
Rady powiatów	61,4%	58,5%	55,2%	53,5%	53,7%	53,4%
Sejmiki województw	61,4%	58,5%	55,2%	53,5%	53,0%	51,7%
Wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast	61,5%	58,5%	55,2%	53,5%	53,0%	51,7%

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne - na 1 000 ludności -

Wybrane podmioty wg sektorów własnościowych

■ Stowarzyszenia i organizacje społeczne

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2018-2024

1.5 Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy zapewniają następujące podmioty: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim, która posiada oddział, posterunek w Brańsku oraz 13 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, z czego 3 są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

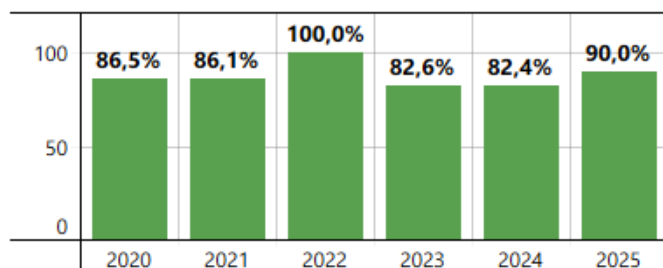
Według danych policji, w latach 2020-2025 liczba przestępstw stwierdzonych na terenie gminy wykazywała tendencję wzrostową. W 2024 r. odnotowano 40 przestępstw, co stanowiło znaczący wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim, kiedy odnotowano 23 incydenty. Pomimo rosnącej liczby zdarzeń, wykrywalność ogólna przestępstw utrzymywała się na relatywnie wysokim poziomie i w 2025 r. osiągnęła 90,0%, co wskazuje na skuteczność działań prewencyjnych oraz operacyjnych służb policyjnych.

Zmiany odnotowano także w zakresie zdarzeń drogowych. Liczba wypadków wzrosła z 38 w 2020 r. do 321 w 2025 r., przy czym w latach 2020-2024 liczba zdarzeń zmalała do 27, a w 2025 r. nastąpił ich wyraźny wzrost. W analizowanym okresie co roku zatrzymywano średnio 12 kierowców prowadzących pojazdy pod wpływem alkoholu.

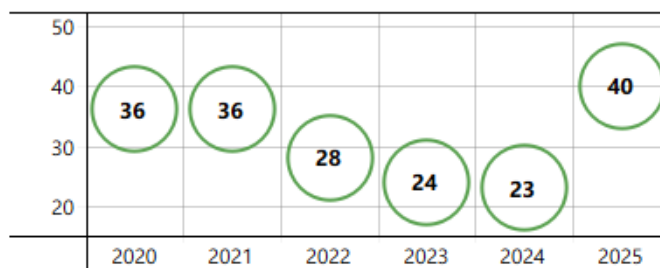
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020-2024 liczba zdarzeń wymagających interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej systematycznie rosła – z 65 w 2020 r. do 105 w 2024 r. Największą część interwencji stanowiły miejscowe zagrożenia (91 w 2024 r.), następnie pożary (13) oraz alarmy fałszywe (1). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczba zdarzeń w 2024 r. wyniosła 21, co znacząco przewyższa średnią zarówno dla powiatu bielskiego (14), jak i dla województwa podlaskiego (12). Wzrost ten wskazuje na większą aktywność straży pożarnej oraz rosnącą liczbę sytuacji wymagających interwencji.

BEZPIECZEŃSTWO

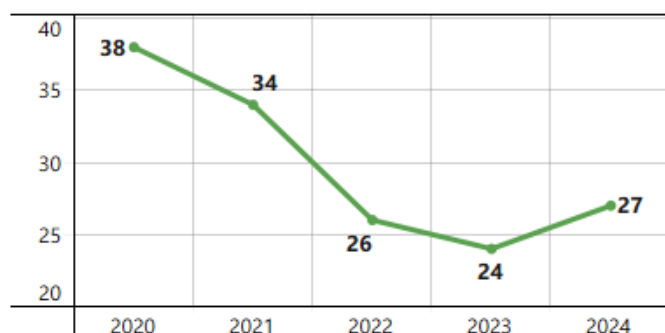
Wykrywalność ogólna przestępstw

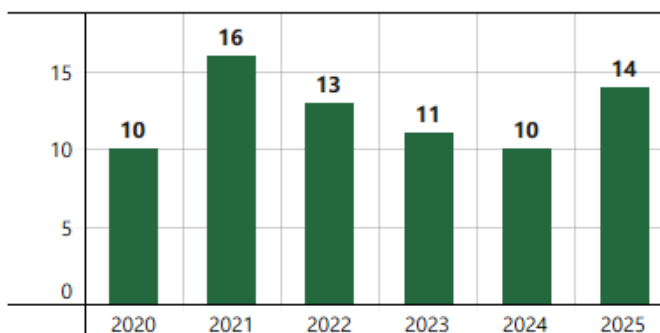
Przestępstwa stwierdzone ogółem

Liczba zdarzeń drogowych

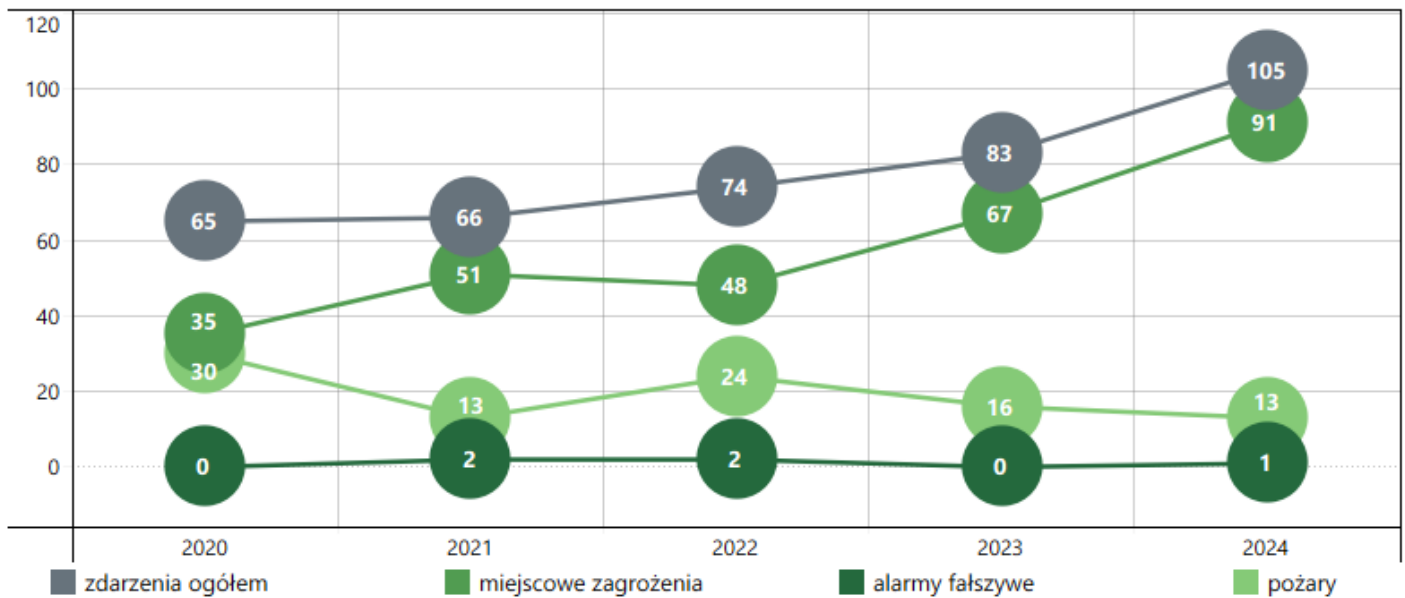
Nietrzeźwi kierujący

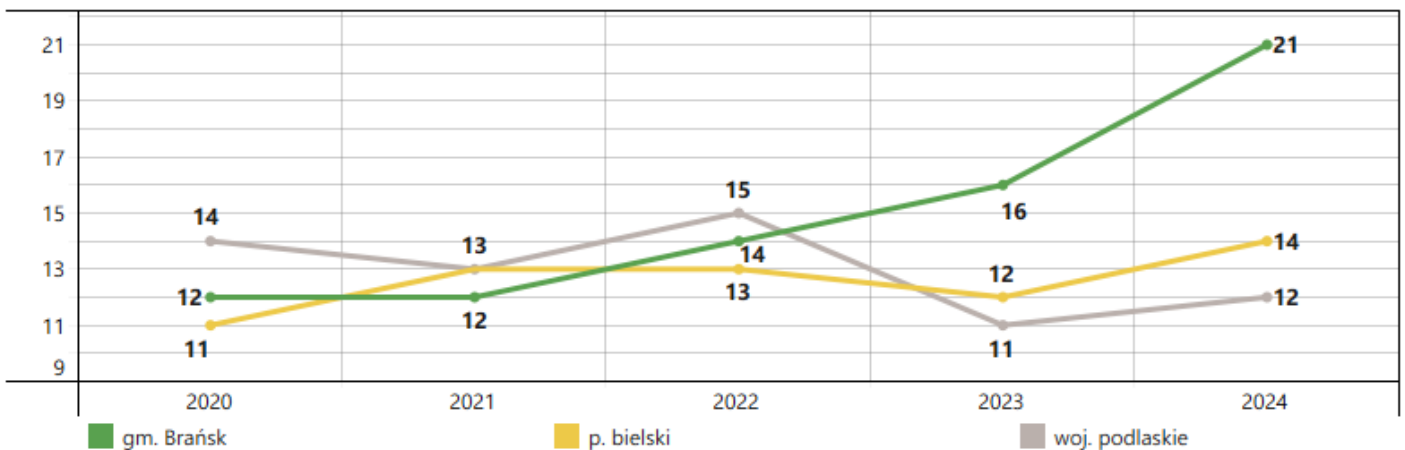
źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim

BEZPIECZEŃSTWO

Ochrona przeciwpożarowa

Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

2. Diagnoza sfery gospodarczej

2.1 Przedsiębiorczość i rynek pracy

W 2024 r. na terenie Gminy Brańsk funkcjonowało 301 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON – ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 597, a zatem znacznie mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (911) i województwa podlaskiego (1 093). W latach 2020-2024 liczba podmiotów w gminie wzrosła o 14,0%. Pod względem wielkości podmiotów dominowały przedsiębiorstwa, zatrudniające 0-9 pracowników – w 2024 r. stanowiły one 96,7% wszystkich podmiotów gospodarczych. Poza tym w gminie w 2024 r. funkcjonowało 10 przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników.

Pod względem profilu działalności gospodarczej w 2024 r. w Gminie Brańsk największą grupę stanowiły przedsiębiorstwa działające w sekcji F (budownictwo) – 22,3% ogółu podmiotów. Na drugim miejscu znalazły się podmioty z sekcji G (handel i naprawa pojazdów) stanowiące 18,9%, a na trzecim podmioty z sekcji C (przetwórstwo przemysłowe), stanowiące 12,0% podmiotów.

Warto zwrócić uwagę na podmioty z sekcji M PKD 2007 – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, które obejmują m.in. usługi prawnicze, doradztwo w zakresie zarządzania, działalność rachunkową, badania naukowe oraz specjalistyczne usługi techniczne. W okresie 2020-2024 liczba tych przedsiębiorstw zmalała – z 9 do 6. Ich liczba w przeliczeniu na 1 000 podmiotów ogółem była zatem relatywnie niewielka, wynosząc 19,9 w 2024 r. – znacznie mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (72,5) i województwa podlaskiego (93,8), co świadczy o niskim poziomie innowacyjności lokalnej gospodarki.

Nowoczesna gospodarka charakteryzuje się m.in. wysokim udziałem usług, zwłaszcza usług wyższego rzędu, które wymagają specjalistycznej wiedzy, zaawansowanych technologii i wykwalifikowanej kadry. Na terenie Gminy Brańsk w 2024 r. liczba podmiotów gospodarczych działających w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R PKD 2007) w przeliczeniu na 1 000 ludności wyniosła 11,7 – mniej niż wskaźnik dla powiatu (26,9) i województwa (40,0).

Ważnym elementem nowoczesnej gospodarki jest również tzw. sektor kreatywny, obejmujący działalność związaną ze sztuką, produkcją kreatywną (np. filmową, radiową) i usługami kreatywnymi (m.in.: reklama, moda, wzornictwo). Na terenie Gminy Brańsk w 2024 r. udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie wszystkich nowo zarejestrowanych firm wyniósł 5,6% - nieco mniej na tle powiatu (6,6%) i województwa (6,4%).

W latach 2020-2024 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Brańsk wzrosła o 12,3% do poziomu 237 osób, co w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosło 470, a zatem mniej niż w powiecie (711) i województwie (827).

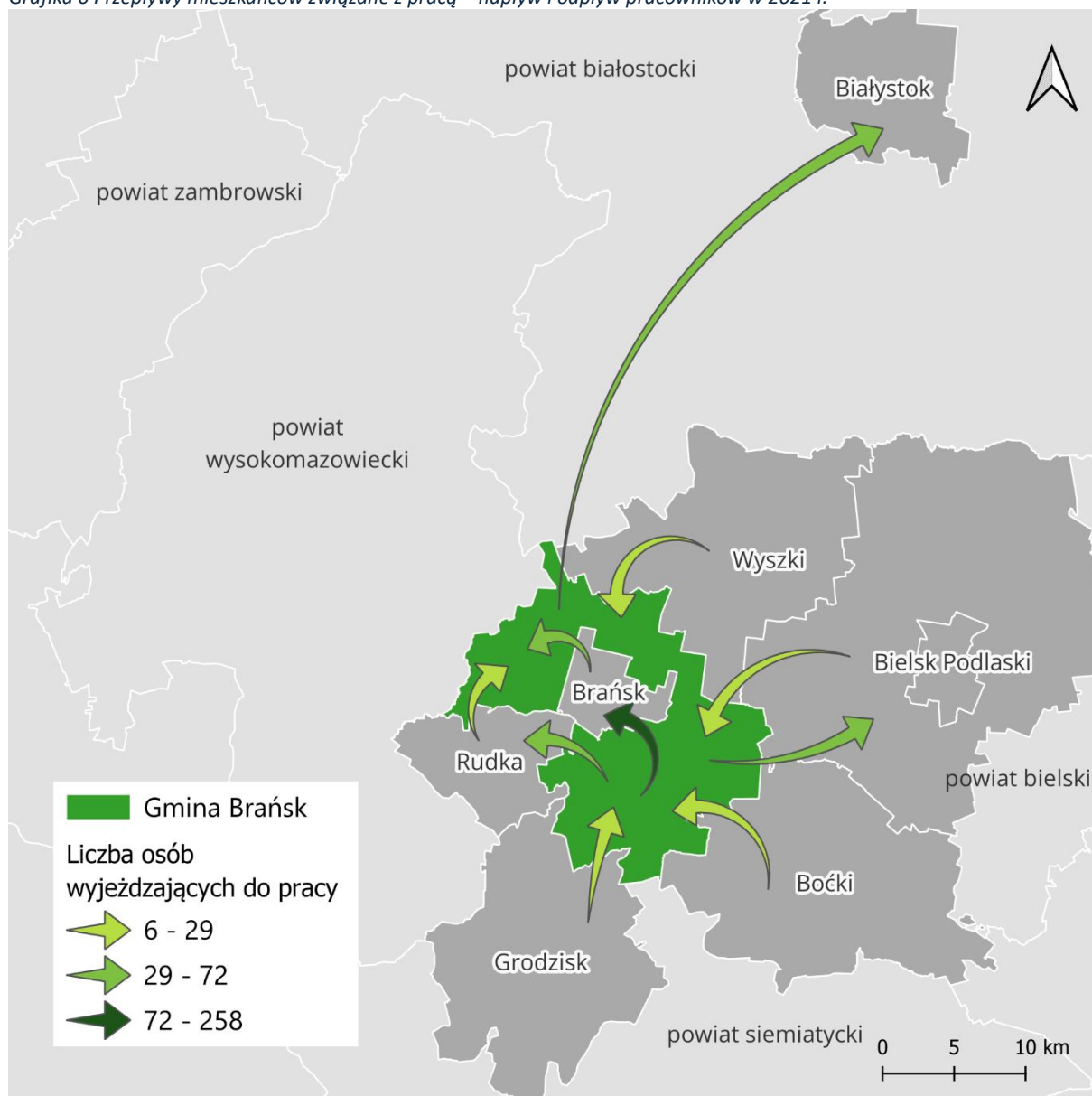
Ważnym elementem lokalnej gospodarki jest rolnictwo. Z danych Powszechnego Spisu Rolnego (PSR) wynika, że w 2020 r. powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy wyniosła 18,6 tys. ha, co stanowiło wzrost o 8,6% względem 2010 r. W tym czasie szczególnie wzrosła powierzchnia przeznaczona pod uprawy trwałe (354,2%) oraz pod zasiewami (19,1%). Wzrosło ponadto pogłowie zwierząt gospodarskich takich jak bydło i świnie, zmalała natomiast liczba sztuk drobiu. Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010-2020 zmalała o 8,4% do poziomu 1 152 – w tym zwłaszcza liczba małych gospodarstw do 1 ha.

W latach 2022-2024¹¹ liczba pracujących mieszkańców Gminy Brańsk zmalała o 4,8%, wynosząc 1 993 w 2024 r. W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców było to 396 osób – więcej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (382) i województwa podlaskiego (377). W strukturze zatrudnienia zdecydowanie dominowali mężczyźni, którzy w 2024 r. stanowili 61,6% wszystkich pracujących. Według danych GUS za maj 2025 r. przeciętne wynagrodzenie brutto w przedsiębiorstwach w Gminie Brańsk wyniosło 6 206 zł – znacznie mniej niż w powiecie bielskim (8 258 zł) i województwie podlaskim (8 061 zł).

Część mieszkańców gminy pracuje w innych miejscowościach w regionie. Według danych dotyczących przepływów pracowniczych za 2021 r. najwięcej mieszkańców gminy pracowało w Mieście Brańsk (258), Bielsku Podlaskim (72) oraz Białymstoku (71).

¹¹ Dane za lata wcześniejsze nie uwzględniały pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych oraz w podmiotach zatrudniających mniej niż 10 pracowników. Dane od 2022 r. są pełniejsze i nie uwzględniają jedynie pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Grafika 6 Przepływy mieszkańców związane z pracą – napływ i odpływ pracowników w 2021 r.

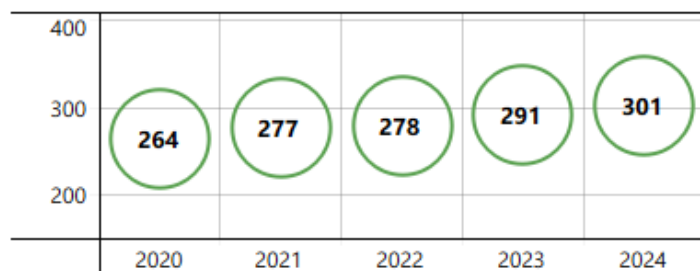

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

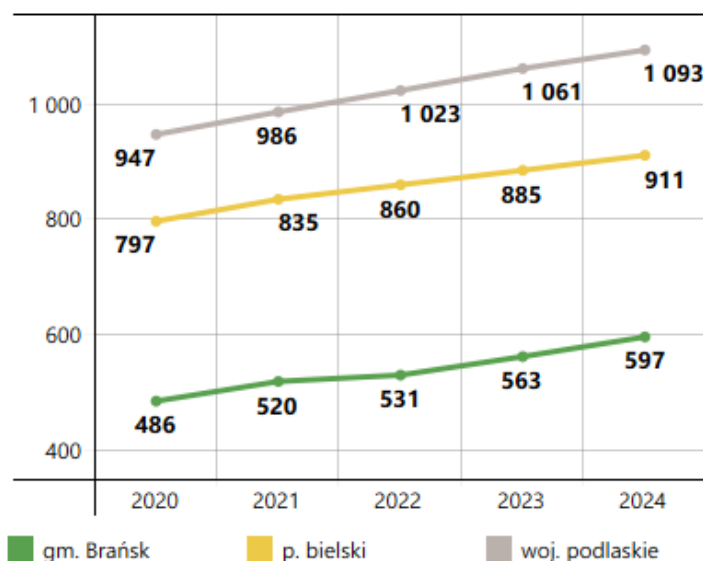
W okresie 2020-2024 liczba bezrobotnych zmalała z 54 do 46, z czego w 2024 r. niecałe 57% stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym był niski, wynosząc 1,6% - mniej niż w powiecie bielskim (3,3%) i województwie podlaskim (4,6%).

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Podmioty gospodarcze ogółem

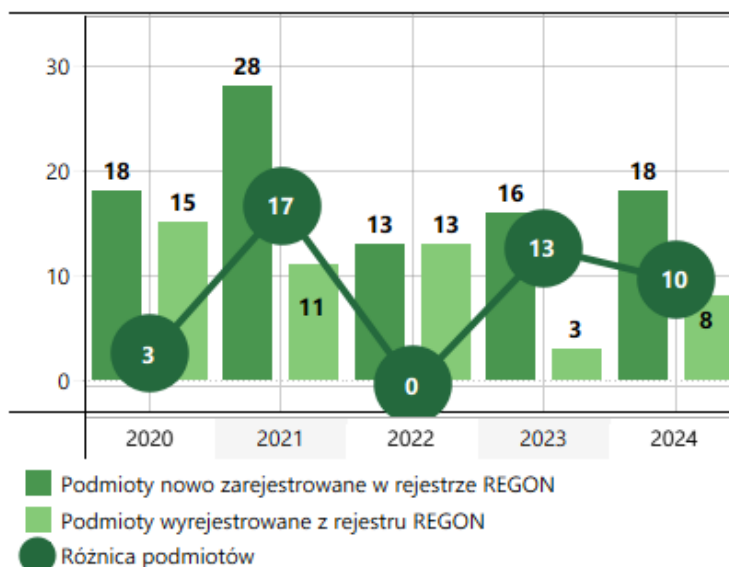
Podmioty wpisane do rejestru REGON
-na 10 tys. ludności-

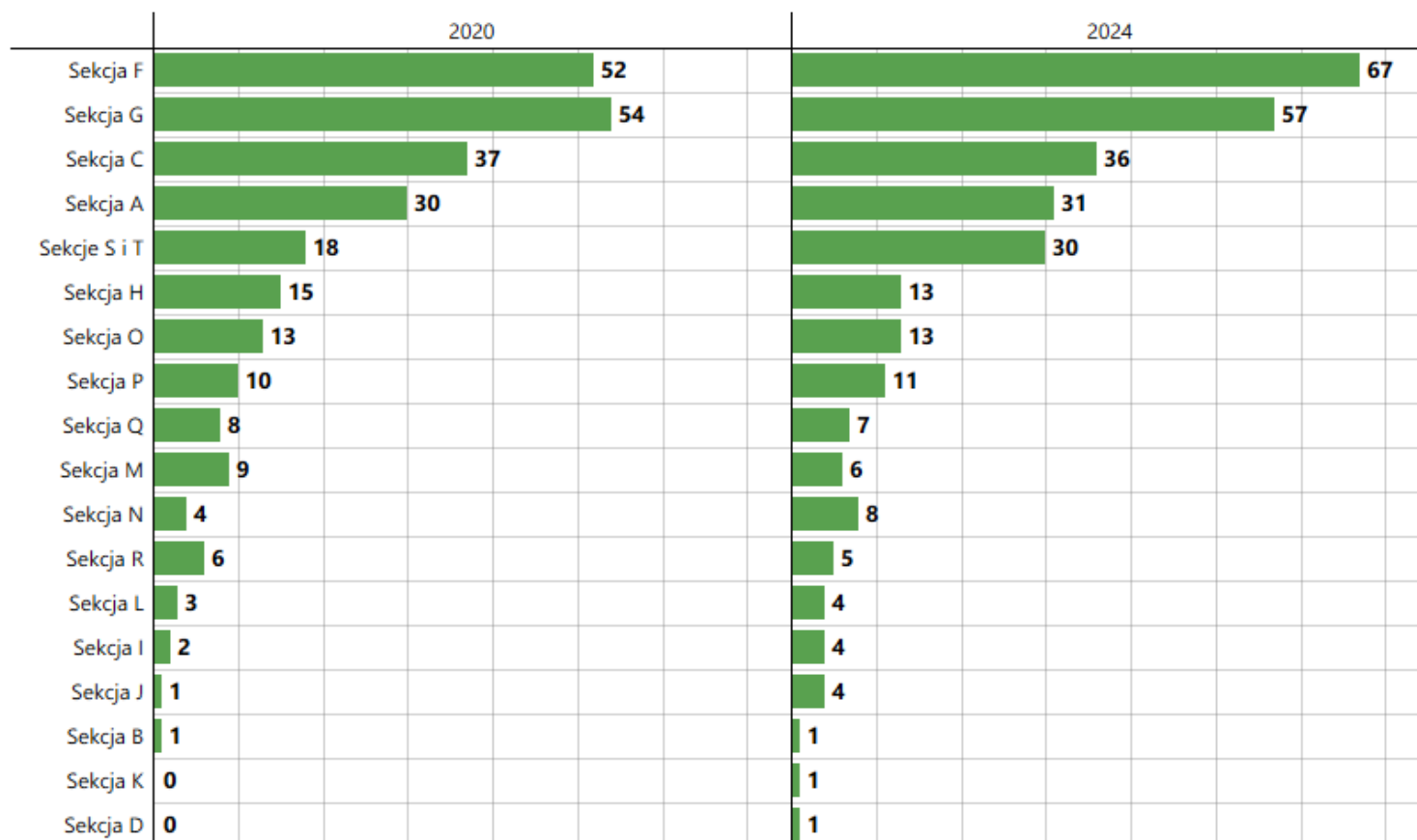
Podmioty wg klas wielkości

	2020	2022	2024
250 i więcej	0	0	0
50 - 249 osób	0	0	0
10 - 49 osób	11	10	10
0 - 9 osób	253	268	291

Podmioty nowo zarejestrowane, wyrejestrowane oraz różnica podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze REGON

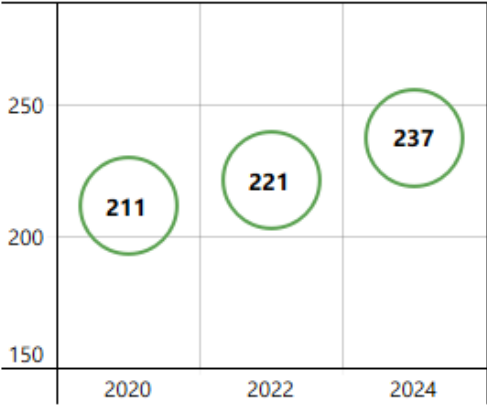

Podmioty wpisane do rejestru REGON -wg sekcji PKD 2007 -

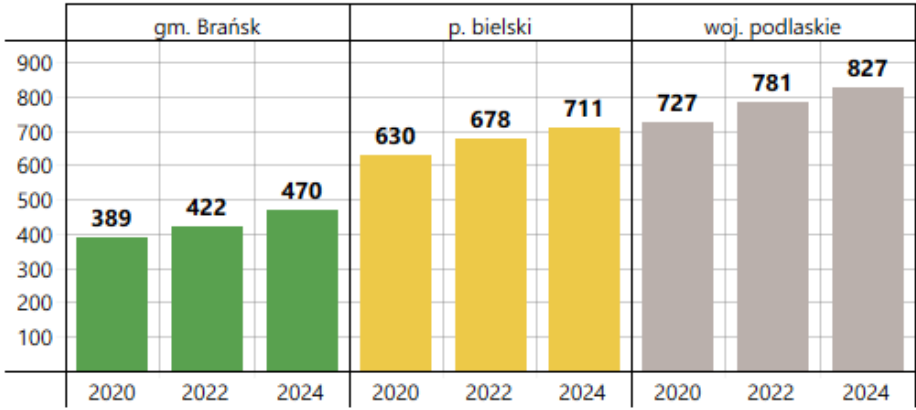

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

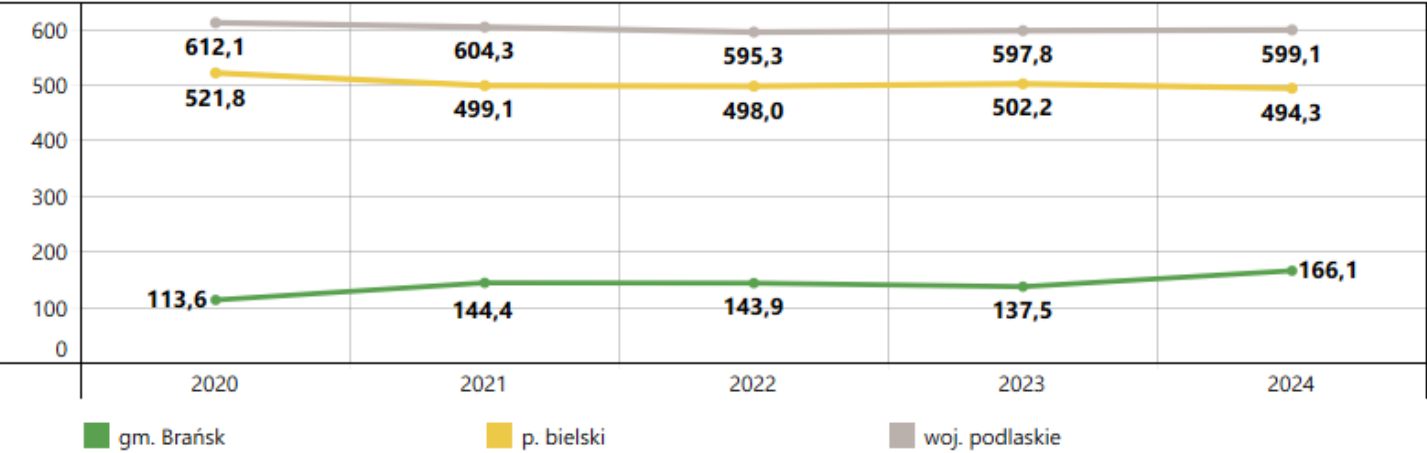
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
-na 10 tys. ludności-

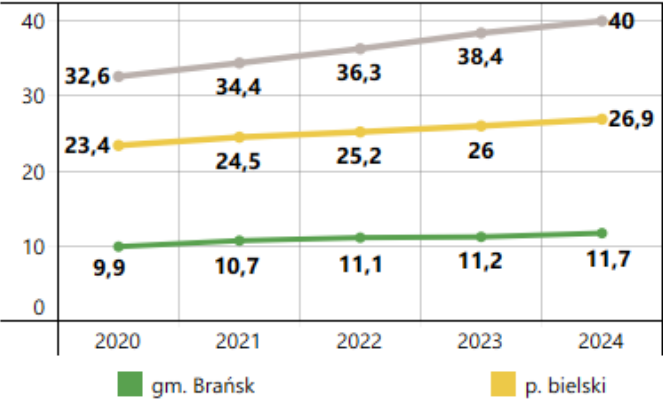
Instytucje otoczenia biznesu
-na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej-

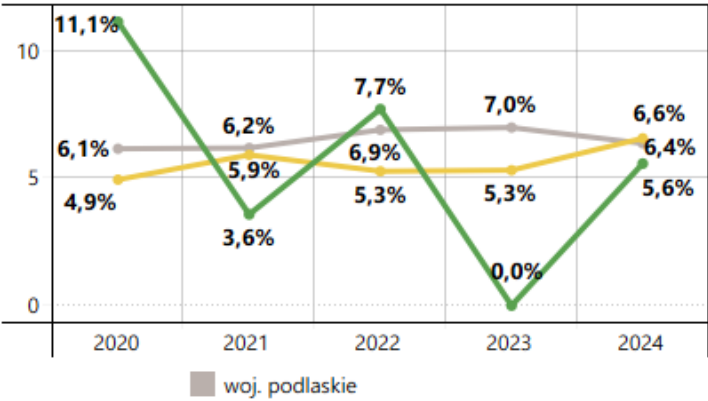
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

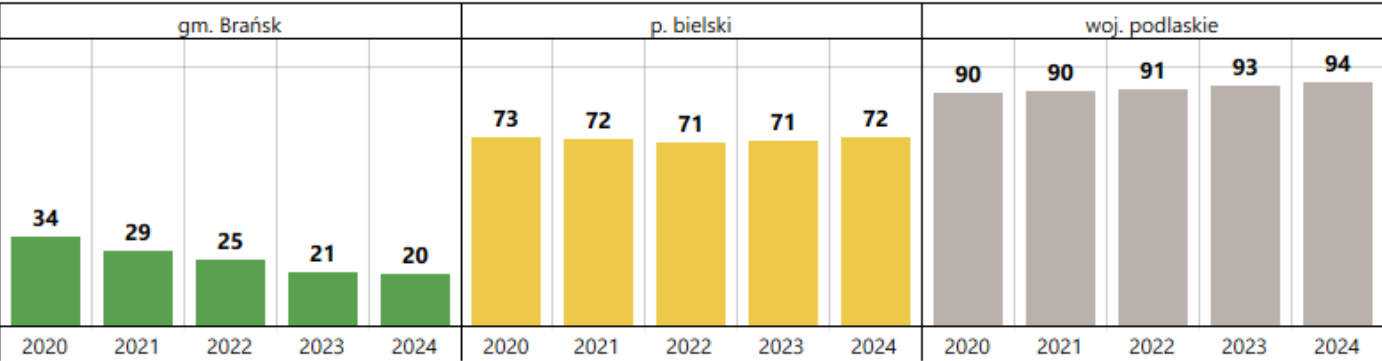
Podmioty gospodarcze w usługach
wyższego rzędu (sekcje J-R)
-na 1000 ludności-

Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora
kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów
ogółem

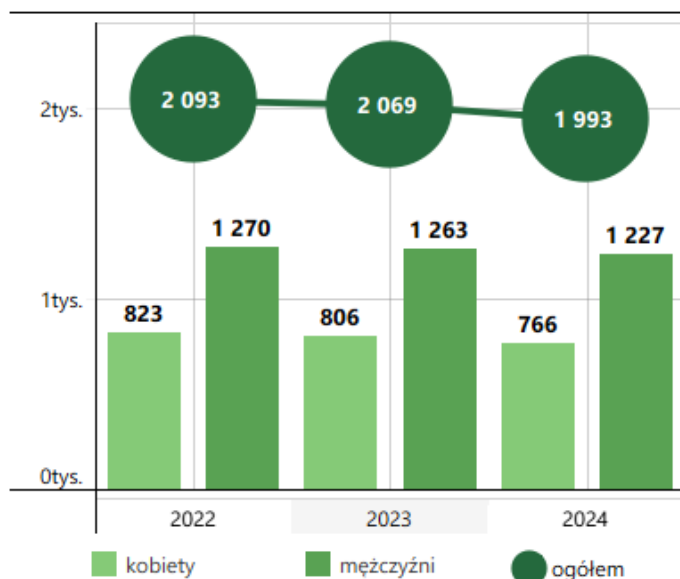
Podmioty gospodarcze w sekcji M
- na 1000 podmiotów ogółem -

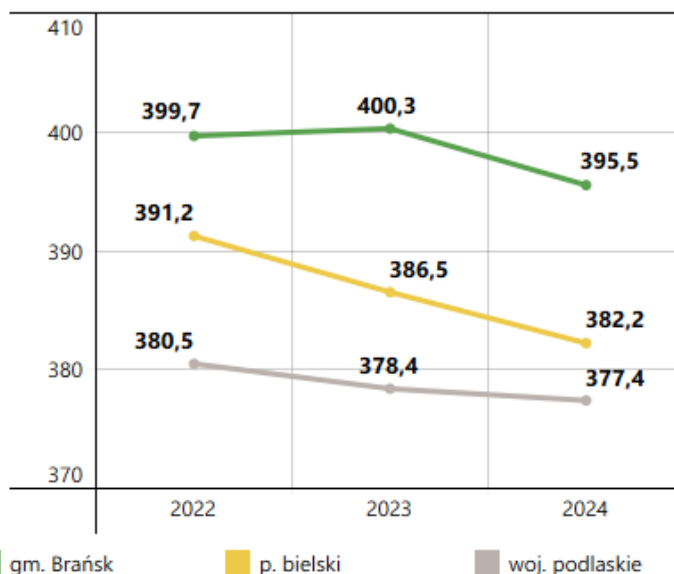
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

RYNEK PRACY

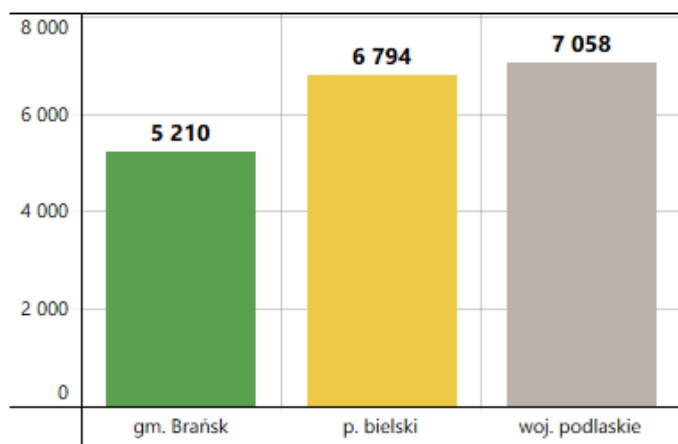
Pracujący według płci

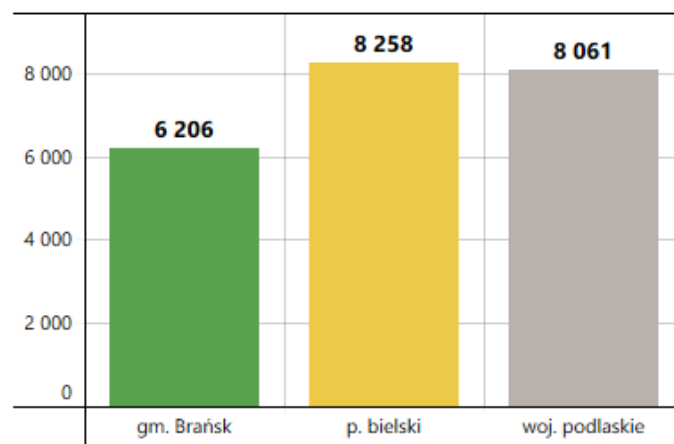
Pracujący na 1000 ludności

Mediana wynagrodzeń według siedziby przedsiębiorstw - 2025r. -

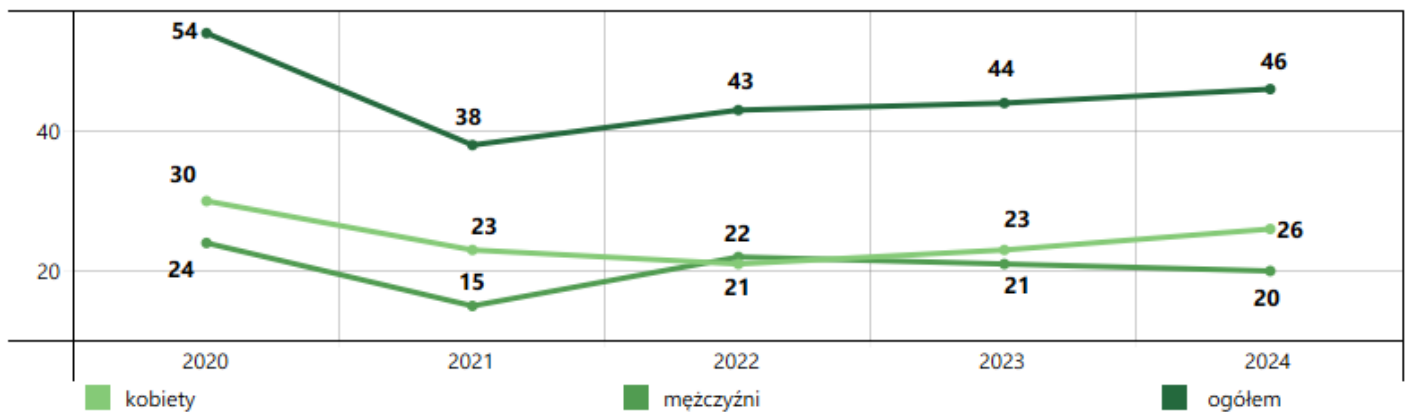
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wg siedziby przedsiębiorstw - 2025r. -

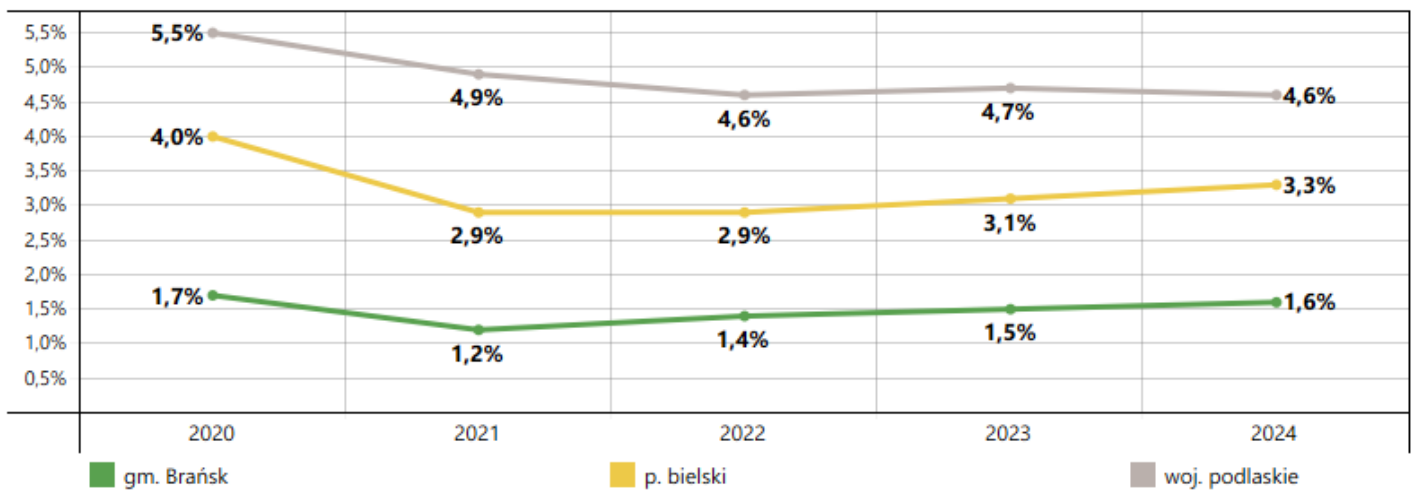
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2022-2025

RYNEK PRACY

Bezrobotni
-według płci-

Udział bezrobotnych
-w liczbie osób w wieku produkcyjnym-

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

2.2 Finanse samorządowe

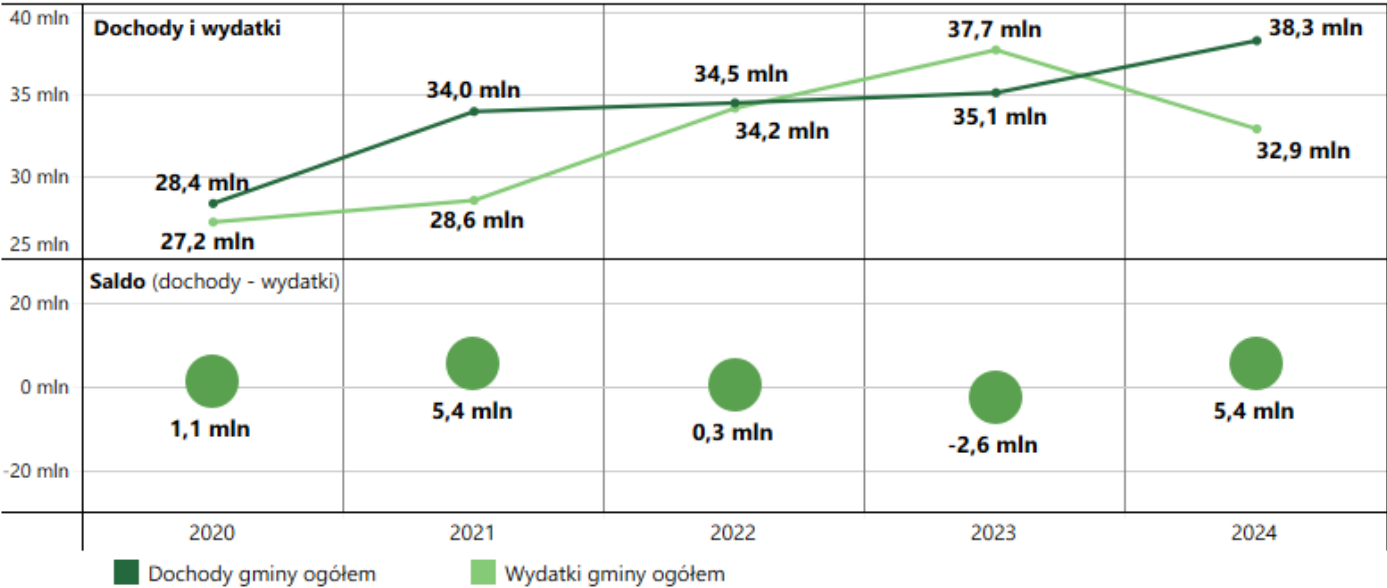
W latach 2020-2024 odnotowano wzrost dochodów i wydatków budżetowych Gminy Brańsk – kolejno o 34,9% i 20,8%. W 2024 r. dochody gminy osiągnęły 38,3 mln zł, a wydatki 32,9 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody w 2024 r. wyniosły 7,5 tys. zł, natomiast wydatki 6,5 tys. zł – w obu przypadkach odnotowano wzrost, kolejno o 44,2% i 29,1%. W analizowanym okresie dochody budżetowe przewyższały wydatki – wyjątek stanowił 2023 r., gdy odnotowano deficyt sięgający 2,6 mln zł.

Gmina Brańsk cechuje się niskim udziałem dochodów własnych w dochodach gminy ogółem, w 2024 r. wyniósł on bowiem 36,9%. Głównym źródłem dochodów pozostaje subwencja (41,6% w 2024 r.), w mniejszym stopniu dotacje (21,5%). Wśród głównych źródeł dochodów własnych gminy największy udział stanowił podatek dochodowy od osób fizycznych (15,4%), następnie podatek rolny (14,7%) oraz wpływy z usług (9,2%).

W latach 2020-2024 wydatki majątkowe inwestycyjne gminy były zróżnicowane, wahając się między 3,1 mln zł a 11,5 mln zł. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach gminy ogółem pozostawał wysoki, z czego największy odnotowano w 2023 r., gdzie aż 30,5% wydatków stanowiły inwestycje. Według działów Klasyfikacji Budżetowej wśród wydatków Gminy Brańsk w ostatnich latach dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, stanowiące 31,6% wydatków w 2024 r. Na drugim miejscu znalazły się wydatki na administrację publiczną (13,5%), a na trzecim wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (11,2%)

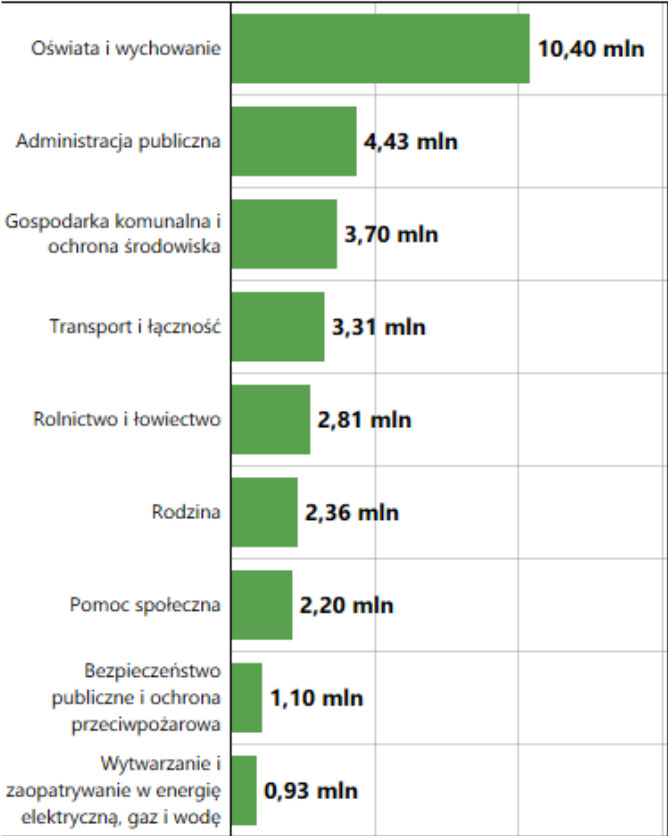
FINANSE SAMORZĄDOWE

Dochody i wydatki gminy ogółem oraz saldo

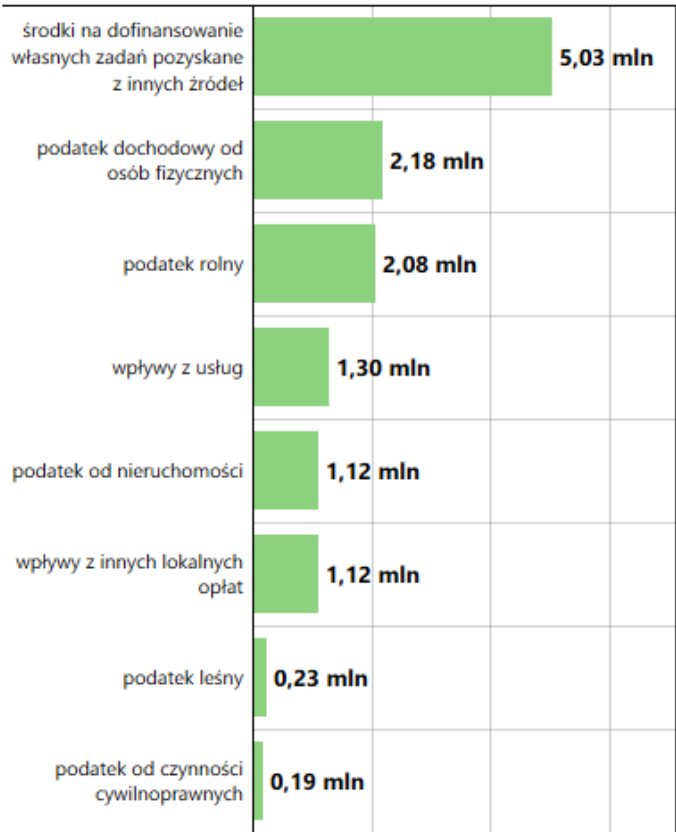
Główne wydatki

-wg działów Klasyfikacji Budżetowej w 2024 r.-

Dochody własne

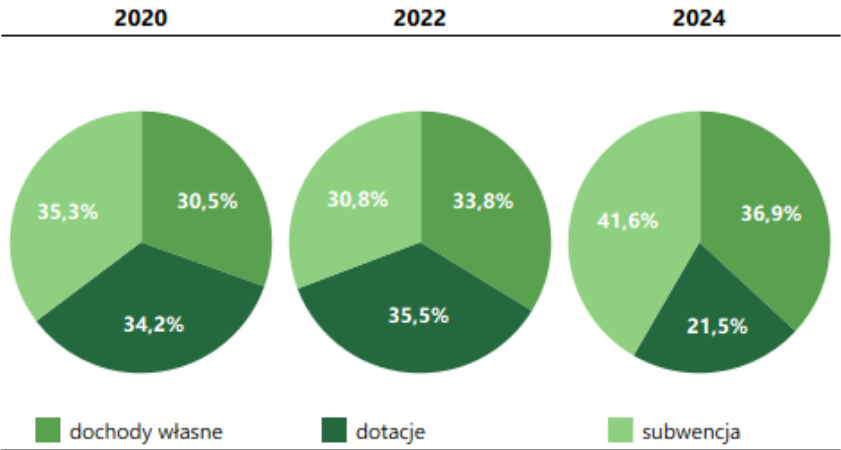
-w 2024 r. wybrane źródła-

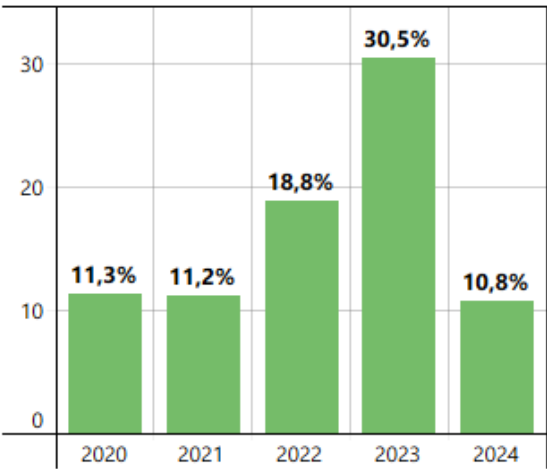
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

FINANSE SAMORZĄDOWE

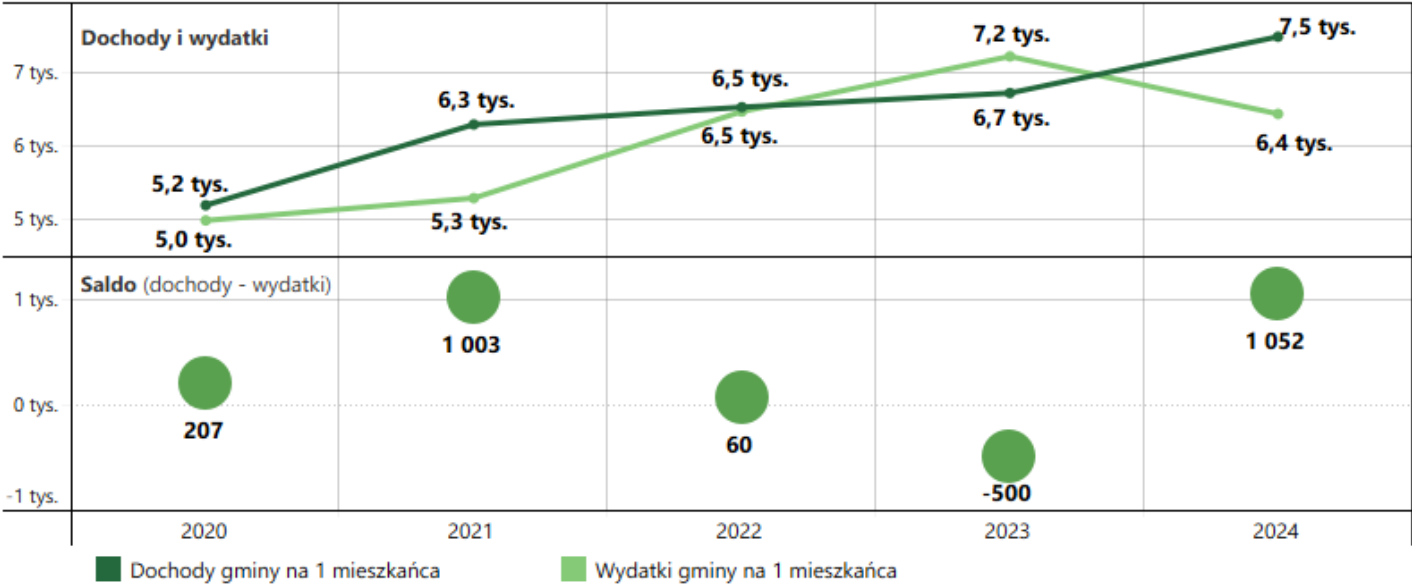
Źródła dochodów

Wydatki majątkowe inwestycyjne

Dochody i wydatki gminy na 1 mieszkańca oraz saldo

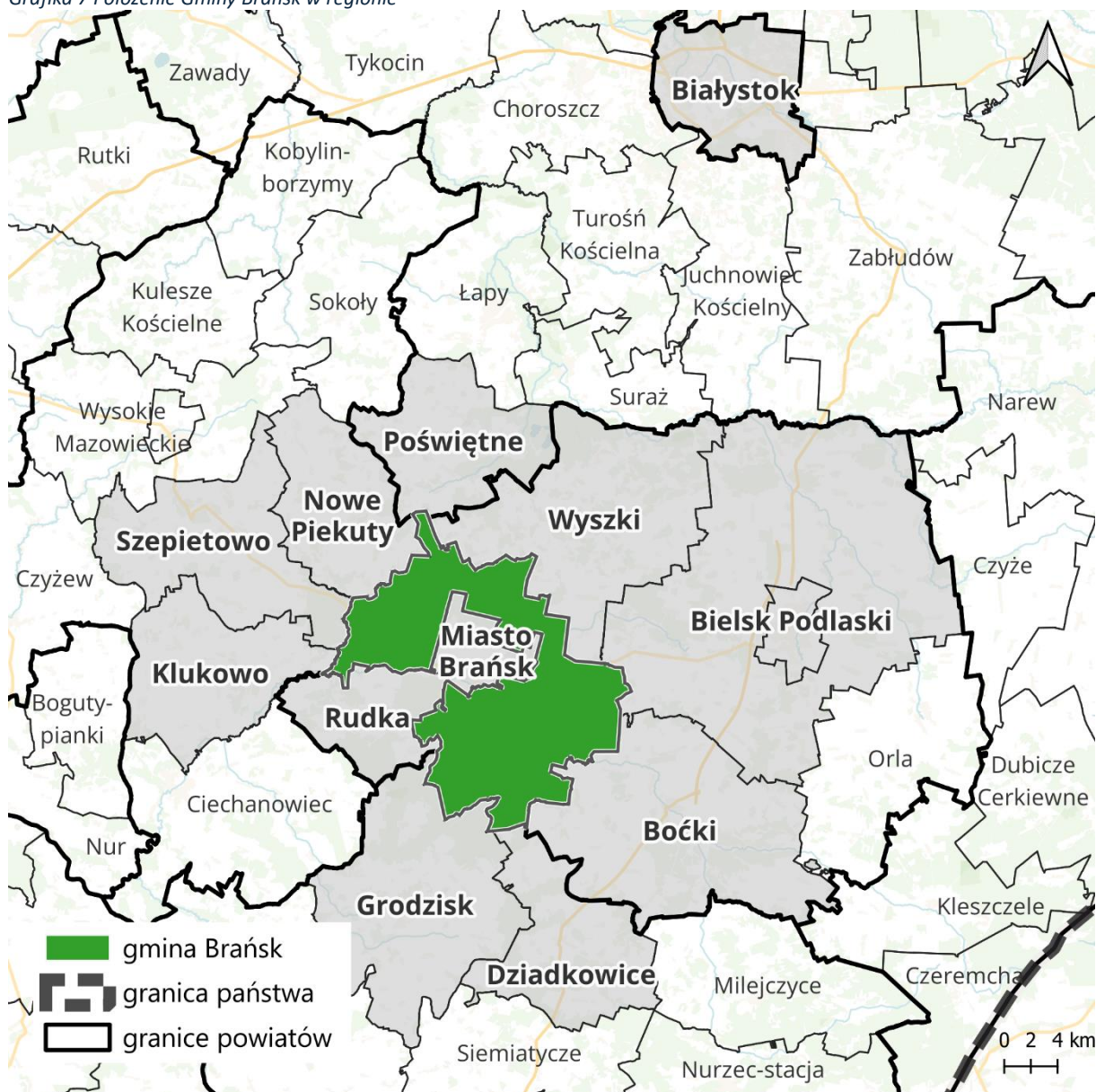
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

3. Diagnoza sfery przestrzennej

3.1 Zagospodarowanie przestrzenne i zasoby mieszkaniowe

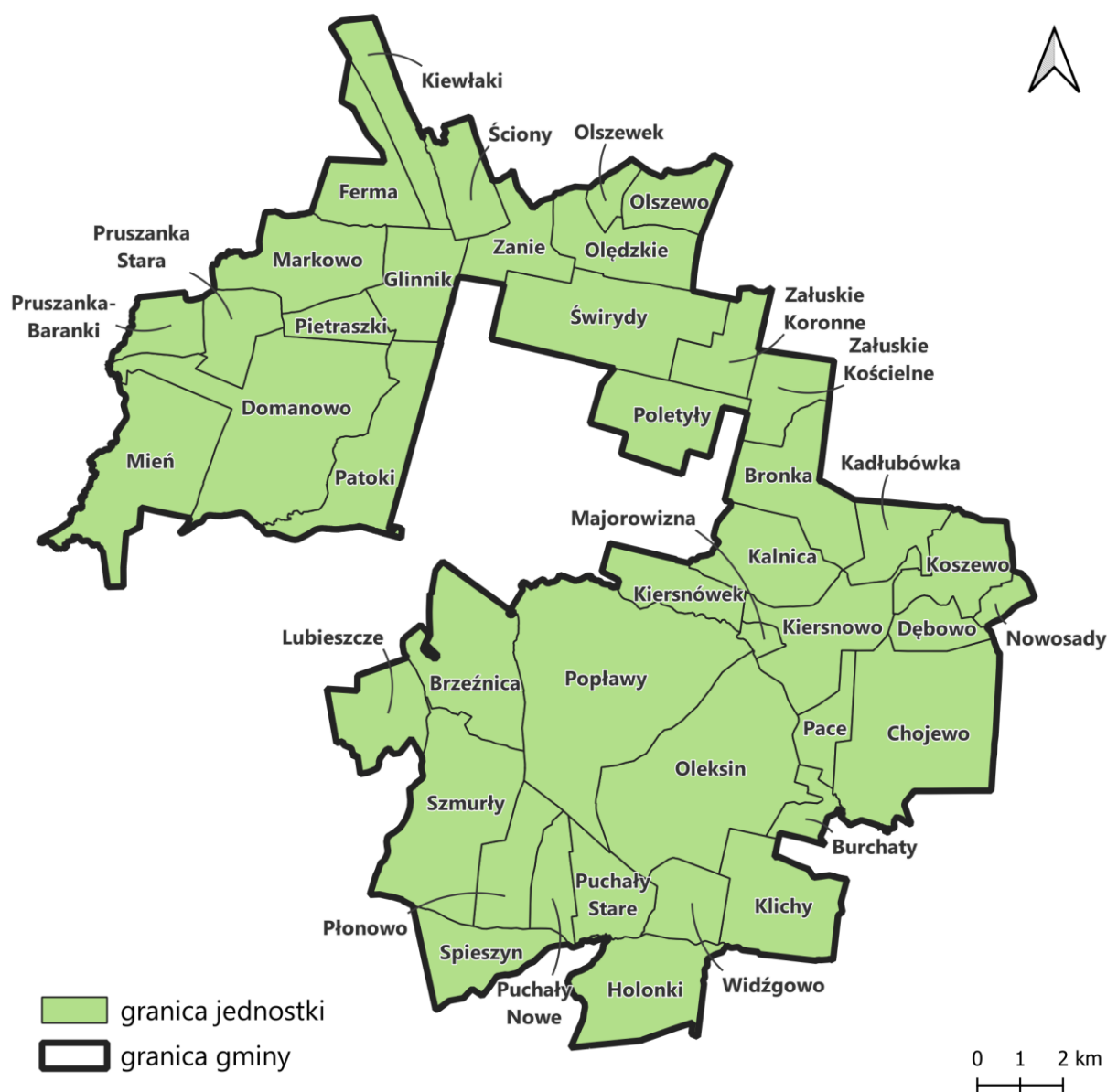
Gmina Brańsk położona jest w powiecie bielskim, w województwie podlaskim. W 2025 r. powierzchnia gminy wynosiła 227 km², co stanowiło 16,4% powierzchni całego powiatu. Gmina podzielona jest na 43 sołectwa.

Grafika 7 Położenie Gminy Brańsk w regionie

Źródło: opracowanie własne.

Grafika 8 Podział Gminy Brańsk na sołectwa

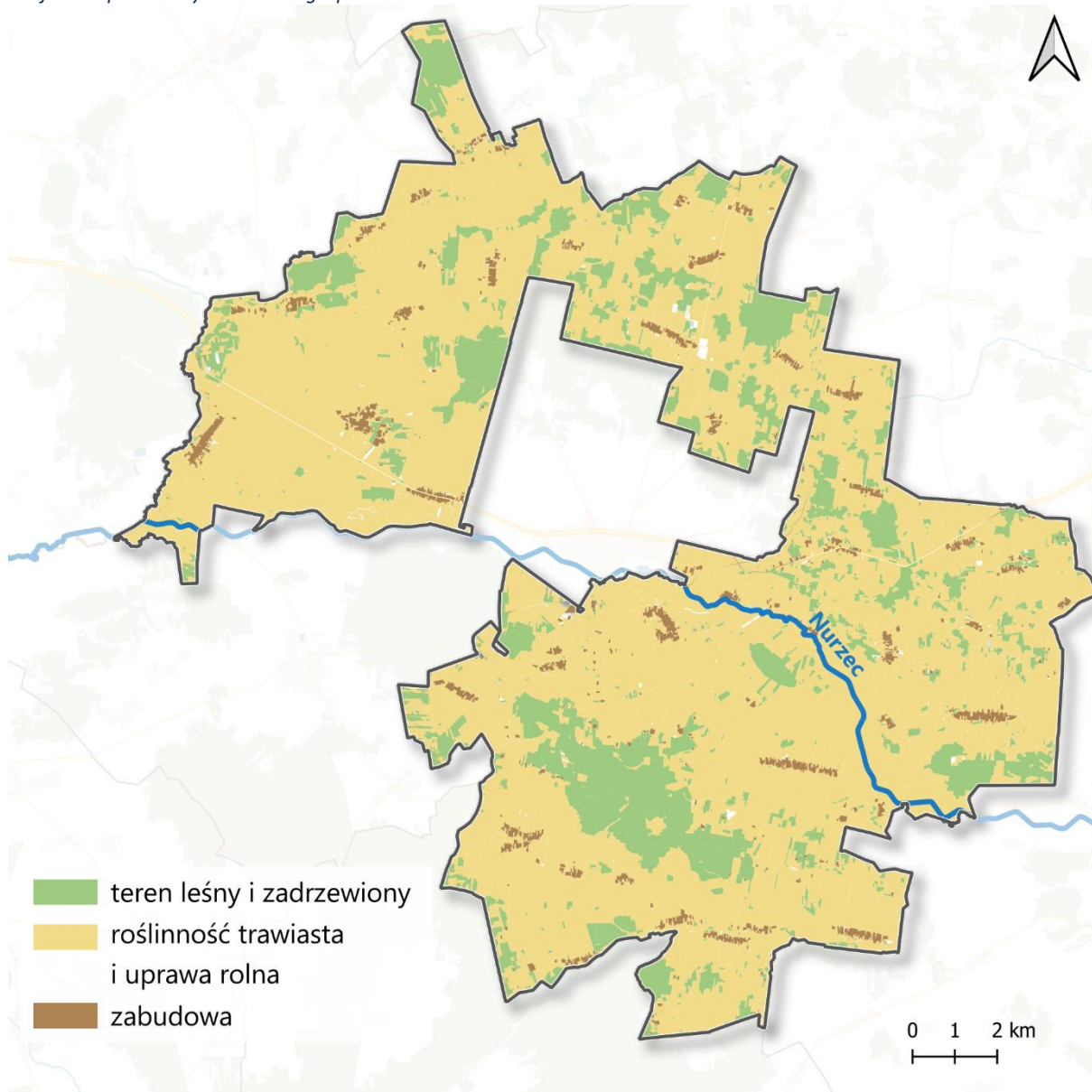

Źródło: opracowanie własne.

Na obszarze gminy przeważa krajobraz rolniczy, urozmaicony kompleksami leśnymi oraz zabudową zagrodową, uzupełnioną zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Istniejące obiekty są silnie rozproszone, a układ wsi charakteryzuje się głównie formą ulicówek. Gmina otacza Miasto Brańsk, które stanowi odrębną jednostkę administracyjną. W mieście koncentrują się funkcje usługowe i administracyjne, w tym urzędy, szkoły, placówki ochrony zdrowia oraz infrastruktura handlowo-usługowa, z której korzystają również mieszkańcy gminy. W konsekwencji na terenie gminy nie wykształciła się własna centralna jednostka pełniąca funkcje administracyjno-usługowe, co wpływa na konieczność korzystania z usług miejskich w Mieście Brańsk. Dodatkowo w przestrzeni gminy występują naturalne bariery w postaci cieków wodnych, w tym m.in. rzeka Nurzec. Pod względem

funkcjonalnym gmina ma charakter typowo rolniczy, a jej rozwój przestrzenny uzależniony jest od dostępności infrastruktury technicznej, powiązań komunikacyjnych z miastem oraz uwarunkowań przyrodniczych, w tym hydrologicznych i leśnych.

Grafika 9 Uproszczony schemat zagospodarowania terenu w Gminie Brańsk

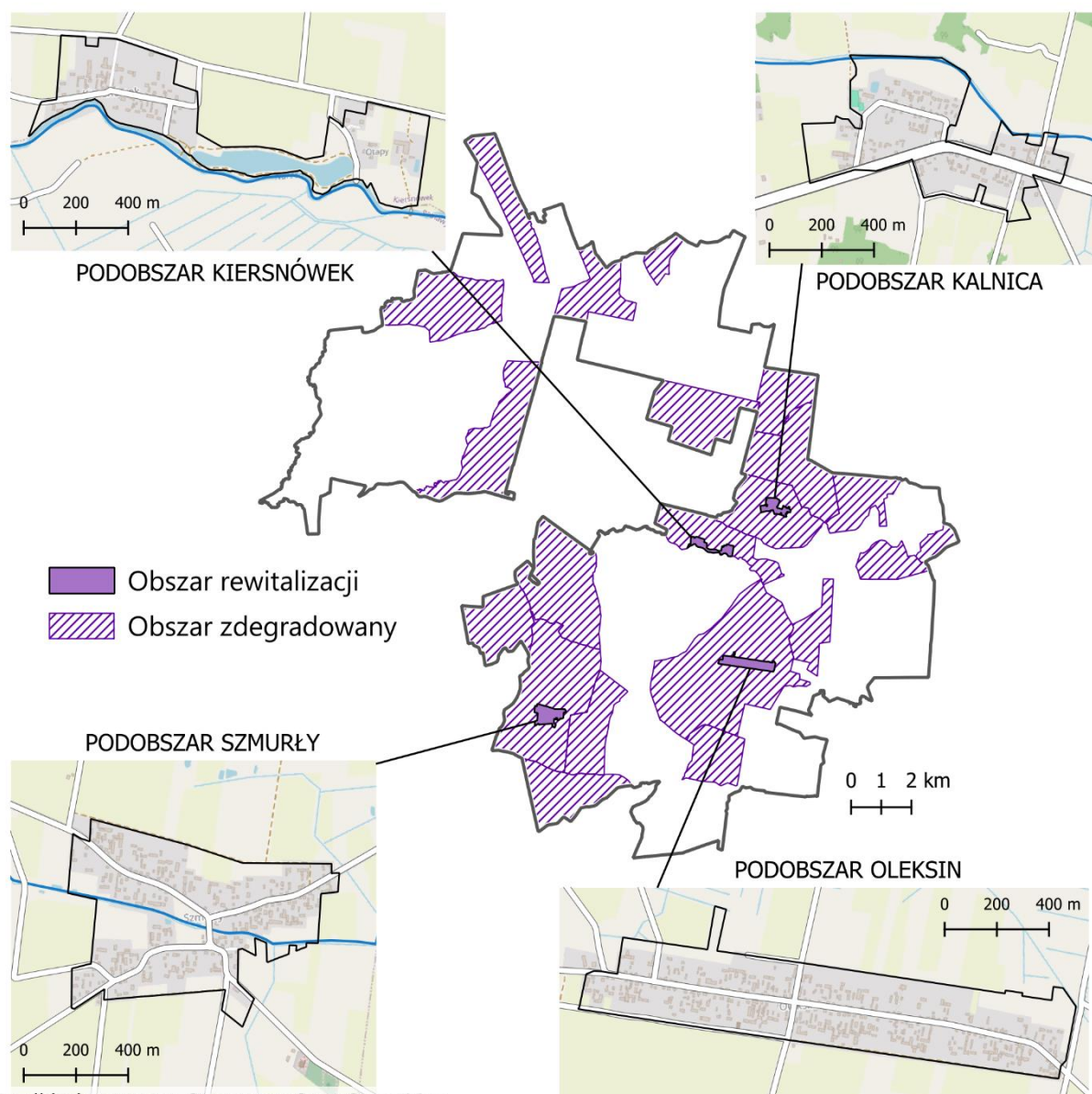
Źródło: opracowanie własne.

W 2023 r. została zapoczątkowana reforma planowania przestrzennego, zgodnie z którą gminy muszą opracować plan ogólny, który ma być podstawą nie tylko do uchwalania planów miejscowych, ale także do wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Uchwałą Nr IX/58/2025 Rady Gminy Brańsk z dnia 28 marca 2025 r. przystąpiono do sporządzenia planu ogólnego Gminy Brańsk. Natomiast aktem prawa miejscowego, który w sposób szczegółowy określa przeznaczenie oraz zasady zagospodarowania poszczególnych obszarów gminy, są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

W 2024 r. mpzp objętych było 99,9% powierzchni gminy ogółem, co znacząco przewyższa średnią dla powiatu bielskiego (22,9%) i województwa podlaskiego (17,4%).

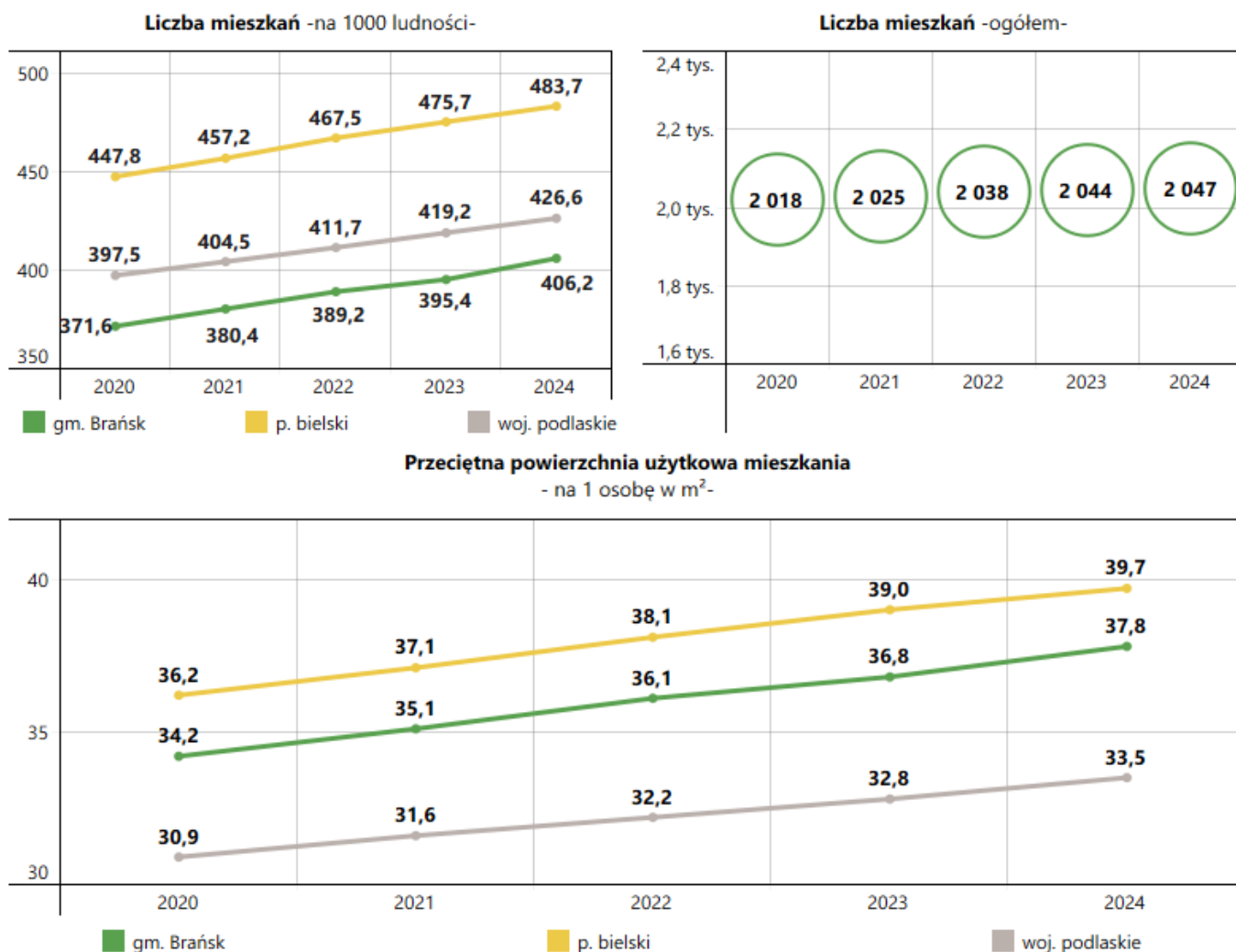
Gmina Brańsk w 2026 r. podjęła się opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji. W marcu i kwietniu 2026 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Gminy Brańsk w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Brańsk. Na podstawie przeprowadzonej delimitacji wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z czterech podobszarów rewitalizacji: Kalnica, Kiersnówek, Oleksin i Szmurły, który zamieszkiwany jest przez 11,8% ludności i stanowi 0,73% powierzchni gminy. Na tych terenach stwierdzono występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i problemów w sferze pozaspołecznej.

Grafika 10 Obszar rewitalizacji w Gminie Brańsk

Źródło: opracowanie własne.

ZASOBY MIESZKANIOWE

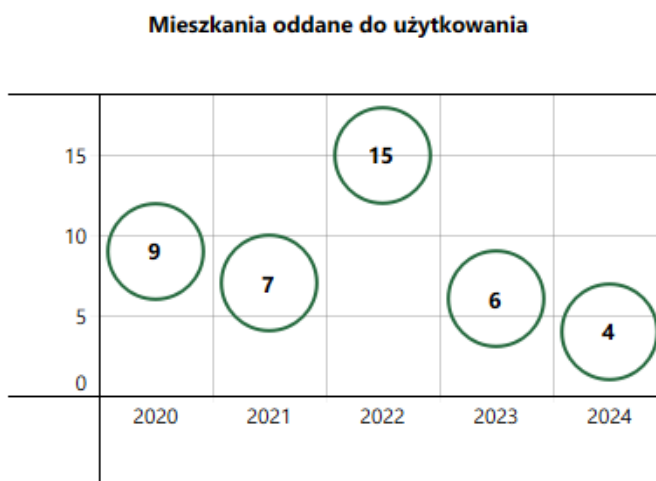
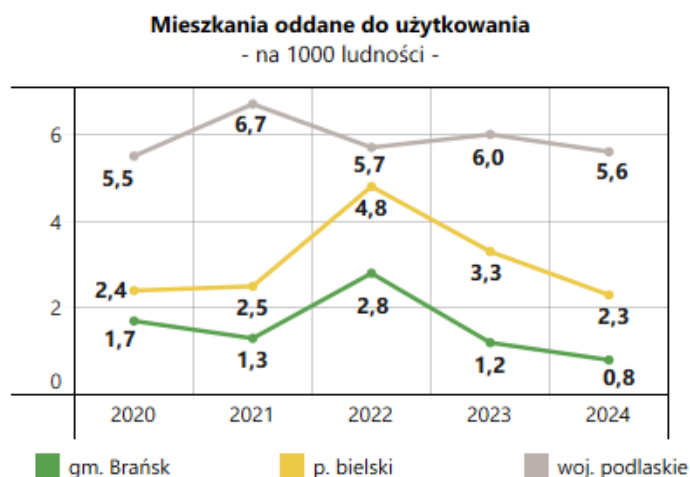

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

Według danych GUS, w latach 2020-2024 liczba mieszkań na terenie Gminy Brańsk wzrosła o 1,4% do poziomu 2 047. W przeliczeniu na 1 000 ludności ich liczba wyniosła 406 – mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (484) i województwa podlaskiego (427). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę wyniosła 37,8 m², co także było wartością niższą na tle powiatu (39,7 m²) i województwa (33,5 m²).

W Gminie Brańsk w latach 2020-2024 liczba nowych mieszkań oddawanych do użytkowania była niewielka –w tym czasie oddano łącznie 41 lokali. Liczba nowo oddawanych mieszkań w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2024 r. wyniosła 0,8, co było wartością niższą w porównaniu do powiatu (2,3) i województwa (5,6). W tym samym czasie na terenie gminy wydano 44 pozwolenia na budowę, z czego wszystkie dotyczyły budynków jednorodzinnych.

ZASOBY MIESZKANIOWE

źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

3.2 Infrastruktura techniczna

W 2024 r. długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wyniosła 136 km, tyle samo co w latach poprzednich. W latach 2020-2024 wzrosła natomiast liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych – o 5,5% do poziomu 1,7 tys. W 2024 r. z sieci wodociągowej korzystało 88,9% mieszkańców gminy – nieco mniej niż udział notowany dla powiatu bielskiego (91,5%) i województwa podlaskiego (91,5%). Zużycie wody z wodociągów przypadające na jednego korzystającego w 2024 r. wyniosło 87,5 m³, co było wartością wyraźnie wyższą niż w powiecie (46,8 m³). Sieć wodociągowa rozwijana była w latach 80 XX w., z tego względu w perspektywie najbliższych lat będzie wymagała stopniowej modernizacji.

W 2024 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 2,2 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych 47. W latach 2020-2024 nie odnotowano rozwoju sieci kanalizacyjnej – jej długość nie uległa zmianie, a liczba przyłączy wzrosła zaledwie o 4. Wynika to z faktu, że rozbudowa sieci kanalizacyjnej w gminie jest kosztowna z uwagi na duże rozproszenie zabudowań mieszkalnych. Z tego względu preferowany jest rozwój przydomowych oczyszczalni ścieków. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej był zatem szczególnie niski – wyniósł zaledwie 2,3% w 2024 r. podczas gdy w powiecie wyniósł 54,3%, a w województwie 66,8%. W latach 2020-2024 wzrosła liczba zbiorników bezodpływowych (tzw. szamb) – o 9,5% do poziomu 948. Wzrosła także liczba przydomowych oczyszczalni o 5,5%, wynosząc 517 w 2024 r. Na terenie gminy nie funkcjonuje natomiast sieć gazowa.

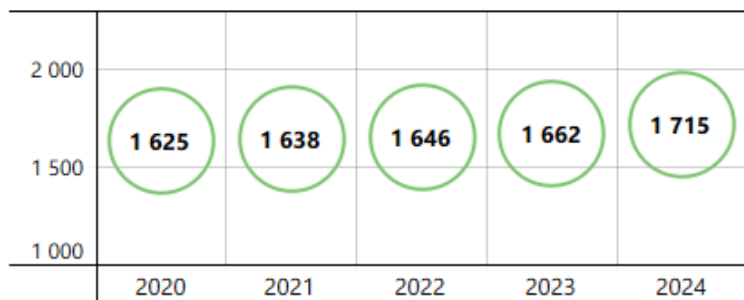
Jednym z podstawowych zadań własnych gminy jest organizacja systemu odbioru oraz zagospodarowania odpadów komunalnych powstających na jej obszarze. Od dnia 17 kwietnia 2026 r. na terenie gminy Brańsk został uruchomiony Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w miejscowości Brzeźnica¹². Według danych GUS za 2024 r. na terenie gminy zebrano 695,0

¹² <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-bransk/informacja-dotyczaca-uruchomienia-punktu-selektywnej-zbiorki-odpadow-komunalnych-pszok> [dostęp: czerwiec 2026 r.]

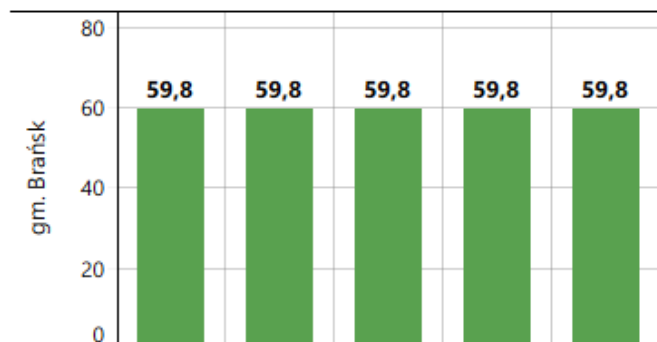
ton odpadów komunalnych, z czego 86,4% pochodziło z gospodarstw domowych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca ilość zmieszanych odpadów komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych w 2024 r. wyniosła w gminie 56,3 kg – znacznie mniej niż wskaźnik dla powiatu bielskiego (113,5 kg) i województwa podlaskiego (144,2 kg). Jednym z głównych problemów gospodarki odpadami jest brak osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu w latach 2022-2024.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

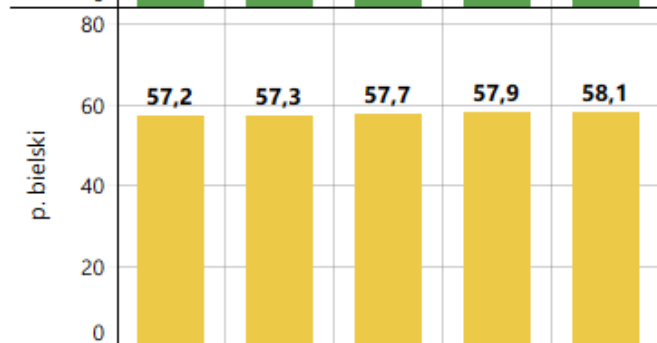
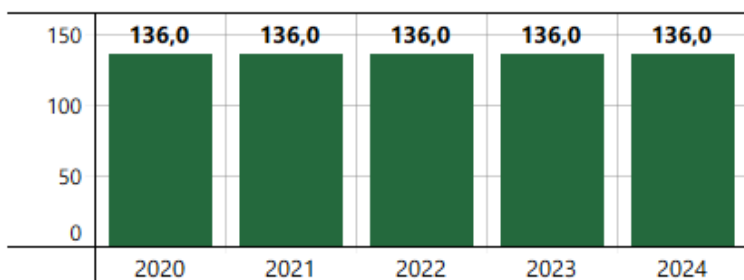
Przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania

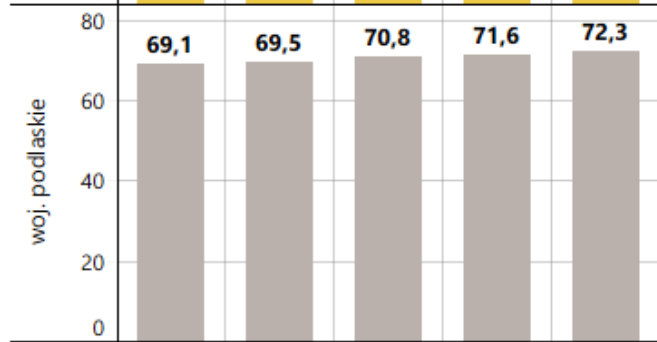
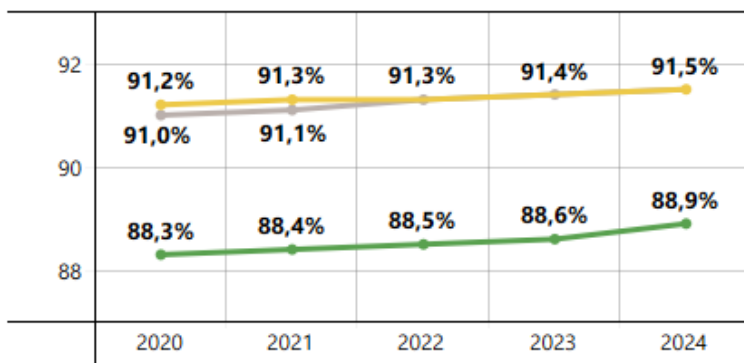
Sieć wodociągowa na 100 km²

Długość eksploatacyjnej sieci wodociągowej [km]

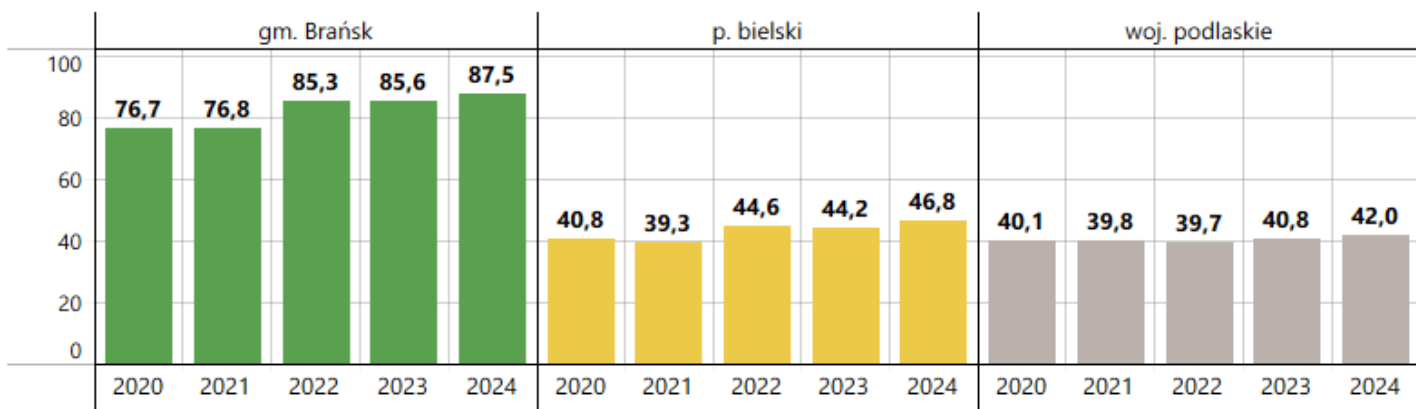

Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej

■ gm. Brańsk ■ p. bielski ■ woj. podlaskie

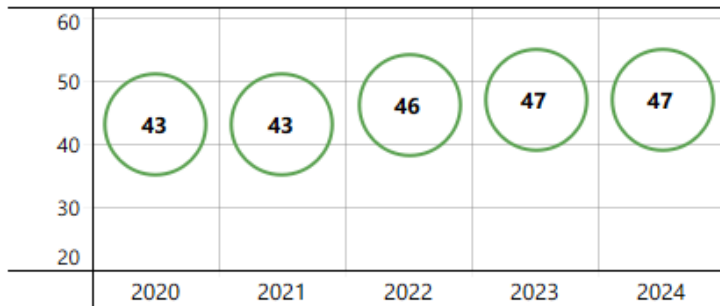
Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego [m³]

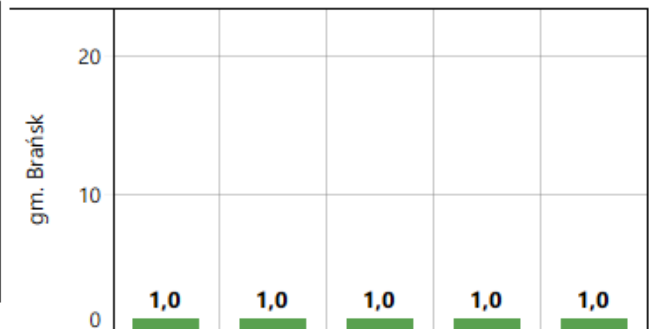
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

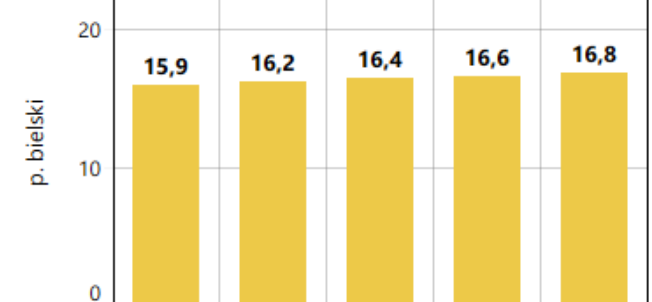
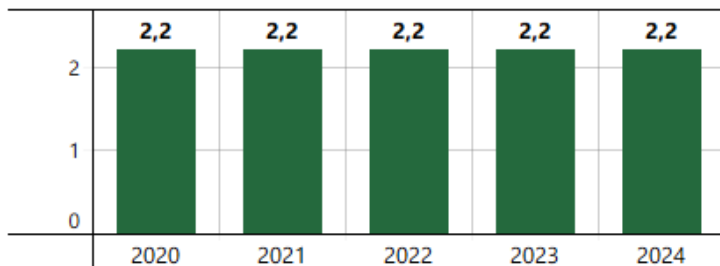
Przylączya kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania

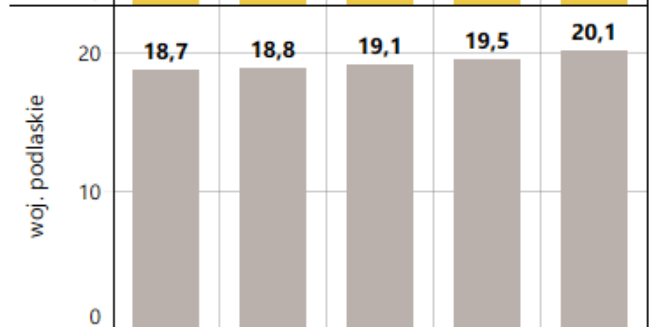
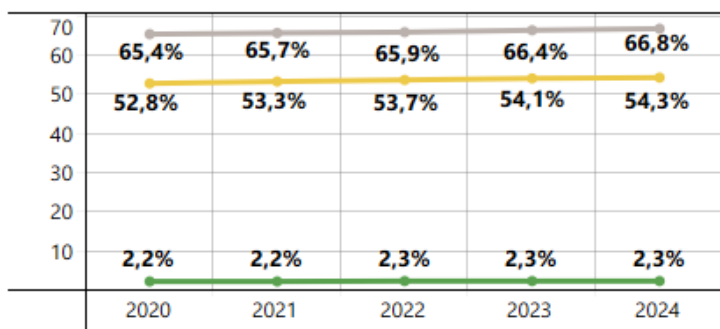
Sieć kanalizacyjna na 100 km²

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]

Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

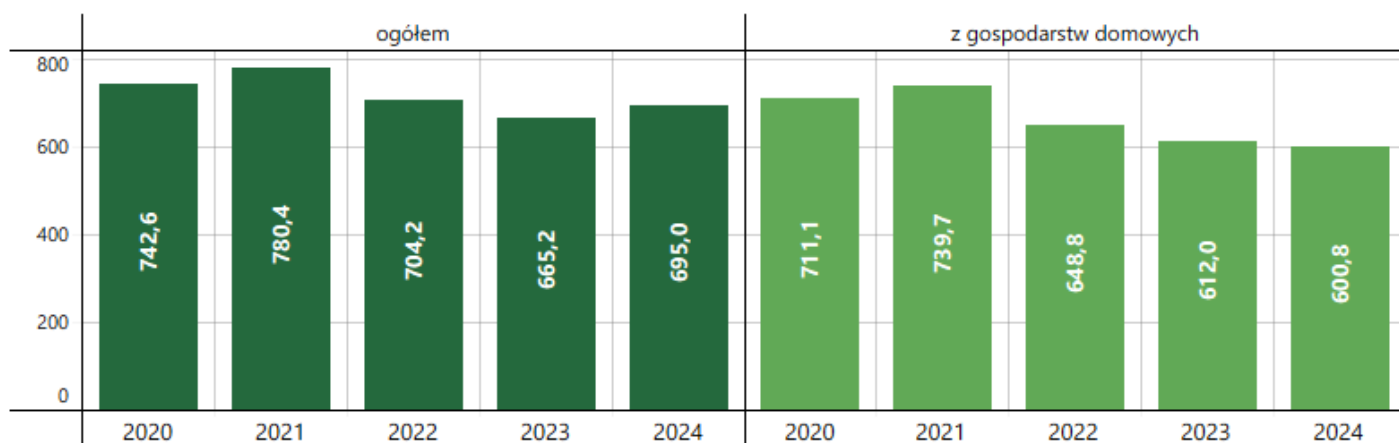

gm. Brańsk p. bielski woj. podlaskie

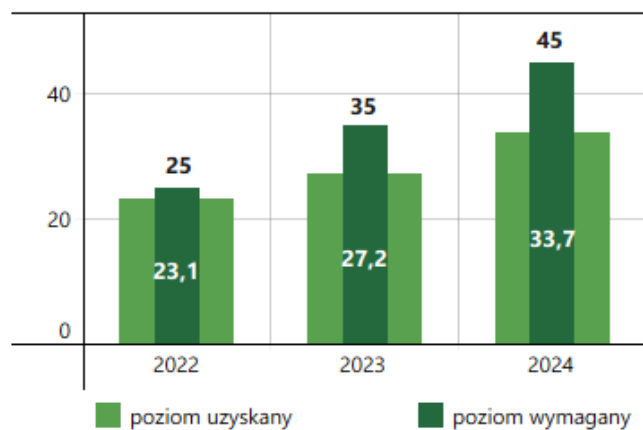
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

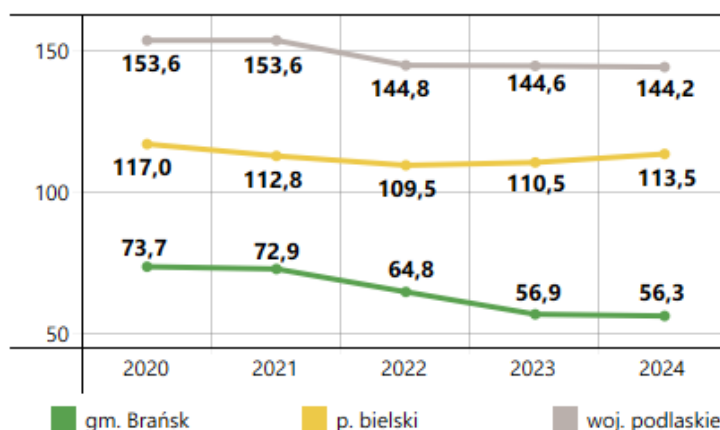
Odpady zebrane w ciągu roku [t]

Przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych

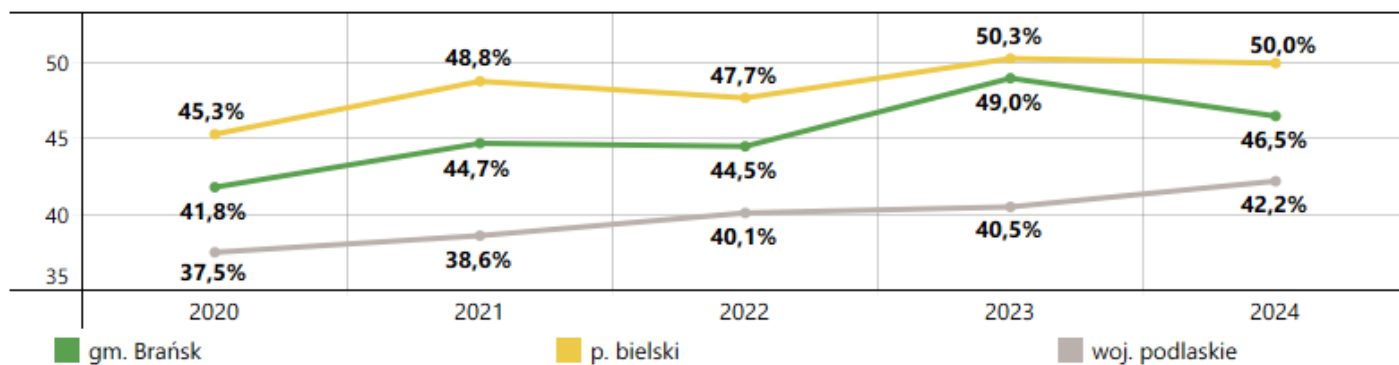

Zmieszane odpady komunalne - z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]-

Odpady zebrane selektywnie

- z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych -

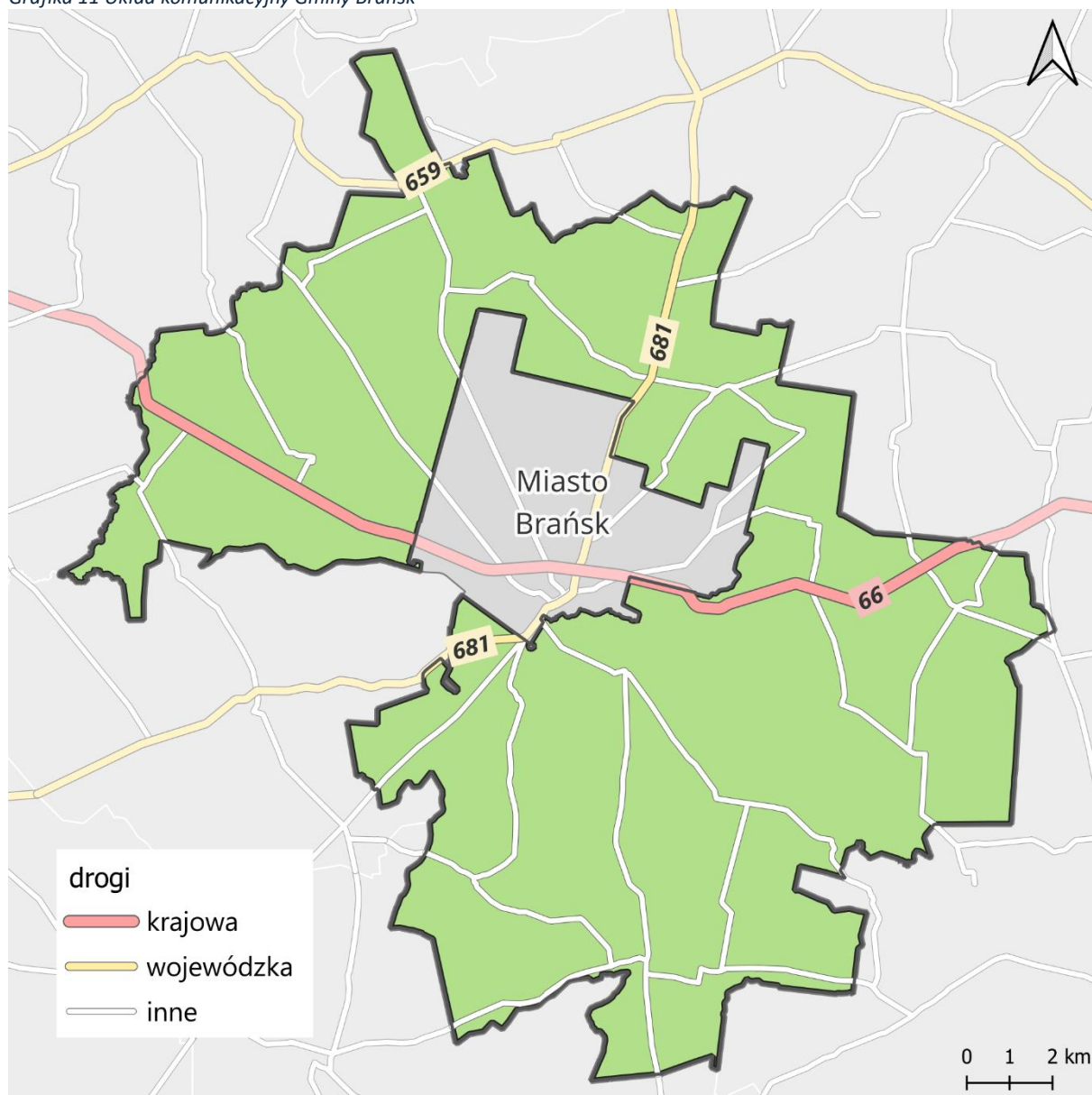
źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS 2020-2024

3.3 Transport i łączność

Układ drogowy Gminy Brańsk składa się z kilku szlaków komunikacyjnych takich jak:

- droga krajowa nr 66 – relacji Zambrów – Połowce, główny szlak prowadzący do Bielska Podlaskiego,
- droga wojewódzka nr 681 – relacji Roszki-Wodźki – Ciechanowiec,
- droga wojewódzka nr 659 – relacji Bielsk Podlaski – Dąbrówka Kościelna,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Grafika 11 Układ komunikacyjny Gminy Brańsk

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto w odległości około 20 km od gminy przebiega droga krajowa nr 19 (relacji Kuźnica – Barwinek) oraz droga ekspresowa S19, będąca elementem szlaku Via Carpatia (relacji Kuźnica – Barwinek). Zgodnie z danymi GUS w 2024 r. długość dróg gminnych wyniosła 404,0 km, z czego 56,8 km było drogami o nawierzchni utwardzonej, a 347,2 km o nawierzchni gruntowej. Warto wspomnieć, że na terenie gminy nie funkcjonują drogi rowerowe.

Przez gminę nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe stacje kolejowe zlokalizowane są w Mieście Bielsk Podlaski, Gminie Bielsk Podlaski oraz Gminie Szpietowo – przez te gminy przebiegają linie kolejowe nr 32 relacji Czeremcha – Białystok, nr 52 relacji Lewki – Nieznany Bór oraz nr 6 relacji Zielonka – Kuźnica Białostocka.

Oferta transportu publicznego jest na terenie gminy ograniczona. Gmina Brańsk zgodnie z porozumieniem międzygminnym przyjętym Uchwałą Nr XV/106/2025 Rady Gminy Brańsk z dnia 26 listopada 2026 r. jest organizatorem transportu zbiorowego na linii: Bielsk Podlaski - Brańsk - Rudka – Ciechanowiec. Aktualnie autobusy kursują 3 razy w ciągu dnia, wyłącznie w dniach roboczych od poniedziałku do piątku – z linii korzysta głównie młodzież szkolna.

Dostęp do internetu

W zakresie łączności istotną kwestią jest również dostęp do internetu. Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do internetu” na koniec grudnia 2025 r. łączna liczba punktów adresowych w Gminie Brańsk wyniosła 2 616, z czego w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych było 2 460 punktów adresowych, 171 tzw. białych plam NGA, w tym 156 punktów pozostawało bez żadnego zasięgu. Biorąc pod uwagę te dane oraz podział na rodzaj zasięgu, rzeczywisty dostęp do szerokopasmowego internetu wyniósł 66,9%. Najwięcej punktów adresowych (98,8%) posiadało przepustowość na poziomie 1 000 Mb/s. Pod względem liczby zasięgów dominowało medium światłowodowe (87,7%). W raporcie wskazano, że w Gminie Brańsk ogłoszono plany inwestycyjne dotyczące rozwoju dostępu do internetu szerokopasmowego, które objęły:

- plany inwestycyjne komercyjne – łącznie 113 punktów adresowych, z czego:
 - 96 punktów adresowych znajdujących się już w zasięgu rzeczywistym,
 - 8 punktów adresowych znajdujących się w zasięgu wyłącznie hurtowym,
 - 8 punktów adresowych znajdujących się w zasięgu teoretycznym,
 - 1 punkt adresowy będący białą plamą (bez zasięgu).
- plany inwestycyjne ze środków publicznych – obejmujące 543 punkty adresowe.

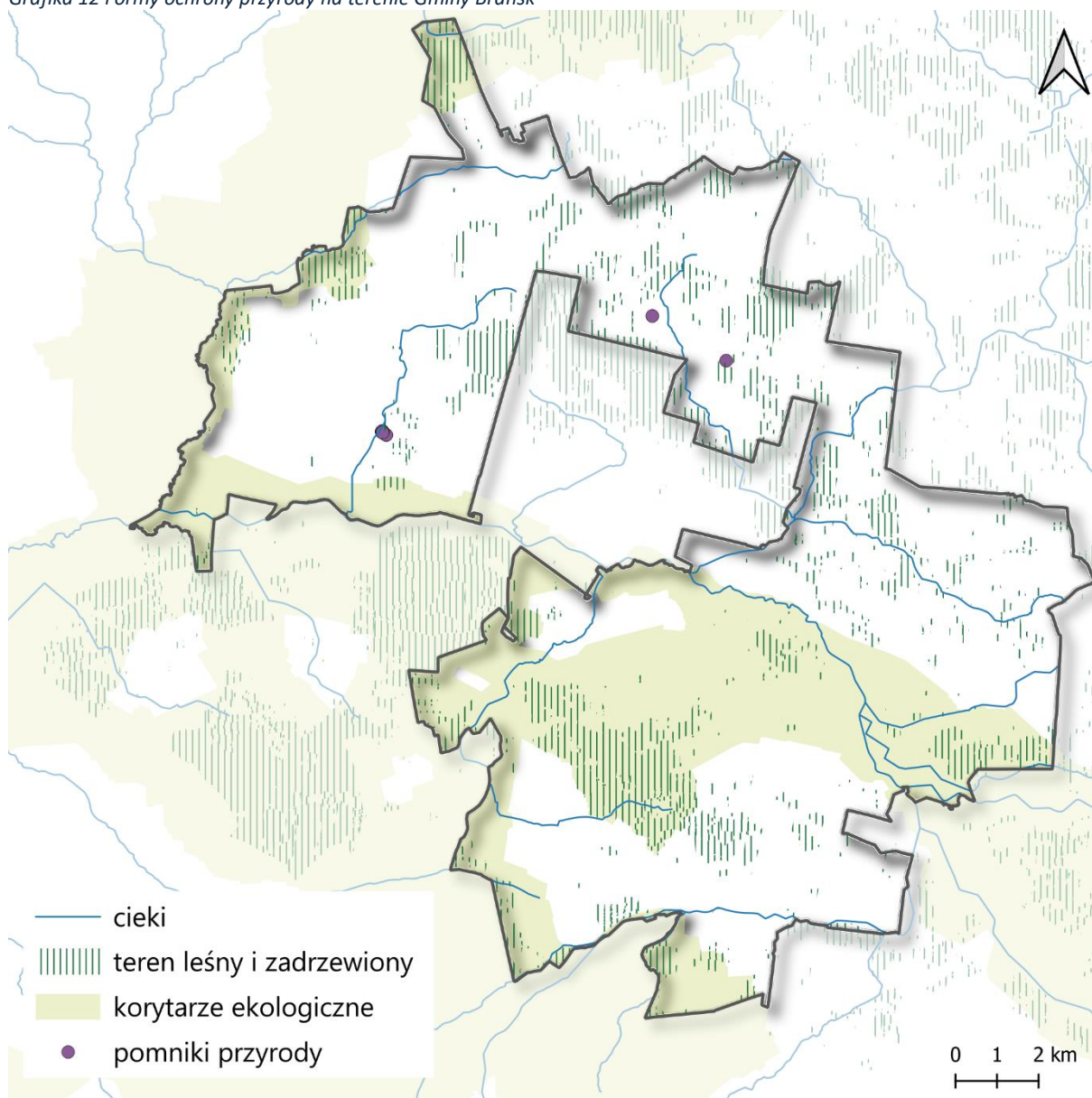
Na terenie gminy Brańsk zlokalizowany jest przebieg dwóch sieci szerokopasmowych SSPW – Szerokopasmowa Sieć Polski Wschodniej oraz NSSD Nadbużańska Szerokopasmowa Sieć Dystrybucyjna.

4. Diagnoza sfery środowiskowo-klimatycznej

4.1 Stan środowiska przyrodniczego

Pod względem fizycznogeograficznym Gmina Brańsk położona jest w mezoregionie Równiny Bielskiej. Lesistość gminy w 2024 r. wyniosła 15,4%, była zatem niższa na tle powiatu bielskiego (21,6%) i województwa podlaskiego (31,3%). W gminie nie występują powierzchniowe formy ochrony przyrody – zlokalizowane są natomiast pomniki przyrody.

Grafika 12 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Brańsk

Źródło: opracowanie własne.

Według danych MIDAS¹³ w obrębie gminy znajduje się złożo eksploatowane okresowo (Oleksin) oraz jedno złożo szczegółowo rozpoznane (Świridy II) – są to złoża piasków i żwirów.

Na stan środowiska naturalnego wpływa m.in. jakość powietrza. Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna stacja pomiarowa należąca do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ). Biorąc jednak informacje zawarte w *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie podlaskim* (raporty za lata 2020-2024) oraz mapę zanieczyszczeń wykonaną przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy za lata 2020-2024¹⁴ zauważa się poprawę jakości powietrza.

Według polskich norm średnie roczne stężenie zanieczyszczeń nie powinno przekraczać:

- 40 µg/m³ w przypadku pyłu PM₁₀,
- 20 µg/m³ w przypadku pyłu PM_{2,5},
- 1 ng/m³ w przypadku benzopirenu w pyle PM₁₀.

Warto dodać, że zgodnie z bardziej restrykcyjnymi normami rekomendowanymi przez WHO:

- PM₁₀ nie powinno przekraczać 15 µg/m³,
- PM_{2,5} nie powinno przekraczać 5 µg/m³,
- Benzopirenu w pyle PM₁₀ – brak normy, ponieważ nawet bardzo niskie stężenia mają negatywny wpływ na zdrowie człowieka.

Poniżej przedstawiono statystyki wybranych wyników obiektywnego szacowania wykonanego dla Gminy Brańsk w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza w 2024 r. Wyniki modelowania wskazują, że polskie normy w zakresie jakości powietrza nie zostały przekroczone – w przypadku PM₁₀ nie odnotowano także przekroczenia normy WHO, co wskazuje na dobrą jakość powietrza na terenie gminy. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza pozostaje tzw. niska emisja pochodząca z ogrzewania budynków mieszkalnych.

Tabela 5 Statystyki wybranych wyników obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza w 2024 r. w Gminie Brańsk

PM ₁₀ średnia roczna [µg/m ³]			PM _{2,5} średnia roczna [µg/m ³]			B(a)P średnia roczna [ng/m ³]		
min	max	średnia	min	max	średnia	min	max	średnia
14,6	16,9	14,9	7,9	9,8	8,1	0,27	0,97	0,31

Źródło: Raport - Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2024.

W ramach adaptacji do zmian klimatu do istotnych działań należy zaliczyć rozwój odnawialnych źródeł energii. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki na terenie gminy w 2025 r. nie funkcjonowała

¹³ System Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych Polski prowadzony przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy.

¹⁴ <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/maps/modeling> (dostęp: 01.04.2026 r.).

żadna instalacja wykorzystująca odnawialne źródła energii o mocy większej niż 50 kW. Oficjalne dane URE nie uwzględniają jednak instalacji o mniejszej mocy niż 50 kW i instalacji prosumenckich (produkujących prąd na użytek własny).

Prawo wodne

Plan gospodarowania wodami stanowi najważniejszy dokument z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Gmina Brańsk położona jest w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Narwi i regionie wodnym Bugu. W poniższym zestawieniu zostały ujęte informacje wynikające z II aktualizacji *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*¹⁵, przedstawiające wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie gminy. Zapisy planu dostępne są na stronach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Tabela 6 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy

Kod JCWP	Nazwa	Typologia/status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
Region wodny Narwi				
RW200010261549	Liza	Potok lub strumień nizinny piaszczysty/naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny dobry
Region wodny Bugu				
RW200010267146549	Bronka	Potok lub strumień nizinny piaszczysty/naturalna część wód	Zły	Słaby stan ekologiczny
RW20001026714656	Siennica		Zły	Zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW20001026714649	Leśna		Zły	Słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW200010267146749	Siennica		Zły	Umiarkowany stan ekologiczny
RW200011267146699	Mianka od Dzieży do ujścia	Rzeka nizinna/naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny
RW20001626714673	Nurzec od Nurczyka do Siennicy	Rzeka w dolinie o dużym udziale torfowisk/naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny

Źródło: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Tabela 7 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy

Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW200052	Dobry	Dobry	Dobry	Niezagrożona
GW200055	Dobry	Dobry	Dobry	Niezagrożona

Źródło: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. z 2023 r. poz. 300).

Na terenie gminy występują urządzenia melioracji wodnej – sieć drenarska oraz rowy melioracyjne, których utrzymanie należy do właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych¹⁶.

Poniżej wskazano działania podstawowe i uzupełniające zidentyfikowane w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, które zostały przypisane do JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Brańsk.

Tabela 8 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW znajdujących się na terenie Gminy Brańsk

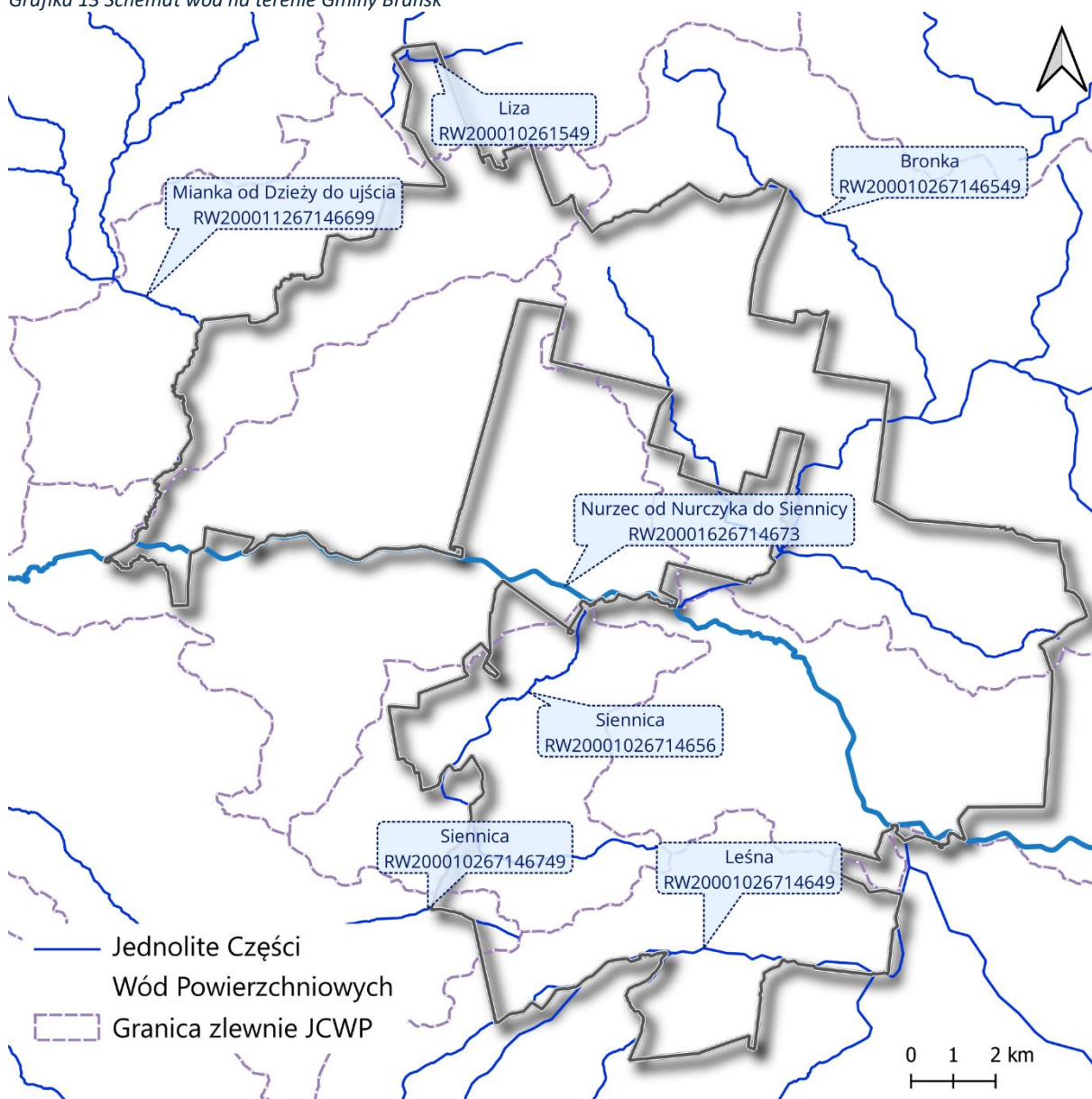
Kod JCWP	Działania podstawowe	Działania uzupełniające
RW200010261549	- Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin, - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50), - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta, - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność, - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,	- Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP, - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami, - Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP,
RW200010267146549	Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,	Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami,
RW20001026714656	Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie	Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP,

¹⁶ Zgodnie z zapisami art. 205 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478 ze zm.).

	dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,	Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami,
RW20001026714649		
RW200010267146749		Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami
RW200011267146699		
RW20001626714673		
Kod JCWPd	Działania podstawowe	Działania uzupełniające
GW200052	Brak działań	
GW200055	Reambulacja dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszarów ochronnych głównego zbiornika wód podziemnych.	Brak działań.

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
<http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Grafika 13 Schemat wód na terenie Gminy Brańsk

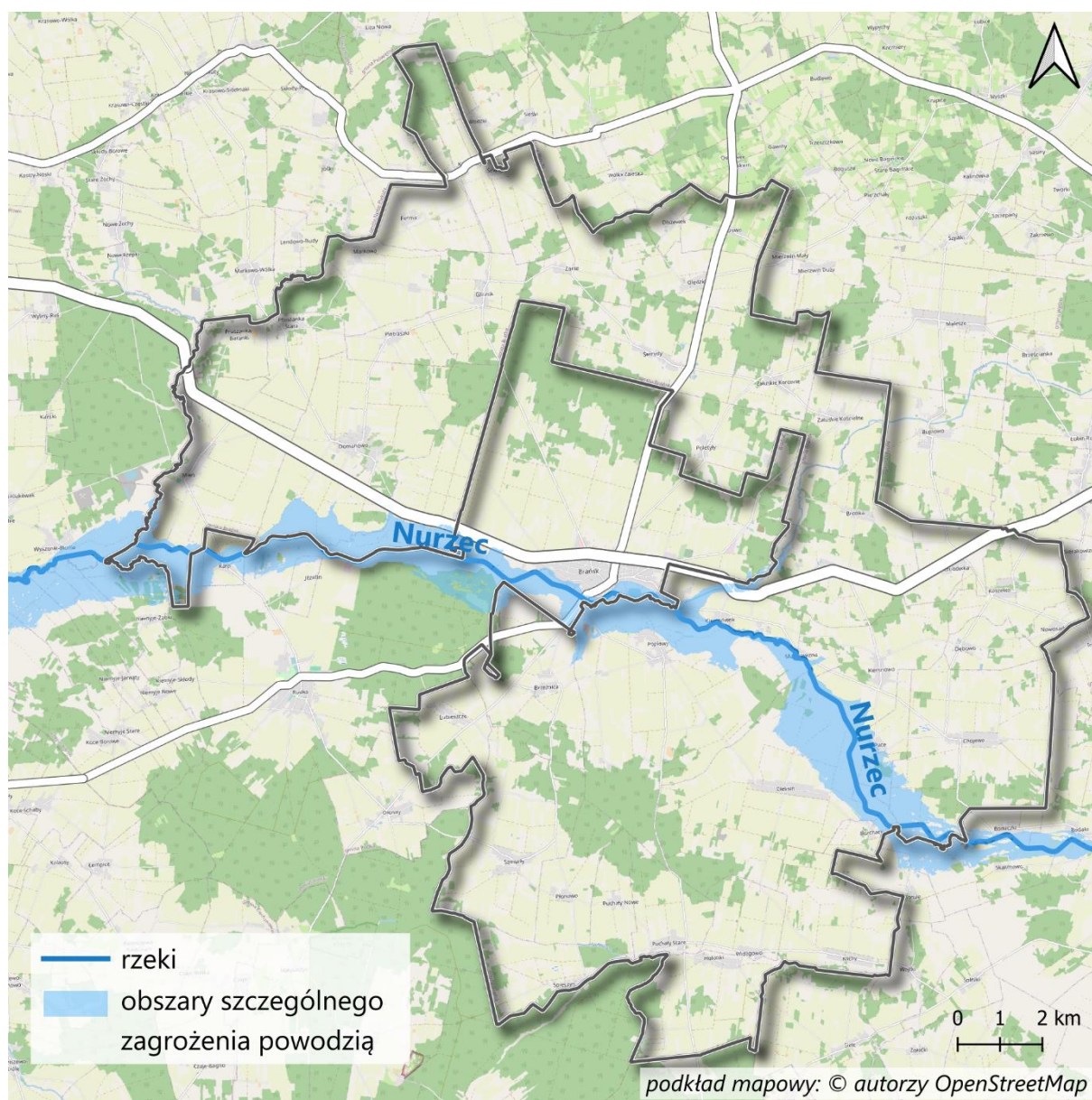
Źródło: opracowanie własne.

Wśród istotnych dokumentów z zakresu gospodarki wodnej wymienić należy *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*. Zapisy ustawy Prawo wodne podają za cel nadrzędny ograniczenie negatywnych skutków powodzi. Jest on związany z zarządzaniem ryzykiem powodziowym w celu ochrony życia i zdrowia ludzi, ale również dla ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego czy prowadzonej działalności gospodarczej. We wspomnianym planie zawarto trzy cele główne takie jak:

- Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
- Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
- Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Wspomniany plan zawiera mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego, które obejmują trójstopniową ocenę ryzyka dotyczącą prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi: 0,2%, 1% i 10%. Zagrożenie 10% jest stosunkowo wysokie (występuje raz na 10 lat). Jak wynika z map zagrożenia powodziowego¹⁷ i map ryzyka powodziowego¹⁸ Gmina Brańsk zagrożona w stopniu wysokim wystąpieniem powodzi ze strony rzeki Nurzec.

Grafika 14 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gminy Brańsk

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze środowiskowym ważnym dokumentem jest *Plan przeciwdziałania skutkom suszy*, którego celem jest: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukacja i zarządzanie

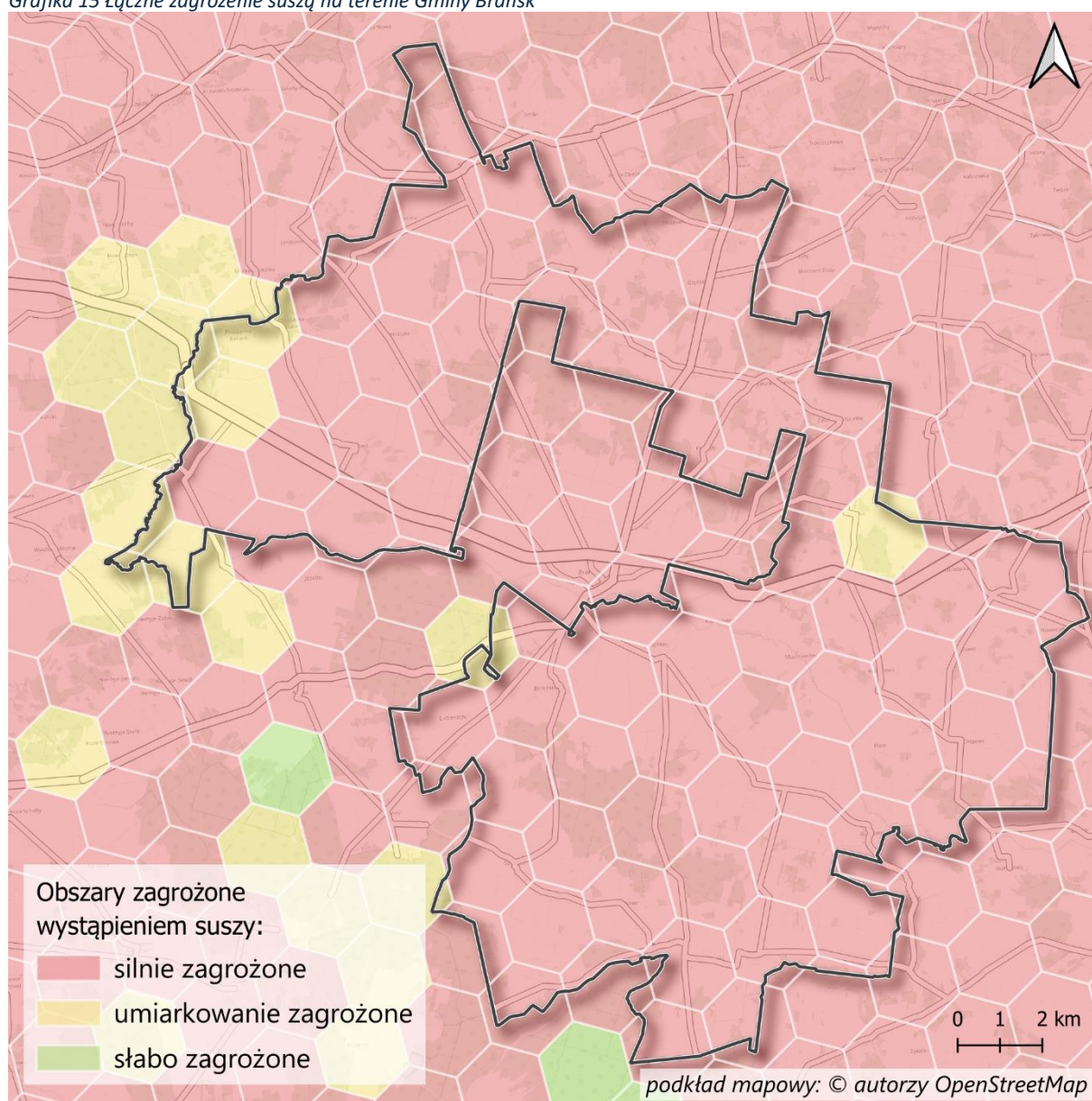
¹⁷ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP (dostęp: 01.04.2026 r.).

¹⁸ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMRP (dostęp: 01.04.2026 r.).

ryzykiem suszy, formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Według poszczególnych typów klas zagrożenia suszą, sytuacja dla Gminy Brańsk przedstawia się następująco¹⁹:

- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – północna część gminy klasa II (umiarkowanie zagrożone), południowa część klasa I (słabo zagrożone);
- zagrożenie suszą hydrologiczną – klasa II (umiarkowanie zagrożone);
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa IV (ekstremalnie zagrożone);
- zagrożenie suszą atmosferyczną – klasa III (silnie zagrożone).

Grafika 15 Łączne zagrożenie suszą na terenie Gminy Brańsk

Źródło: opracowanie własne.

¹⁹ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMRP (dostęp: 01.04.2026 r.).

Według łącznego zagrożenia suszą Gmina Brańsk jest silnie zagrożona wystąpieniem suszy. Uwzględniając postępujące zmiany klimatu, można spodziewać się, że w przyszłości zjawisko suszy będzie jeszcze bardziej dotkliwe. W związku z tym w gminie zaleca się inwestycje w błękitno-zieloną infrastrukturę, w tym systemy retencji wody.

5. Wyniki badań ankietowych

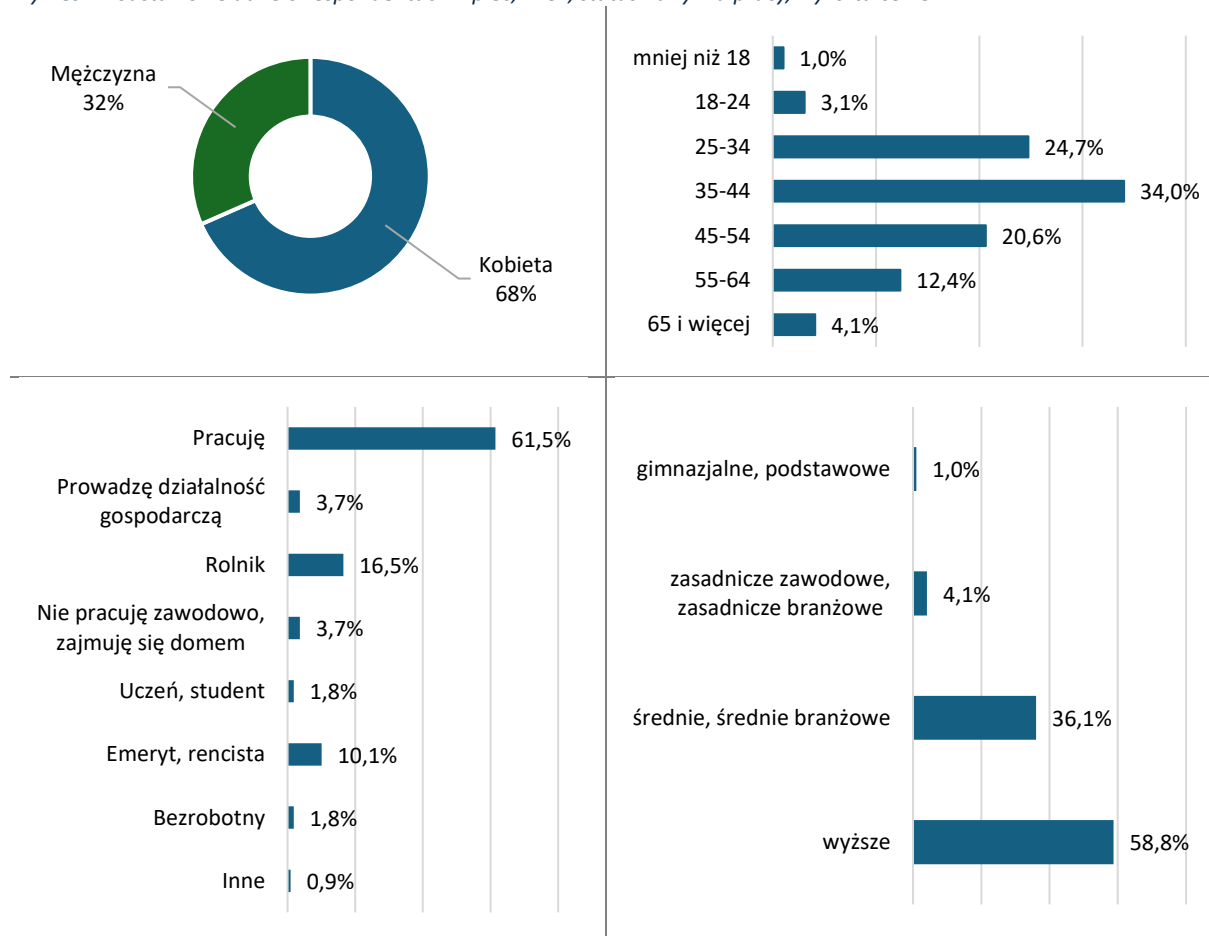
Na przełomie lutego i marca 2026 r. przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Brańsk. W badaniu udział wzięło 99 osób. Ankiety zostały zrealizowane metodą CAWI (Computer-Assisted Web Interview), umożliwiającą respondentom wypełnienie kwestionariusza w formie elektronicznej. Celem badania była analiza opinii mieszkańców w zakresie zagadnień związanych ze sferą społeczno-gospodarczą oraz przestrzenno-środowiskową, co pozwoliło na identyfikację potrzeb lokalnej społeczności oraz stanowiło istotny punkt odniesienia przy formułowaniu rekomendacji strategicznych dla rozwoju gminy. Warto podkreślić, że ze względu na nielosowy charakter doboru próby wyniki nie są w pełni reprezentatywne. Mimo to dostarczają istotnych informacji, które pozwalają zidentyfikować kluczowe wyzwania rozwojowe oraz wskazać na obszary wymagające szczególnej uwagi.

- Większość ankietowanych (76,8%) pozytywnie ocenia gminę jako miejsce do życia, przy niewielkim odsetku ocen jednoznacznie negatywnych (8,1%). Jednocześnie blisko 67% respondentów nie planuje zmiany miejsca zamieszkania, choć 22,2% deklaruje zamiar przeprowadzki w ciągu najbliższych 5 lat (najczęściej do Białegostoku i Bielska Podlaskiego).
- W obszarze środowiskowym najwyżej oceniono czystość powietrza (83,7% ocen pozytywnych), stan środowiska naturalnego (74,5%) oraz dostępność terenów przyrodniczych (69,4%). Najwięcej uwag krytycznych dotyczyło czystości miejsc publicznych (21,4%), jednak również w tym przypadku przeważały opinie pozytywne (66,3%).
- W sferze gospodarczej dominują oceny negatywne – przede wszystkim w zakresie możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy (63,6%) oraz dostępności miejsc pracy (50,5%). Wysokość wynagrodzeń negatywnie oceniło 44,4% badanych. Warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz wsparcie przedsiębiorców oceniano najczęściej neutralnie, co wynika z faktu, że większość respondentów nie prowadzi działalności gospodarczej. Ponadto blisko 63% respondentów pracuje na terenie Gminy Brańsk, natomiast 22,2% poza jej obszarem (głównie w Białymstoku i Bielsku Podlaskim).
- W zakresie usług dla dzieci i młodzieży najlepiej oceniono dostępność przedszkoli oraz jakość nauczania w szkołach (ponad 50% ocen pozytywnych). Najwięcej ocen negatywnych dotyczyło

natomiast dostępności placów zabaw (47,5%) oraz oferty spędzania czasu wolnego dla tej grupy (52,5%).

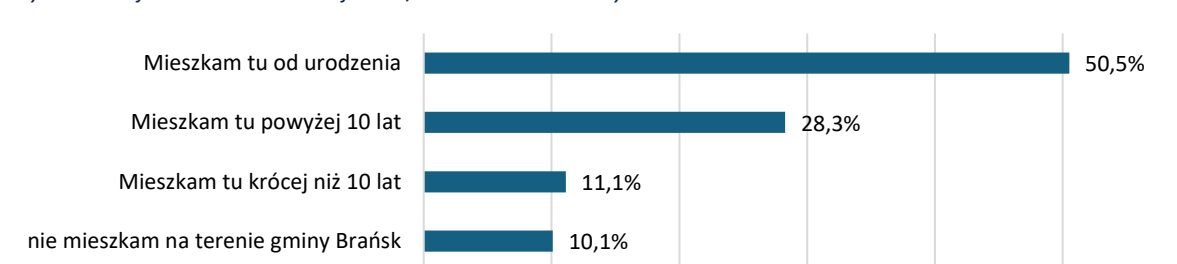
- W obszarze usług społecznych relatywnie najwyżej oceniono dostęp do lekarzy rodzinnych (47,4%), działalność instytucji pomocy społecznej (43,9%) oraz dostosowanie budynków publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (41,2%). Jednocześnie wyraźnie negatywnie oceniono dostęp do lekarzy specjalistów (61,9%), a opinie dotyczące oferty kulturalnej były podzielone.
- W obszarze transportu i infrastruktury technicznej pozytywnie oceniono przepustowość głównych tras w godzinach szczytu (68,4%) oraz dostęp do internetu (58,2%). Negatywne opinie przeważały natomiast w odniesieniu do dostępności transportu publicznego (66,7%) oraz infrastruktury rowerowej (58,6%).
- Ocena atrakcyjności turystycznej gminy jest niejednoznaczna – znaczna część respondentów nie miała wyrobionej opinii, 29,3% oceniło ją negatywnie, a 23,2% dostrzegło jej potencjał. Do głównych czynników wyróżniających gminę zaliczono drogi o nawierzchni betonowej (21,6%) oraz walory krajobrazowe i przyrodnicze (18,9%).
- Wśród najczęściej wskazywanych wad gminy wymieniono m.in. wykluczenie komunikacyjne (16,3%), oraz ograniczoną dostępność miejsc pracy (14,3%). Za główne atuty uznano natomiast atrakcyjny krajobraz (28,6%) oraz dobry stan infrastruktury drogowej (16,7%).
- Wśród priorytetowych kierunków działań wskazano przede wszystkim potrzebę poprawy infrastruktury, zwiększenia dostępu do terenów rekreacyjnych oraz rozwoju publicznego transportu zbiorowego.

Wykres 1 Podstawowe dane o respondentach – płeć, wiek, status na rynku pracy, wykształcenie

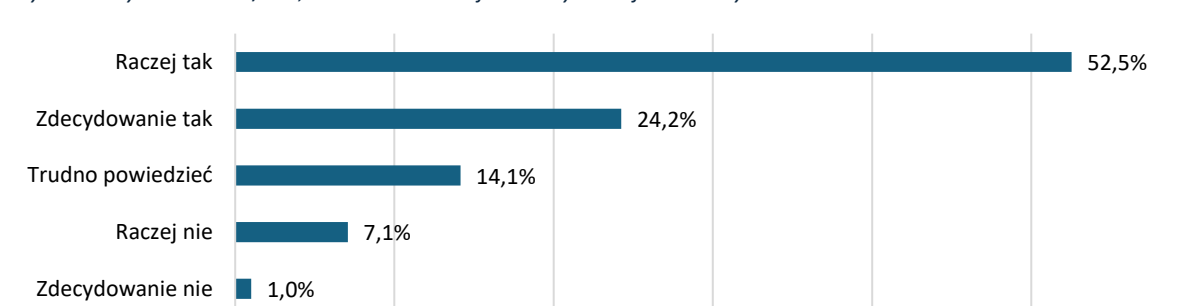
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 2 Od jak dawna zamieszkuje Pani/Pan na terenie Gminy Brańsk?

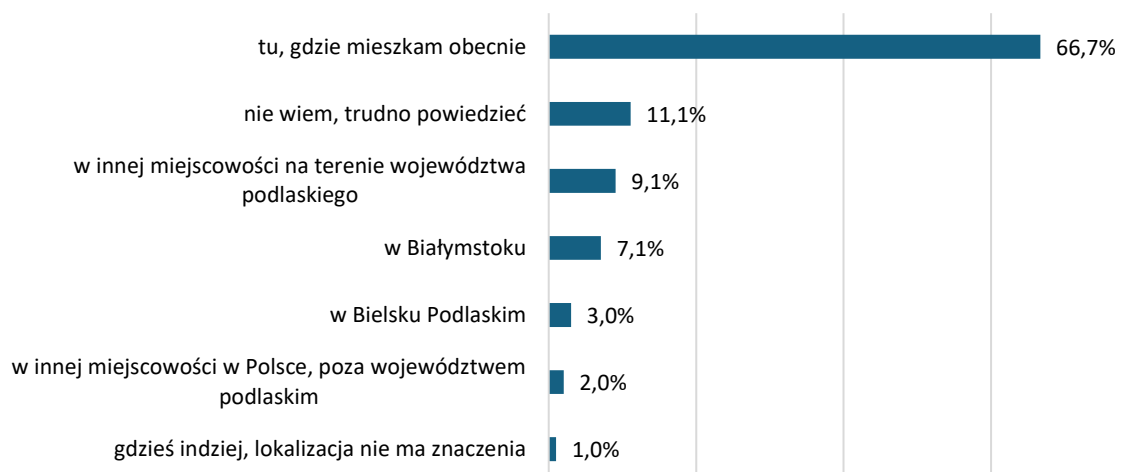
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 3 Czy uważa Pani/Pan, że Gmina Brańsk jest dobrym miejscem do życia?

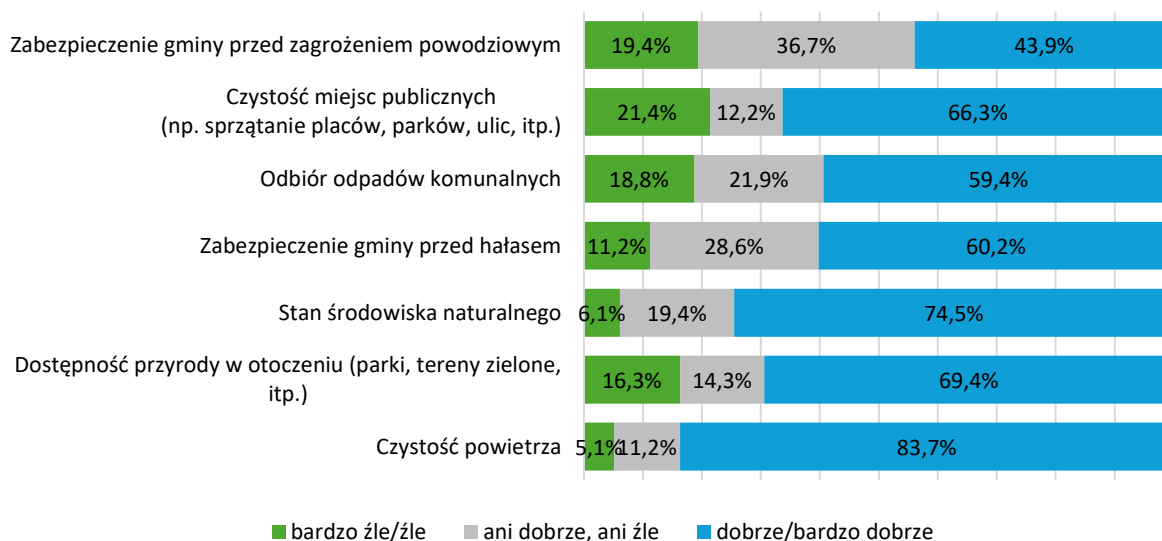
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 4 Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby Pani/chciałby Pan mieszkać?

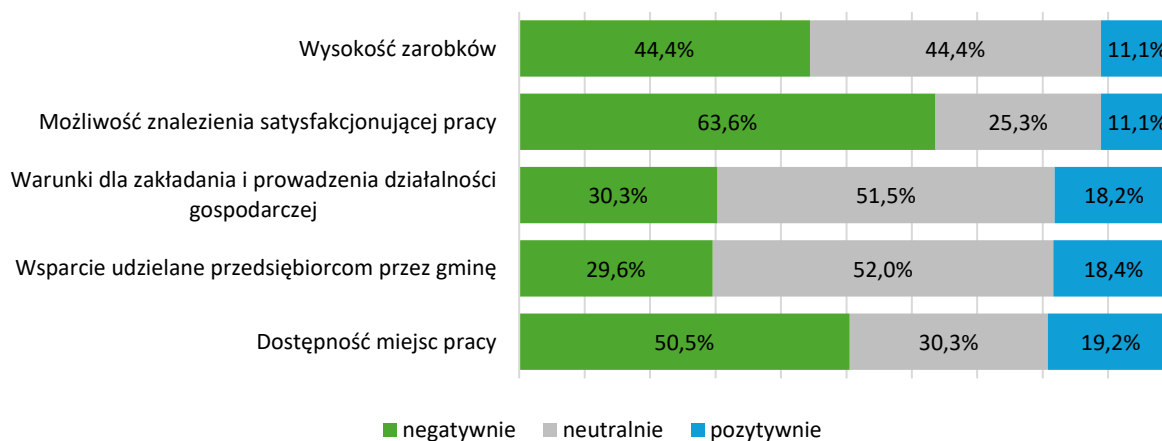
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 5 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania stan środowiska naturalnego i usługi z nim związane?

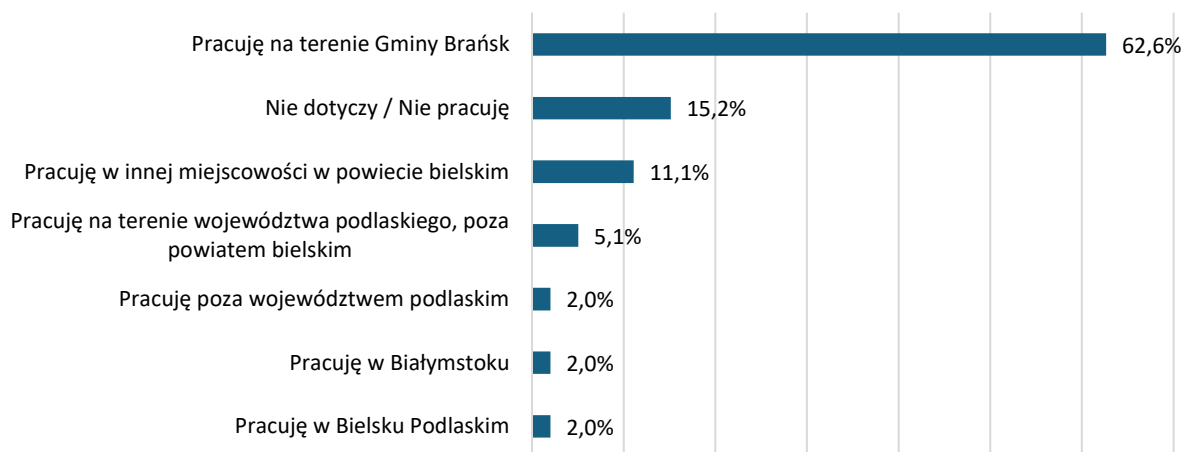
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 6 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania rynek pracy?

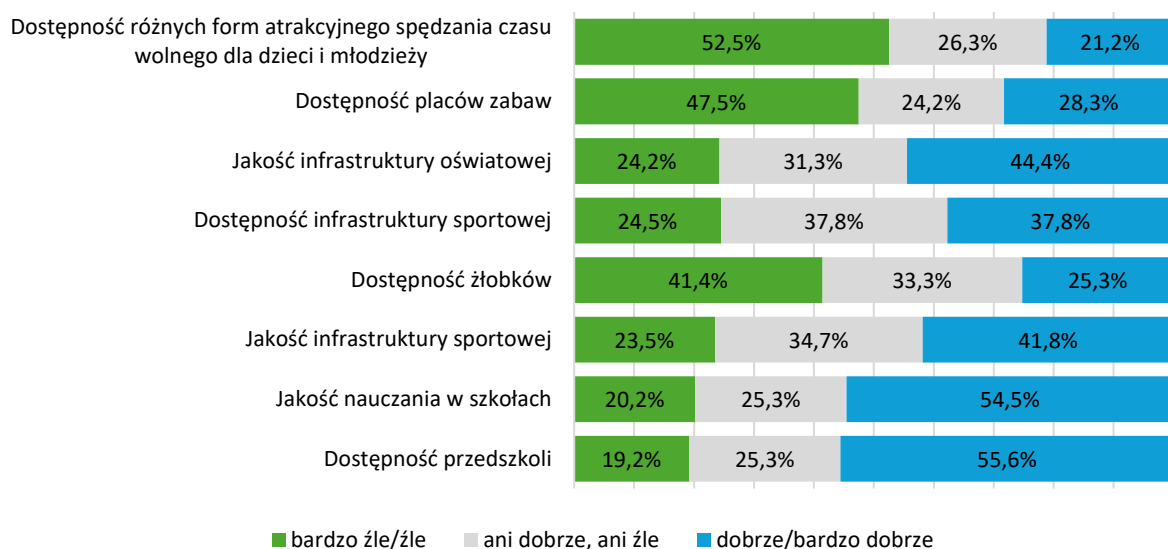
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 7 Gdzie jest zlokalizowane Pani/Pana miejsce pracy?

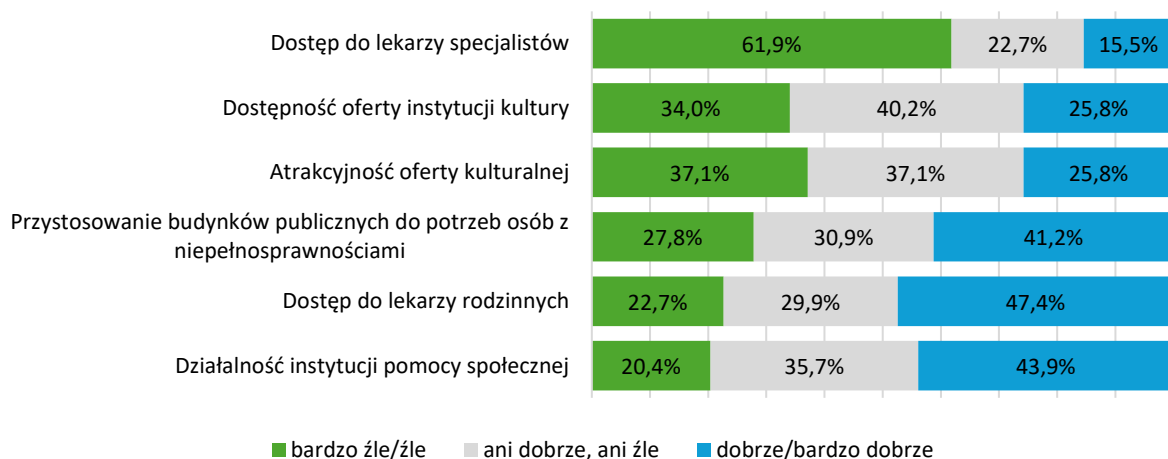
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 8 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania usługi skierowane do dzieci i młodzieży?

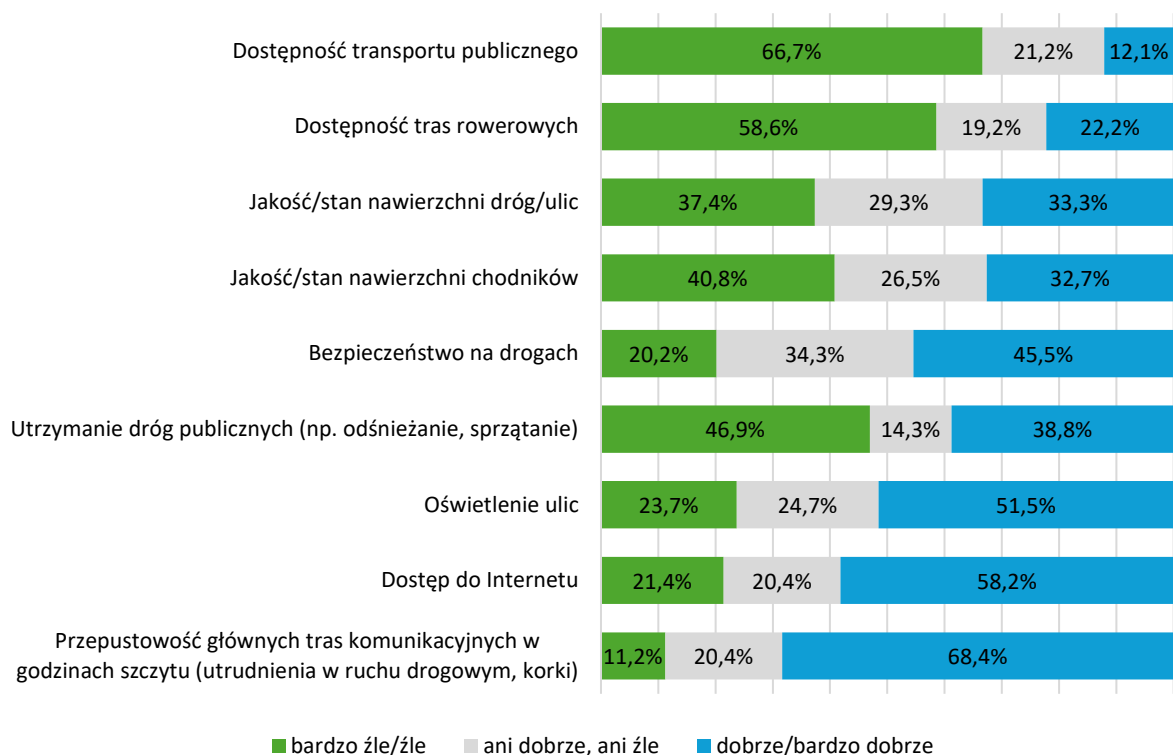
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 9 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania świadczone usługi społeczne i zdrowotne?

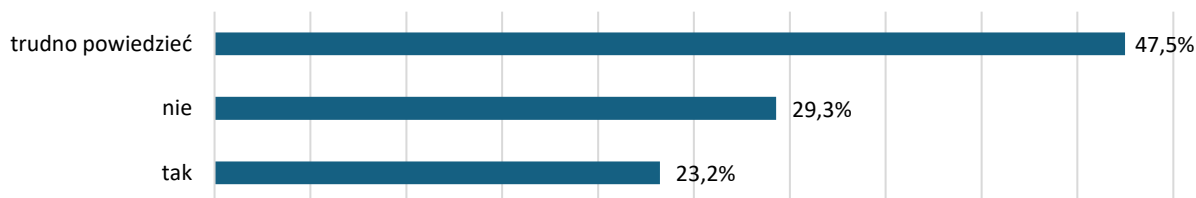
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 10 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania dostęp do komunikacji i stan infrastruktury?

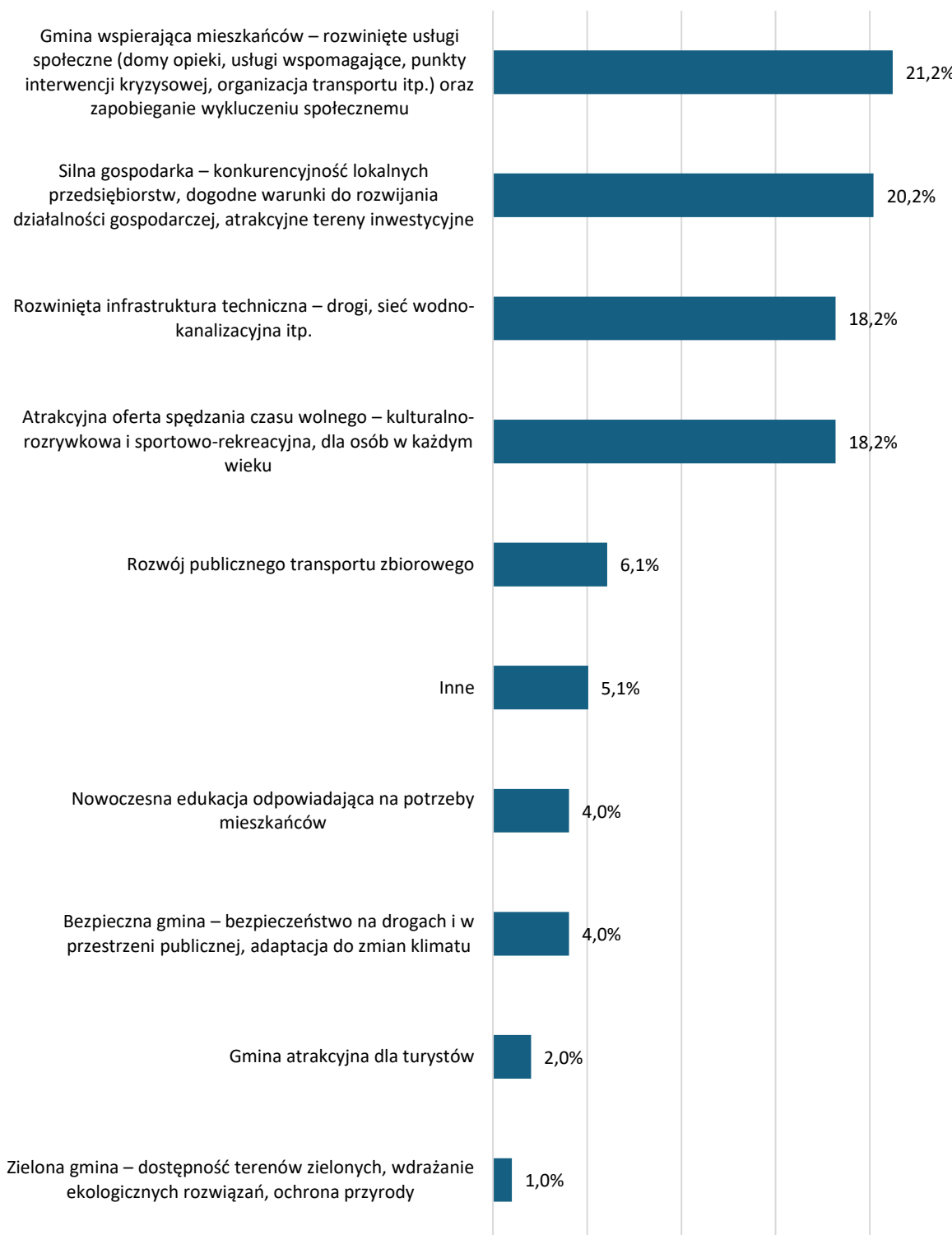
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 11 Czy według Pani/Pana Gmin Brańsk jest atrakcyjna pod kątem turystycznym?

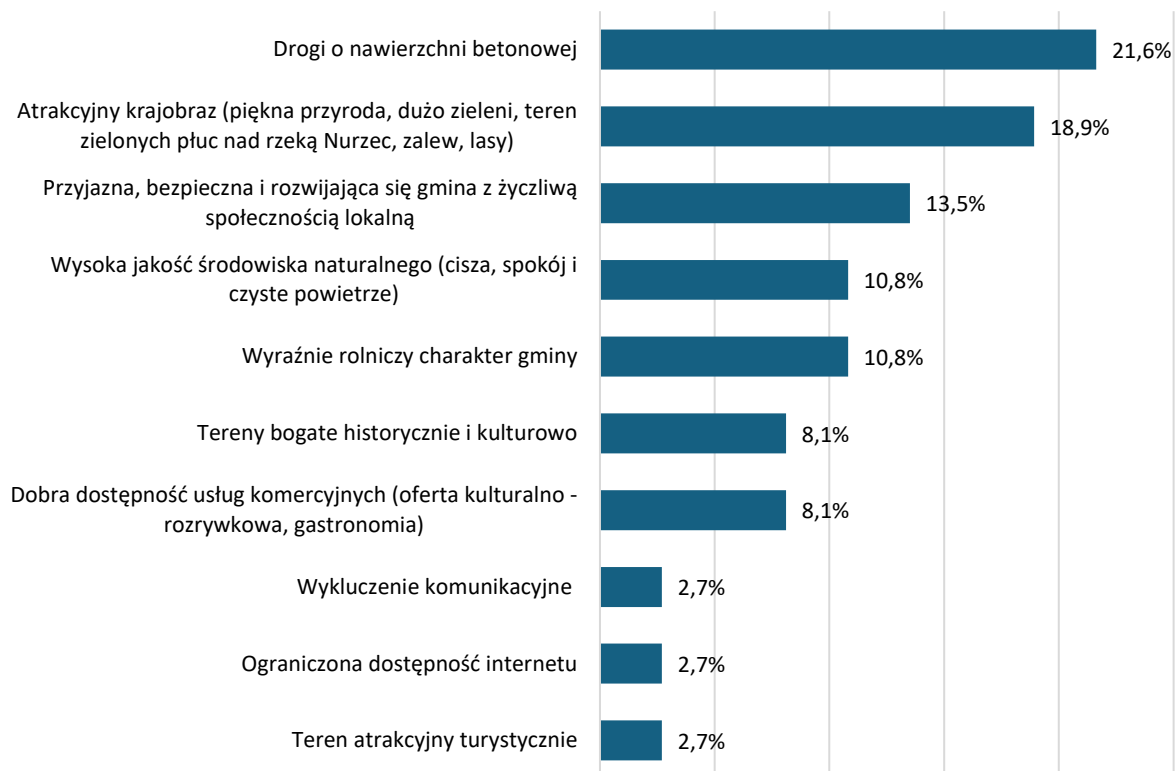
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 12 Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Gminy Brańsk proszę wybrać priorytet, który władze gminy powinny rozważyć jako najkorzystniejszy dla dalszego rozwoju

Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 13 Jakie czynniki według Pani/Pana najbardziej wyróżniają Gminę Brańsk na tle regionu?

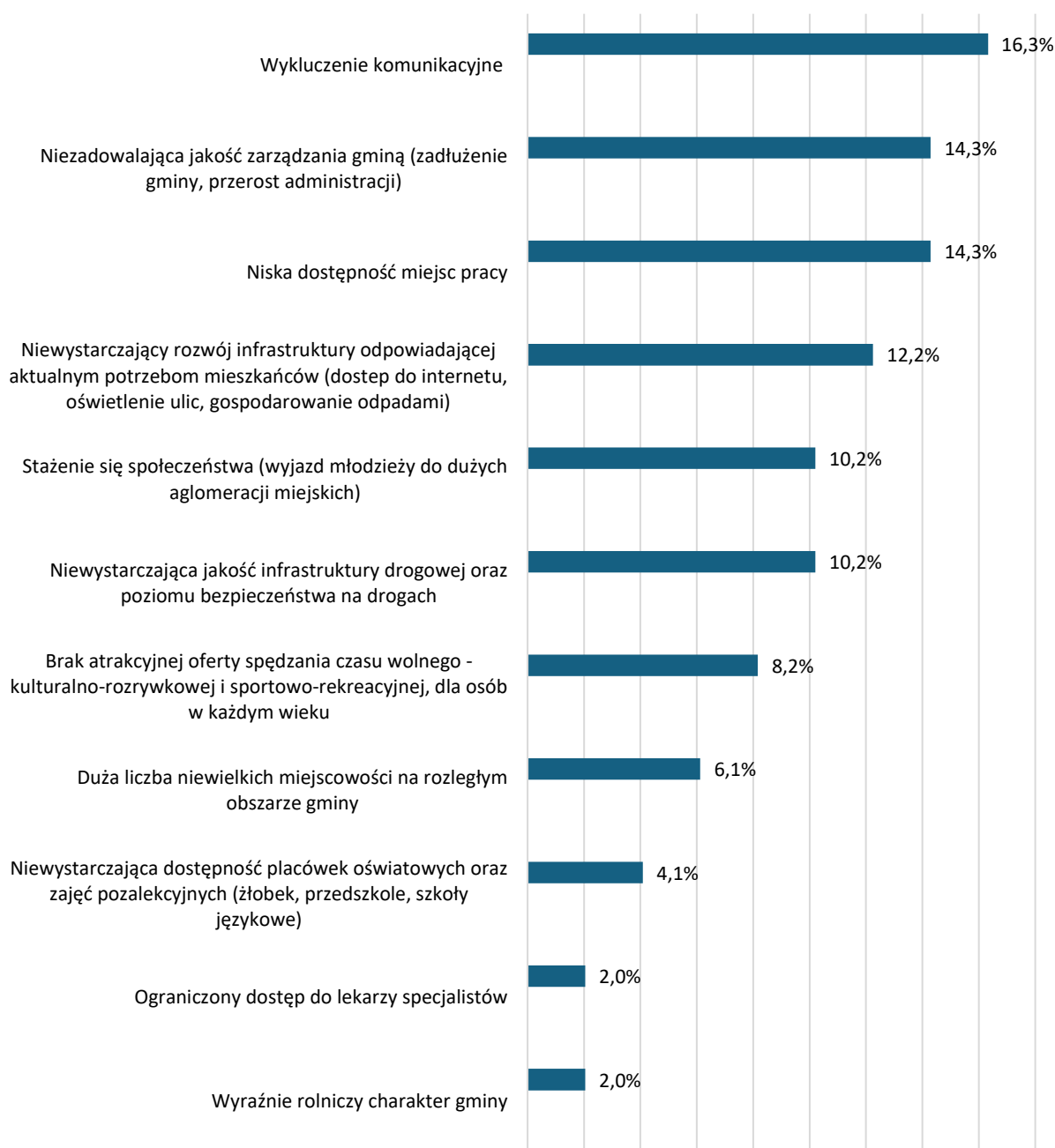
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 14 Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Gminy Brańsk?

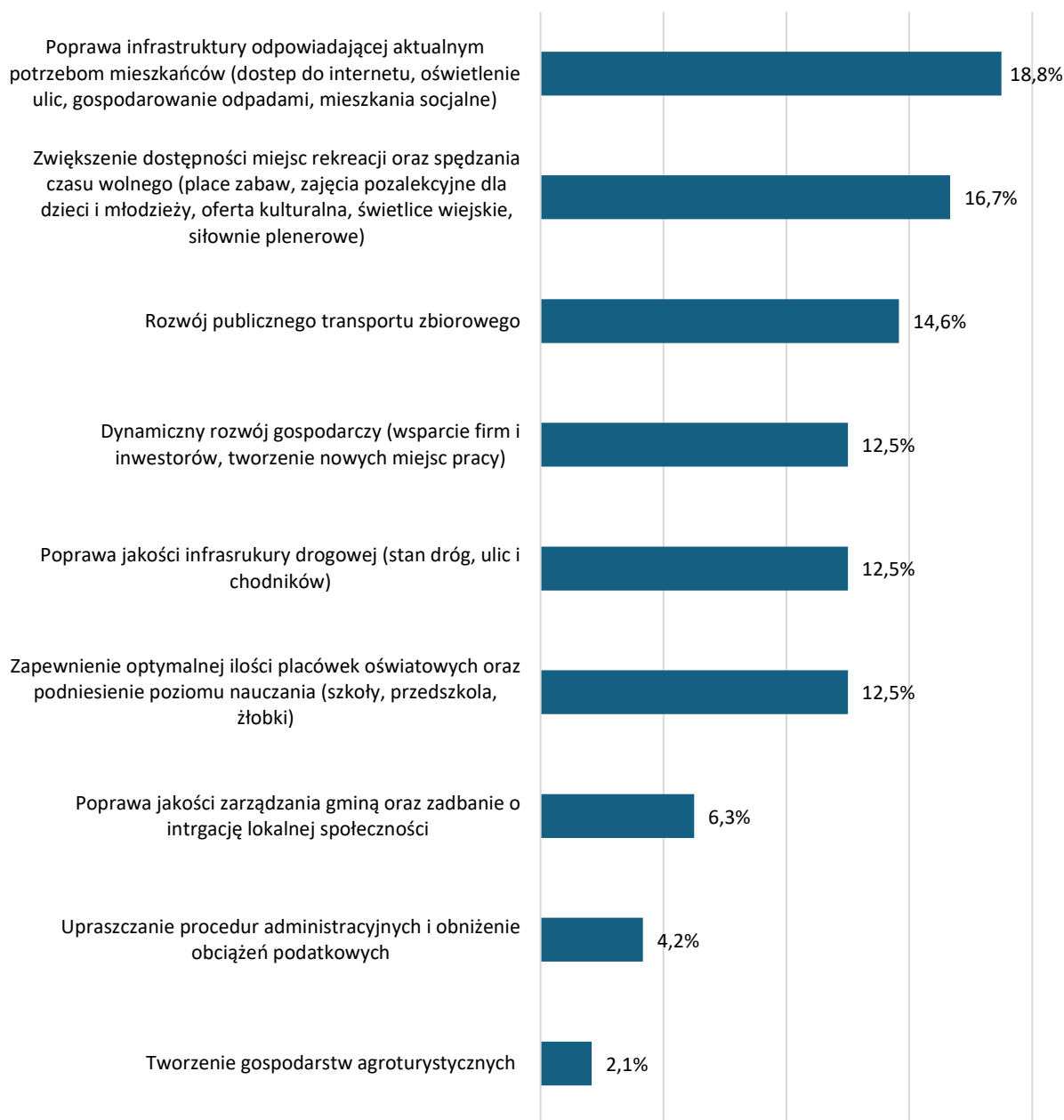
Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 15 Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Gminy Brańsk?

Źródło: opracowanie własne, n=99.

Wykres 16 Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Brańsk żyło się lepiej?

Źródło: opracowanie własne, n=99.

Spis tabel, grafik i wykresów

Tabela 1 Wykaz dokumentów obowiązujących w Gminie Brańsk wraz z oceną aktualności wobec strategii	53
Tabela 2 Cele strategiczne i operacyjne dokumentu Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	55
Tabela 3 Komplementarność Strategii Rozwoju Gminy Brańsk na lata 2026-2035 ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030	55
Tabela 4 Potencjalne źródła finansowania	60
Tabela 5 Statystyki wybranych wyników obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza w 2024 r. w Gminie Brańsk	113
Tabela 6 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy	114
Tabela 7 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy	114
Tabela 8 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW znajdujących się na terenie Gminy Brańsk.....	115
Grafika 1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Brańsk.....	37
Grafika 2 Wybrane ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	47
Grafika 3 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją z uwzględnieniem położenia gminy Brańsk	57
Grafika 4 OSI Obszary wiejskie, w tym cenne przyrodniczo z uwzględnieniem położenia gminy Brańsk	58
Grafika 5 Główne kierunki migracji mieszkańców Gminy Brańsk (napływ i odpływ)	65
Grafika 6 Przepływy mieszkańców związane z pracą – napływ i odpływ pracowników w 2021 r.	91
Grafika 7 Położenie Gminy Brańsk w regionie	100
Grafika 8 Podział Gminy Brańsk na sołectwa.....	101
Grafika 9 Uproszczony schemat zagospodarowania terenu w Gminie Brańsk	102
Grafika 10 Obszar rewitalizacji w Gminie Brańsk	103
Grafika 11 Układ komunikacyjny Gminy Brańsk	110
Grafika 12 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Brańsk.....	112
Grafika 13 Schemat wód na terenie Gminy Brańsk	117
Grafika 14 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gminy Brańsk	118
Grafika 15 Łączne zagrożenie suszą na terenie Gminy Brańsk.....	119
Wykres 1 Podstawowe dane o respondentach – płeć, wiek, status na rynku pracy, wykształcenie	122
Wykres 2 Od jak dawna zamieszkuje Pani/Pan na terenie Gminy Brańsk?.....	122
Wykres 3 Czy uważa Pani/Pan, że Gmina Brańsk jest dobrym miejscem do życia?	122
Wykres 4 Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby Pani/chciałby Pan mieszkać?	123
Wykres 5 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania stan środowiska naturalnego i usługi z nim związane?	123
Wykres 6 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania rynek pracy?.....	123
Wykres 7 Gdzie jest zlokalizowane Pani/Pana miejsce pracy?.....	124
Wykres 8 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania usługi skierowane do dzieci i młodzieży?	124
Wykres 9 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania świadczone usługi społeczne i zdrowotne?	124
Wykres 10 Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania dostęp do komunikacji i stan infrastruktury?	125
Wykres 11 Czy według Pani/Pana Gmina Brańsk jest atrakcyjna pod kątem turystycznym?	125
Wykres 12 Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Gminy Brańsk proszę wybrać priorytet, który władze gminy powinny rozważyć jako najkorzystniejszy dla dalszego rozwoju	126
Wykres 13 Jakie czynniki według Pani/Pana najbardziej wyróżniają Gminę Brańsk na tle regionu?	127
Wykres 14 Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Gminy Brańsk?	127
Wykres 15 Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Gminy Brańsk?	128
Wykres 16 Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Brańsk żyło się lepiej? ..	129